

Hicksville NY

BODY IN MOTION

PHYSICAL THERAPY P.C.

DR.INDERJIT KAINTH, PT, DPT

To Book Your Appointment
CALL: 516-495-4892

MOST INSURANCES ACCEPTED • SELF PAY OPTIONS AVAILABLE • WALKS IN WELCOME

Twenty-Fifth Year of Publication

ਨਿਊਯਾਰਕ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 26, Issue 48; November 29, 2025

20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਹਿਰ ਪਵਿੱਤਰ ਐਲਾਨੇ

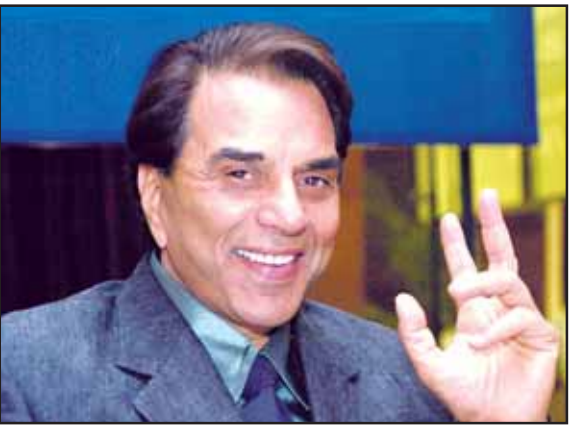
ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮਤਾ ਪਾਸ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਤੇ ਤਖ਼ਤ ਸ੍ਰੀ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਰਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰ ਐਲਾਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਇਲਾਕਿਆਂ (ਵਾਲਡ ਸਿਟੀ) 'ਚ ਮੀਟ, ਤੰਬਾਕੂ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥ ਵੇਚਣ ਤੇ ਵਰਤਣ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਮਤਾ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350 ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸੂਬੇ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਕੋਈ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਹਾਲ 'ਚ ਇਜਲਾਸ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖ਼ਰੀਦ ਕੇ ਆਪ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਸਾਇਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਰੀਬ ਲਗਪਗ 30 ਸਾਲ ਇਸ

ਅਲਵਿਦਾ! ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ!

ਸੋਗ 'ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਜਗਤ

ਮੁੰਬਈ: ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ 'ਹੀ ਮੈਨ' ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾ ਅੱਜ ਲੰਮੀ ਬਿਮਾਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। 89 ਸਾਲ ਦੇ ਅਦਾਕਾਰ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਦੁਪਹਿਰ ਕਰੀਬ 1 ਵਜੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਲਏ। ਦਿੱਗਜ ਅਦਾਕਾਰ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਨਾਲ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਦੇਸ਼ ਸੋਗ 'ਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਪੂਰੇ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵਿਲੇ ਪਾਰਲੇ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਬੇਟੇ ਸਨੀ ਦਿਓਲ ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਨਿਭਾਈਆਂ। ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਮੌਕੇ ਮੌਕੇ ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਬਚਨ, ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖ਼ਾਨ, ਆਮਿਰ ਖ਼ਾਨ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਸਲੀਮ ਖ਼ਾਨ, ਸਲਮਾਨ ਖ਼ਾਨ, ਸੰਜੇ ਦੱਤ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਸਿੱਤੋਸੀ, ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਸਮੇਤ ਕਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਸਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਈਆਂ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਲਿਕਅਰਜੁਨ ਖੜਗੇ ਸਮੇਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ 'ਤੇ ਦੁੱਖ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਹ ਲੈਣ 'ਚ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਬ੍ਰਿਚ ਕੈਂਡੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ, ਪੁੱਤਰ ਸਨੀ

ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਬਰ ਜ਼ੁਲਮ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਲੜਣ ਲਈ ਖ਼ਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਵੀ ਇਸੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੀ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਇਸੇ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਸ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਜਲਾਸ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸਦੀਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਸਥਿਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗਲਿਆਰੇ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਐਲਾਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਇੱਥੇ ਮੀਟ, ਸ਼ਰਾਬ, ਤੰਬਾਕੂ ਤੇ ਹੋਰ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਤੇ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੀਟ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੇ ਠੇਕੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਥਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਸਰਬ ਧਰਮ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇਗੀ, ਜਿਸ 'ਚ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਗੇ।

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

ਦਿਓਲ' ਤੇ ਬੌਬੀ ਦਿਓਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਮਾਰ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਿਹਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਿਵਾਰ ਅਦਾਕਾਰ ਨੂੰ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਘਰ 'ਚ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਦਿਹਾਂਤ ਨਾਲ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਇਕ ਯੁੱਗ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਨਾਲ ਸਿਨੇਮਾ ਜਗਤ 'ਚ ਆਪਣੀ ਅਮਿੱਟ ਛਾਪ ਛੱਡੀ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਕਈ ਪੁਰਸਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1997 ਵਿਚ ਫ਼ਿਲਮਫੇਅਰ ਲਾਈਫਟਾਈਮ ਅਚੀਵਮੈਂਟ ਐਵਾਰਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਤੀਜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾਗਰਿਕ ਸਨਮਾਨ ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ 2012 ਵਿਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਅਦਾਕਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਥ ਅਜ਼ਮਾਇਆ।

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

EXTRA \$50 OFF

With PROMO CODE: FLY50

SALE \$350 OFF

DISCOUNTED FLIGHTS TO INDIA

Call Now: 1-800-674-3868
For Special Sale Fares

HURRRY! Book Now & Save Big on Your Flights to India!

5 Star Ratings & 24x7 Service

Balbir (Bill) Grewal
MORTGAGE LOAN OFFICER
NMLS# 353442

Sistar Mortgage
A Nationwide Lender

Over 2 Decades of experience providing high level servicing for new and experienced borrowers!

Residential and Commercial Loans
Available in Most States!

Special loan programs for:

- Jumbo Loans
- Self Employed and with a work permit
- Business loans with or without property

(734) 330-8859

balbir.grewal@sistarmortgage.com
balbirgrewal.sistarmortgage.com
<https://www.nmlsconsumeraccess.org>

ੴ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ । ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਅਤੇ

ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸਮੂਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ, ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਮੂਹ ਸੰਗਤ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ
ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ,
 ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਦੇ
350ਵੀਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ

29 ਨਵੰਬਰ 2025 ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ

ਐਲੀਪੋਂਡ ਪਾਰਕ ਵਿਖੇ
 79-20 Winchester Blvd, Queens Village

ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਤੋਂ
 ਦੁਪਹਿਰ 4:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਹੋਵੇਗਾ ।

ਇਹ ਮਹਾਨ ਕੀਰਤਨ ਦਰਬਾਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਸਵੇਰੇ ਠੀਕ 9:30 ਵਜੇ ਆਰੰਭ ਹੋ ਕੇ
 ਧੰਨ-ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛੱਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਤੇ ਨਗਾਰਿਆਂ
 ਦੀ ਗੂੰਜ ਵਿੱਚ ਕਾਰ ਰੈਲੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਐਲੀਪੋਂਡ ਪਾਰਕ (79-20 Winchester blvd) ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ ।

ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨੀ ਜੀ।

ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਪੰਥ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਾਗੀ, ਢਾਡੀ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ।

- * ਭਾਈ ਨਿਰੰਜਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜਵੱਦੀ ਕਲਾ ।
- * ਬਾਬਾ ਬੰਤਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ।
- * ਭਾਈ ਮਹਿਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਵੀਸ਼ਰ ਚੰਡੀਗੜ ਵਾਲੇ ।
- * ਭਾਈ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ।
- * ਭਾਈ ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ।
- * ਢਾਡੀ ਜੱਥਾ ਭਾਈ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਡਾਣਾ ।
- * ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ ।
- * ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਗਿਆਨੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੰਗਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ।
- * ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਕੀਰਤਨ ਕਰਣਗੇ ।

Countless salutations on the 350th Martyrdom Anniversary of
 Sri Guru Tegh Bahadur Ji, Bhai Mati Das Ji, Bhai Sati Das Ji, Bhai Dayala Ji

MAHAN KIRTAN DARBAR

GURDWARA SANT SAGAR

On 29 November 2025 from 10:00AM to 4:30PM

Will Be Held At Alley Pond Park 79-20 Winchester Blvd, Queens Village.

With the love and support of Tristate Gurdwaras Sahib, Organizations and the entire Sangat (Community)

JOIN US FOR A DAY OF KIRTAN, KATHA, ARDAAS AND LANGAR SEWA IN REMEMBRANCE
 OF SRI GURU TEGH BAHADUR JI'S SUPREME SACRIFICE AND TEACHINGS

The Event Will Begin With Nagar Kirtan From Gurdwara Sant Sagar
 At 9:30 AM, Followed By The Main Diwan At Alley Pond Park

LANGAR WILL BE SERVED TO ALL THROUGHOUT THE DAY

Join Us For An Inspiring Exhibition Dedicated To The
 Life And Legacy Of Sri Guru Tegh Bahadur Ji.

Live on

jus
punjabi

GLOBAL
PUNJAB

Prime

ਗੁਰੂ-ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਾਸ - ਬਾਬਾ ਸੱਜਣ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ
 ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ - ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੰਤ ਸਾਗਰ, ਬੇਲਰੋਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ
 Phone # 718-343-1030

Singh Enterprises, LLC

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਹੋਲਸੇਲਰ ਸਪਲਾਇਰ

Restaurant/Retail (Manufacturer/Importer/Wholesaler)

ਅਸੀਂ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਹੋਲਸੇਲ ਸਪਲਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਰਸੋਈ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਤੰਦੂਰ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਮਸਾਲੇ/ਦਾਲ/ਬਾਸਮਤੀ ਚਾਵਲ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਪੈਕਿੰਗਜ਼ ਇੰਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Amardeep Singh (CEO) Ph: 303-645-3739, Cell-303-396-2536

Fax: 866-460-0303. www.singhenterprisesco.net

6769 East 50th Avenue, Commerce City, CO 80022.

GoldenKey
LENDING

Grow your business with our Strategic

COMERCIAL LOAN SOLUTIONS

Partner with us for expert guidance and support

Contact Us at

317-620-4100
www.goldenkeylending.com

We speak your Language
English • ਪੰਜਾਬੀ • ਹਿੰਦੀ • اردو

325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

For Emergency
Call anytime at
847-436-9010

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

Domestic fares
available

EARLY BIRD SALE!!!!

UMA TRAVELS

2535 West Devon Ave.,
Chicago, IL 60659

For Delhi-Bombay Ahmedabad, Hyderabad-Madras
Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:
847-359-0746

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੱਕੀ 42 ਸਾਲ 5'3" ਪੋਸਟ ਗਰੈਜੂਏਟ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਲੜਕੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ/ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ। ਉਮਰ 40-45 ਸਾਲ ਹੋਵੇ। ਜਾਤੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ। ਤਲਾਕਸੂਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ। ਚਾਹਵਾਨ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਾਮ 7 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਨੰਬਰ +1 (734) 306-0580 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ। ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਬਾਇਓਡਾਟਾ E-Mail: kaurgurvinder1965@yahoo.com 'ਤੇ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

45-48

Jat Sikh Sandhu family looking for a suitable match for their daughter, born June 1995, height 5'3". Working as Veterinary Doctor (DVM) in Bay Area California on H1B Visa (Green Card applied). Parents are living in India. Looking for educated and professional match. Preference to Jat Sikh living in U.S. Please contact with full biodata and picture to Bicki Dhillon at Cell/WhatsApp 630-261-5723 or email bdhillon776@gmail.com. No Marriage bureau contact please.

43-46

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt, Gursikh family settled in the USA seeks an eligible Gursikh, educated, family-oriented bride from USA/Canada/India for their American-citizen son (born 1980), Gursikh, well-settled, divorced, working as an engineer in a top financial company. Please send the girl's biodata and family details via: E-mail: Amrit.Naam.2022@gmail.com WhatsApp (USA): +1-480-906-5614

47-50

ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਸਥਾਪਿਤ, ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਸੈਣੀ ਸਿੱਖ ਕਲੀਨਸ਼ੇਵ ਲੜਕੇ ਉਮਰ 28, ਕੱਦ 5'8" ਲਈ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ, ਸੁੰਦਰ, ਸੂਝਵਾਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਨੇ Business and Accounts Management, ਵਿਚ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਚਾਹਵਾਨ ਯੂਐਸਏ ਨੰਬਰ: (317) 260-8950, ਵ੍ਹਾਟਸਐਪ ਨੰਬਰ 98720-33235 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਜਾਂ paramjit12913@gmail.com 'ਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Ramgarhia Family seeks a suitable match for their USA Born and Raised 30 year 5'6.5" Gursikh Boy, PhD. Girl should be Gursikh and educated. Caste no bar. If you are interested please call us at 224-422-4773.

Immigration Law Offices of
Antone, Casagrande & Adwers, P.C.

**GURVIR
KAUR
BHULLAR**

**IMMIGRATION
ATTORNEY**

(Fluent in English, ਪੰਜਾਬੀ, and ਹਿੰਦੀ)

Contact details

☎ (248) 406-4100 (Office)
☎ (413) 216-0607 (Cell)
🌐 www.antone.com
✉ gkb@antone.com
📍 31555 W 14 Mile Rd, Suite 100
Farmington Hills, MI 48334

SERVING THE COMMUNITY WITH INTEGRITY AND CARE

- ✓ Work-based visas (H-1B, TN, E-2, L-1, O-1, etc.)
- ✓ Work-based green card (EB-1, EB-2, EB-3, PERM process, etc.)
- ✓ Family-based visas and green card
- ✓ Citizenship
- ✓ Change of status, waiver applications, consular visa services

Since 1993, our firm has been assisting individuals, families, small businesses and multinational corporations with immigration matters. We assist clients anywhere in the U.S. and around the world.

ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਸਮੇਤ ਤਖਤਾਂ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ 'ਤੇ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ

ਸ਼ਹਾਦਤਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕੋਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਰਵੋਤਮ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਕੇ ਇਕ ਨਿਵੇਕਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਧਾਰਮਿਕ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਜਿਸ ਖਿਲਾਫ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ, ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖ ਰਹੀ

ਹੈ। ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅੱਜ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਉਹੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਂਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਤਾਂ ਹੀ ਸੱਚੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੇ ਜੇਕਰ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬਿਹਾਰ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਦਿੱਲੀ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਸਿੱਖ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਬੰਦ

ਕਰਨ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਖਤਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਾਖੜਾ ਬਿਆਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਬੋਰਡ (ਬੀ ਬੀ ਐਮ ਬੀ) 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਅਨਿਆਂ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਹੱਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇਸਨੂੰ ਖੋਹਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਹਨਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਉਹਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਾਥ ਦੇਣ।

ਉਹਨਾਂ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਉਹਨਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ

ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਟੇਲਰ ਗ੍ਰੀਨ ਦੇਣਗੇ ਅਸਤੀਫਾ

ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਹਾਲੀਆ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਉੱਭਰੇ ਮਤਭੇਦਾਂ ਕਾਰਨ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ 'ਚ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਵਿਰੋਧੀ ਚ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਘਟ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਕ ਸਮੇਂ ਟਰੰਪ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਮਰਥਕ ਰਹੀ ਟੇਲਰ ਗ੍ਰੀਨ, ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੇ 'ਅਮਰੀਕਾ ਪਹਿਲਾਂ' ਮੁਹਿੰਮ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਜੁੜੀ ਰਹੀ ਹਨ ਪਰ ਹਾਲੀਆ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਨਾਬਾਲਿਗ ਲੜਕੀਆਂ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜੈਫਰੀ ਐਪਸਟਾਈਨ ਦੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕਰਨ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਤਭੇਦ ਹਨ। ਵਿਰੋਧੀ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਿਕ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਐਪਸਟਾਈਨ ਦੇ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਡੂੰਘੇ ਸੰਬੰਧ ਸਨ।

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਸੱਤਾ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ 'ਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਸਮਰਥਕ ਰਹੀ ਜਾਰਜੀਆ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਮਾਰਜੇਰੀ ਟੇਲਰ ਗ੍ਰੀਨ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣ ਦਾ

ਨਾਈਜੀਰੀਆ 'ਚ ਸਕੂਲ ਦੇ 303 ਬੱਚੇ ਅਤੇ 12 ਅਧਿਆਪਕ ਅਗਵਾ

ਅਬੁਜਾ: ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਨਾਈਜਰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੇਂਟ ਮੇਰੀ ਸਕੂਲ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰਕੇ 303 ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ 12 ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਹੈ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਕੋਬੀ ਸੂਬਾ ਦੇ ਮਾਗਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ 25 ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ

ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਮਲਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨੂਰ ਰਿਬਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਰਿਬਾ ਨੇ ਸੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਪੀਟ ਹੈਗਸੇਥ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗਿਰੋਹ ਅਕਸਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅਗਵਾ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਮੇਅਰ ਮਮਦਾਨੀ ਕਰਨਗੇ ਚੰਗਾ ਕੰਮ: ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ

ਕਿਹਾ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਹੋਈ ਸਾਡੀ ਮੁਲਾਕਾਤ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਚੁਣੇ ਮੇਅਰ ਜੌਹਾਨ ਮਮਦਾਨੀ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮੁਲਾਕਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਮਮਦਾਨੀ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਕਾਫੀ ਤਿੱਖੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਮਮਦਾਨੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਿਊਯਾਰਕ ਲਈ ਪੂਰੀ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਆਫ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਸਾਡੀ ਹੁਣੇ ਹੀ ਬਿਹਤਰੀਨ, ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਅਤੇ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਇਕ ਗੱਲ ਸਾਂਝੀ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਮੇਅਰ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕਈ ਸਮਰੱਥ ਲੋਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਕ ਅਸਧਾਰਣ ਮੁਕਾਬਲਾ ਲੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਹਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਉਹ

ਮਮਦਾਨੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹੇਠ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਸੁਖਾਲਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ, ਤਾਂ ਟਰੰਪ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਹਾਂ, ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਾਂਗਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਬਾਅਦ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਜਿੰਨਾ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕਰਾਂਗੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੱਖਰੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।' ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਟਰੰਪ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੱਸਿਆ। ਮਮਦਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕਿਰਾਏ, ਕਰਿਆਨੇ ਦੇ ਸਮਾਨ, ਯੂਟਿਲਿਟੀਜ਼, ਕਿਫਾਇਤੀ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਸੰਕਟ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਵਰਗੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਡਿਮੋਂਸ਼ੀਆ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ 45 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਘਟਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਸਰਤ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਜੇਕਰ ਤੁਹਾਡੀ ਉਮਰ 45 ਸਾਲ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਯਮਿਤ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੁਹਾਡੇ ਡਿਮੋਂਸ਼ੀਆ ਦੇ ਖਤਰੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਇਕ ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਜੇਕਰ ਨਿਯਮਿਤ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਡਿਮੋਂਸ਼ੀਆ ਹੋਣ ਦਾ ਖਤਰਾ 45 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ 'ਚ 4,300 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਅਧਿਐਨ 'ਚ ਜਰਨਲ ਆਫ ਦ ਅਮਰੀਕਨ ਮੈਡੀਕਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਡਿਮੋਂਸ਼ੀਆ ਇਕ ਉਮਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਚ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ,

ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਚਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ

ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਡਿਮੋਂਸ਼ੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਰੂਪ ਅਲਜ਼ਾਈਮਰ ਹੈ। ਬੋਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸਕੂਲ ਆਫ ਮੈਡੀਸਿਨ ਦੇ ਖੋਜੀਆਂ ਨੇ 'ਫ੍ਰੇਮਿੰਗਹਮ ਹਾਰਟ ਸਟਡੀ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ, ਜੋ 1948 'ਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ 37 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੱਧ ਉਮਰ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ 'ਚ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ 'ਚ ਘੱਟ ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਡਿਮੋਂਸ਼ੀਆ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 41 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ 45 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਸਰੀਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਐਮੀਲਾਇਡ ਕਲੱਪਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੌਲੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਹੁਨਰਮੰਦ ਗੈਰ-ਮੁਲਕੀਆਂ ਲਈ ਨਿਖੇਧੀ ਵੀ ਸਹਾਗਾ: ਟਰੰਪ

ਨਿਊਯਾਰਕ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਹੁਨਰਮੰਦ ਗੈਰ-ਮੁਲਕੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਨਿਖੇਧੀ ਸਹਿਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਹੁਨਰਮੰਦ ਗੈਰ-ਮੁਲਕੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ, ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਪ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਵਰਗੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਸਿਖਾਉਣਗੇ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮਰਥਕ ਵਰਗ ਤੋਂ ਕੁਝ ਨਿਖੇਧੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ

ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ-ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨਿਵੇਸ਼ ਫੋਰਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ 'ਚ ਪਲਾਂਟ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਕੰਮਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂਟਾਂ 'ਚ ਟੈਲੀਫੋਨ, ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਵਰਗੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਉਤਪਾਦ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਲਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਹੁਨਰਮੰਦ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਮਿਆਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦੇਵੇਗਾ।

ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐੱਚ-1ਬੀ ਵੀਜ਼ਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਫਿਰ ਬਚਾਅ ਕੀਤਾ। ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਹੁਨਰਮੰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ

ਫਾਈਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕੀਤੇ ਹਸਤਾਖਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਬਿੱਲ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਸੋਸ਼ਣ ਅਪਰਾਧੀ ਜੈਫਰੀ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਇਸ ਯਤਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਬਾਅ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਕਦਮ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਟਸ ਨੇ ਐਪਸਟੀਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸਾਡੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਹੈ।' ਹੁਣ, ਇਸ ਬਿੱਲ ਤਹਿਤ ਨਿਆਂ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਐਪਸਟੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਾਈਲਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ, ਨਾਲ ਹੀ 2019 'ਚ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ 30 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਟਰੰਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਫਾਈਲਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਇੱਕ ਰਿਪਬਲਿਕਨਸ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ ਪਰ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਤੇ, ਟਰੰਪ ਨੇ ਫਾਈਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਯੂ-ਟਰਨ ਲੈ ਲਿਆ।

350% ਟੈਰਿਫ ਦੀ ਧਮਕੀ 'ਤੇ ਰੁਕਿਆ ਸੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਟਕਰਾਅ: ਟਰੰਪ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਯੁੱਧ ਰੁਕਵਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਰੁਕਵਾਉਣ ਦਾ ਫਿਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾਅਵੇ 'ਚ ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ 350 ਫੀਸਦ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਰੁਕਵਾਇਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਅਸੀਂ ਯੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।' ਜਦਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਹਬਾਜ਼ ਸ਼ਰੀਫ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾਗਾਮ ਦੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਾਅਦ 7 ਮਈ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਅੱਤਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਘਰਸ਼ ਭੜਕ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 10 ਮਈ ਨੂੰ ਜੰਗਬੰਦੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਟਰੰਪ ਸੰਘਰਸ਼ ਰੁਕਵਾਉਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਦਾਅਵਾ 60 ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕਿਸ ਤੀਜ਼ ਪੱਖ ਦੀ ਵਿਚੋਲਗੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੁਲਝਾਉਣ 'ਚ ਮਾਹਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ।
ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ
ਟਰੰਪ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਮੰਤਰਾਲਾ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਟਰੰਪ ਦੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਲਗਪਗ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕਤੀ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਬਿਆਨ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗਬੰਦੀ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਮੰਨਣ ਲਈ ਤਿਆਰ

ਲੰਡਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਜੇਲੈਂਸਕੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਰੂਸ ਨਾਲ ਜੰਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਚ ਯੂਕਰੇਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਛੱਡਣ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫੌਜਾਂ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਕਰੇਨ ਤਜਵੀਜ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਯੂਕਰੇਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਰੂਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਬੜ੍ਹਤ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਲੈਂਸਕੀ ਇੱਕ ਘੋਟਾਲੇ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬੁੱਧਵਾਰ ਨੂੰ ਸੰਸਦ ਨੇ ਉਰਜਾ ਤੇ ਨਿਆਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰੂਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ 'ਚ ਹੈ ਪਰ ਯੂਕਰੇਨ 'ਚ ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਂਤੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਟਰੰਪ ਦਾ ਮਸਕ 'ਤੇ ਤੰਜ, ਤੁਸੀਂ ਲੱਕੀ ਹੋ...

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਰਬਪਤੀ ਐਲਨ ਮਸਕ ਨਾਲ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦੇਣ ਦੇ ਕੁਝ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਤੰਜ ਕੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਲੱਕੀ ਹੋ। ਐਲਨ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ।' ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਈਟ ਹਾਊਸ 'ਚ ਸਾਊਦੀ ਕਾਊਨ ਪ੍ਰਿੰਸ ਮੁਹੰਮਦ ਬਿਨ ਸਲਮਾਨ ਦੇ ਸਨਮਾਨ 'ਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਮਸਕ ਇਕੱਠੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਤਣਾਅ ਘਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕਾ-ਸਾਊਦੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਫੋਰਮ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ ਦੌਰਾਨ ਟਰੰਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਇਹ ਦੁਹਰਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਸਕ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਖਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ?' ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਸਕ ਵੱਲ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਲੱਕੀ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਹਾਂ, ਐਲਨ।'

ਭਾਰਤ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਪਹਿਲਾ ਨੇਤਰਹੀਣ ਮਹਿਲਾ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ

ਕੋਲੰਬੋ: ਭਾਰਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਨੇਤਰਹੀਣ ਮਹਿਲਾ ਟੀ-20 ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ ਜਿੱਤਿਆ। ਟੀਮ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕੋਲੰਬੋ ਵਿਚ ਖੇਡੇ ਗਏ ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਨਿਪਾਲ ਨੂੰ 7 ਵਿਕਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ।

ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ਾਂ ਨੇ ਨੇਪਾਲ ਦੇ ਬੱਲੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਚੌਕਾ ਮਾਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਫਿਰ ਭਾਰਤ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੇ ਸਿਰਫ 3 ਵਿਕਟਾਂ ਗੁਆ ਕੇ 12 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਭਾਰਤ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਲਈ, ਫੂਲਾ ਸਰੀਨ ਨੇ 27 ਗੇਂਦਾਂ ਵਿਚ 44 ਦੌੜਾਂ ਦੀ ਅਜੇਤੂ ਪਾਰੀ ਖੇਡੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਟੀਮ ਚੈਂਪੀਅਨ ਬਣ ਗਈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵੀ 12 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੇ 109 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਕਟ ਦੇ

ਭਾਰਤ ਨੇ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਨੂੰ 9 ਵਿਕਟਾਂ ਨਾਲ ਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਪੀ. ਸਾਰਾ ਓਵਲ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਿਚ, ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ ਟੀਮ ਨੇ ਟਾਸ ਜਿੱਤ ਕੇ ਗੇਂਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਨਿਪਾਲ ਦੀ ਟੀਮ 20 ਓਵਰਾਂ ਵਿਚ 5 ਵਿਕਟਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਸਿਰਫ 114 ਦੌੜਾਂ ਹੀ ਬਣਾ ਸਕੀ।

ਨੁਕਸਾਨ 'ਤੇ ਟੀਚਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਟੀਮ ਇੰਡੀਆ ਪੂਰੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੌਰਾਨ ਅਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਮਹਿਲਾ ਨੇਤਰਹੀਣ ਵਿਸ਼ਵ ਕੱਪ 11 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ, ਨਿਪਾਲ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ,

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਜ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਹਰੇਕ ਟੀਮ ਨੇ ਗਰੁੱਪ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੰਜ ਮੈਚ ਖੇਡੇ। ਅੱਧ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਚੋਟੀ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ ਸੈਮੀਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀਆਂ। ਜੇਤੂ, ਨੇਪਾਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤ, ਫਾਈਨਲ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਭ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਦੀ ਪਰਵ ਸੰਧਿਆ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸੇਵਾ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਇੱਕ ਸੰਦੇਸ਼ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕਤਾ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ, ਕੁਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਨਿਰਸਵਾਰਥ ਸੇਵਾ

ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਓ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਅਪਣਾਈਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਦਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੀਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਨਿਮਰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਦੀ ਹਾਂ।'

Punjab TimesEstablished in 2000
25th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Managing Editor

Jaspreet Kaur

Editor

Lakhvinder S. Johal

Astt. Editor

Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Correspondents**California**

Ashok Bhaura

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 130 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ
ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ
ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ
ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ
ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ
ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ
ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ
ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorse
the claim made in the
advertisement published in
Punjab Times.**All disputes subject to**
Chicago jurisdiction.**ਅਲਵਿਦਾ! ਧਰਮ ਭਾ ਜੀ!**

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ (ਭਾਜਪਾ) ਦੇ
ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ
2004-2009 ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਰਹੇ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਸੰਘਰਸ਼, ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਅਤੇ ਸਫਲਤਾ
ਦੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਸੱਚਮੁੱਚ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦਾ ਅਮਰ 'ਹੀ-ਮੈਨ'
ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਦੇ
80 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਅਦਾਕਾਰੀ ਜਾਰੀ
ਰੱਖੀ। 'ਰਾਕੀ ਔਰ ਰਾਣੀ ਕੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ'
(2023) ਅਤੇ 'ਤੇਰੀ ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਐਸਾ ਉਲਝਾ
ਜੀਯਾ' (2024) ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਦਾਕਾਰੀ
ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਖਰੀ ਫ਼ਿਲਮ
'ਇੱਕੀਸ', ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀਰਾਮ ਰਾਘਵਨ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ
ਕੀਤਾ ਸੀ।**ਜਨਮ ਤੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਸਫ਼ਰ**ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾ ਜਨਮ 8 ਦਸੰਬਰ, 1935
ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਨਸਰਾਲੀ
ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ ਧਰਮ ਸਿੰਘ
ਦਿਓਲ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦਿਓਲ
ਹੈਂਡਮਾਸਟਰ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਂਅ
ਸਤਵੰਤ ਕੌਰ ਸੀ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾ ਬਚਪਨ
ਸਾਹਨੇਵਾਲ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਬੀਤਿਆ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ
ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ, ਜਿੱਥੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਸਟਰ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਚੌਧਰੀ
ਆਰੀਆ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ
ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ।**2024 'ਚ ਫਿਰ ਬਦਲਿਆ**
ਆਨ ਸਕਰੀਨ ਨਾਂਅਧਰਮਿੰਦਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਤੇਰੀ
ਬਾਤੋਂ ਮੇਂ ਐਸਾ ਉਲਝਾ ਜੀਯਾ' 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆਏ
ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ 88 ਸਾਲ ਦੀ
ਉਮਰ 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ
ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 64
ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਆਨ-ਸਕਰੀਨ ਨਾਂਅ ਬਦਲ
ਕੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ ਰੱਖ ਲਿਆ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ
ਸੀ।**ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ...**

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ
ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਸਫ਼ਾਈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ
ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਨ ਲਈ
ਲੋੜੀਂਦਾ ਬਜਟ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਬਕਾਇਦਾ ਕੇਂਦਰ
ਤੋਂ ਵੀ ਫੰਡ ਮੰਗਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ
ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋੜਤਾ
ਕੀਤੀ।**ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ**
ਭਾਵੁਕ ਹੋਏ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ
ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ।
ਭਾਵੁਕ ਲਹਿਜ਼ੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ
ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ 'ਤੇ ਕੁਝ ਲਿਖਣਾ ਚਾਹਾਂ ਤਾਂ ਧਰਤੀ
ਰੂਪੀ ਸਲੇਟ, ਇਸ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਰੁੱਖਾਂ ਰੂਪੀ ਕਲਮਾਂ
ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੂ ਰੂਪੀ ਸਿਆਹੀ ਘੱਟ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ।**ਫਗਵਾੜਾ 'ਚ ਬਿਤਾਏ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪਲ**ਫਗਵਾੜਾ: ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਹਿਮ ਪਲ ਫਗਵਾੜਾ 'ਚ ਬਿਤਾਏ। ਧਰਮਿੰਦਰ
1952 ਮੁੰਬਈ ਚਲੇ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨਾਲ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਲੱਗਾ ਉਹ ਇੱਥੇ ਆਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨਾਲ
ਮੁਲਾਕਾਤ ਕਰਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਫ਼ਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰ
ਧਰਮਿੰਦਰ ਆਪਣੀ ਭੂਆ ਦੇ ਘਰ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਸਰਾਫ਼ਾ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੁੱਫੜ
ਹਕੀਮ ਗੁਰਦਾਸ ਰਾਮ ਸਨ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਦਾ ਭੂਆ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਵ. ਅਦਾਕਾਰ ਵਰਿੰਦਰ ਤੇ
ਸਤਪਾਲ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇੱਥੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। 2006 'ਚ ਧਰਮਿੰਦਰ
ਦਾ ਫਗਵਾੜਾ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਕੰਪਲੈਕਸ
ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਆਪਰੇਟਿਵ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਜੀਤ
ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਰਹੂਮ ਭਰਾ ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ
ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਪਰਮਾਰ ਕੰਪਲੈਕਸ ਉਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾ ਪੈਰਾਡਾਈਜ਼ ਬੀਏਟਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਤੇ ਇਸ ਬੀਏਟਰ 'ਚ ਉਹ ਜਵਾਨੀ 'ਚ
ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਦੇਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਦਾਕਾਰ ਬਣਨ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਜਗਾਇਆ
ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਰਮਾਰ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਐਸ.ਐਨ. ਚੋਪੜਾ ਨਾਲ
ਗਹਿਰਾ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਆਰੀਆ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਾਸਟਰ
ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਚੰਗੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮਾਰਗਾਂ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅੱਜ
ਵੀ ਲੋਕ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ।**ਪਹਿਲੀ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇ ਮਿਲੇ ਸਨ 51 ਰੁਪਏ**ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫ਼ਿਲਮ
'ਦਿਲ ਭੀ ਤੇਰਾ ਹਮ ਭੀ ਤੇਰੇ' (1960) ਲਈ
51 ਰੁਪਏ ਫੀਸ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਇਹ ਫੀਸ ਤਿੰਨ
ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ
ਧਰਮਿੰਦਰ 480 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ
ਮਾਲਕ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਕਰੀਅਰ ਦੇ
ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ, ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ
ਹਾਊਸ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਸ਼ੋਅਰ 'ਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ
ਵੀ ਪੈਸਾ ਕਮਾਇਆ। 1983 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਵਿਜੇਯਤਾ ਫ਼ਿਲਮਜ਼
ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
2022 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ 'ਚ ਕਰਨਾਲ ਹਾਈਵੇਅ
'ਤੇ 'ਹੀ-ਮੈਨ' ਨਾਂਅ 'ਤੇ ਇਕ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ
ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 'ਗਰਮ ਧਰਮਾ ਢਾਬਾ' 'ਚ ਵੀ
ਭਾਈਵਾਲ ਸਨ। ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਈ
ਫਲੈਟ ਅਤੇ ਬੰਗਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਨਾਵਲਾ 'ਚ ਇਕ
ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਵੀ ਹੈ। 100 ਏਕੜ 'ਚ ਬਣੇ
'ਇਸ ਫਾਰਮ ਹਾਊਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਤਸਵੀਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਪੇਜ 'ਤੇ ਸਾਂਝੀਆਂਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਧਰਮਿੰਦਰ
ਲਗਜ਼ਰੀ ਗੱਡੀਆਂ ਦੇ ਵੀ ਸ਼ੌਕੀਨ ਸਨ।**ਜਦੋਂ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਨੇ**
ਮੰਗਿਆ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ
ਰਾਮਲੀਲਾ 'ਚ ਰੋਲਧਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕੌਮੀ ਸੇਵਕ ਰਾਮ
ਲੀਲਾ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ
ਰਾਮ ਲੀਲਾ 'ਚ ਰੋਲ
ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਤੇ
ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੁਪਰ
ਸਟਾਰ ਬਣ ਕੇ
ਵਾਪਸ ਆਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ
ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਨੂੰ
ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਹੁਣ ਤਾਂ
ਮੈਂ ਰਾਮ ਲੀਲਾ 'ਚ
ਰੋਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ
'? ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਸਭ
ਨੂੰ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਨਮ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।ਸਿਰਫ਼ ਗਲਿਆਰਿਆ ਨੂੰ ? ਜਵਾਬ 'ਚ ਮੁੱਖ
ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ
ਤਿੰਨਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦੇ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਤ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਐਲਾਨਿਆ।
ਗਲਿਆਰਿਆ 'ਚ ਸਥਿਤ ਹੋਟਲਾਂ 'ਚ ਮੀਟ ਦਾ
ਸੇਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹੁਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ
ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ
ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਵਾਲਡ ਸਿਟੀ' 'ਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ
ਵੀ ਮੀਟ, ਤੰਬਾਕੂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਹਨ ਜੇ ਉਹ
ਬਾਹਰ ਆਉਣਗੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਖ਼ੁਦ ਮਦਦ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ
ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ
ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ
'ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕੰਮ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ
ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਉਣਾ ਸੀ।**ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਲੈਣਾ...**

(ਪਹਿਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਅੱਖ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਲੈਣਾ ਜਾਣਦਾ
ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲਏ ਬਗੈਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ
ਗਲਤ-ਫ਼ਹਿਮੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਛੱਡ ਦੇਵੇਗਾ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਅੱਖ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ
ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, ਕਿ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਲੈ ਲਓ ਜੇਕਰ ਬਾਂਹ ਮਰੋਤਨ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਮੂੰਹ ਤੋੜ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਆਪਣੀ ਉਲਝਣਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ
ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਤਾਣੇ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਜੁੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ
ਬਾਹਰੀ ਹਮਲਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਇਕੱਠਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।**1966 'ਚ ਮਿਲਿਆ**
'ਹੀ ਮੈਨ' ਉਪਨਾਮਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਇਕ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਦਾਕਾਰ
ਧਰਮਿੰਦਰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੱਕ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।
65 ਸਾਲ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ
ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 1966 'ਚ 'ਹੀ-ਮੈਨ' ਉਪਨਾਮ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ 'ਹੀ-ਮੈਨ' ਉਪਨਾਮ
ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਕਾਫ਼ੀ
ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਫ਼ਿਲਮ 'ਪੱਥਰ ਔਰ ਫੂਲ' ਦੀ
ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਫਿਲਮਾਉਣ
ਲਈ ਆਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਉਤਾਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ
ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਇਹ ਕਮੀਜ਼
ਰਹਿਤ ਫੋਟੋ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ
ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ 'ਚ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਸ਼ਹੂਰ
ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਇਕੱਲੀ ਫੋਟੋ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ
ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਗੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵੀ ਪਛਾਣ
ਦਿਵਾਈ। ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਹੀ-ਮੈਨ' ਉਪਨਾਮ
ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।**ਜਦੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ**
ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ
ਘਰ 'ਚ ਵੜੇ**ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ:** ਫ਼ਿਲਮ ਜਗਤ 'ਚ ਆਪਣੀ
ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਬੰਬਈ (ਅੱਜ
ਮੁੰਬਈ) ਗਏ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼
ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਗਏ ਤੇ ਸਿੱਧੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਡਰੂਮ
ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ।
1952 ਦੇ ਉਸ
ਸਮੇਂ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ
ਕਿੱਸੇ ਬਾਰੇ
ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਖ਼ੁਦ
ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੀ
ਆਤਮਕਥਾ 'ਦਿ
ਸਬਸਟੇਂਸ ਐਂਡ ਦ
ਸੈਡੋ' ਦੇ 'ਯਾਦਾਂ'ਭਾਗ 'ਚ ਵਿਸਥਾਰ
'ਚ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ 1952 ਵਿਚ
ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਲਜ 'ਚ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ
ਬੰਬਈ ਗਏ। ਉਹ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਬੰਬਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਦਿਲੀਪ
ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਗੇਟ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ,
ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਧਾ ਮੁੱਖ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਘਰ
'ਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਹ ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਕਮਰੇ
'ਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਏ, ਜਿਥੇ ਦਿਲੀਪ ਸੋਫੇ 'ਤੇ
ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਸਨ। ਦਿਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਚਾਨਕ
ਬੋੜ੍ਹਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਜਾਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਨੌਕਰ
ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ
ਧਰਮਿੰਦਰ ਡਰ ਗਏ ਤੇ ਪੌੜੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਭੱਜ
ਕੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ।

-0-

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਡਾ. ਇਨਕਲਾਬੀ ਥਾਂਦੀ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੌੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਜਸਕਰਨ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਅਮਰ ਕਾਰਪੇਟ)ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ
ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਸੁਖਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ (ਹੈਪੀ ਹੀਰ)
ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਠ
ਪਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ

ਧਾੜਵੀ ਬਣ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਹਾਕਮ ਧਿਰ: ਚੀਮਾ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਖੇਤੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਖੇਤਰ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਾਕਮ ਧਾੜਵੀ ਬਣ ਕੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਬਲਕਿ ਧਰਮ, ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਿੱਤਾ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।

ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਇਤਿਹਾਸ 'ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ

ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਦੀ ਚਾਦਰ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਕੁਰਬਾਨੀ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੇਸ਼-ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਮੁਸੀਬਤ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲਾਂ

ਮਦਦ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਇਤਿਹਾਸ

ਵਿਗਾੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੇ ਚਾਂਸਲਰ ਸਰਬ ਸਾਂਝੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਫੰਡ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਮੰਗਾਂ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਇਆਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਵ"

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਨੇਤਾ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਆਲੀ ਨੇ ਮਤੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਸਲੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ

ਖੋਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ "ਬਾਜਵਾ ਆਦਤ ਤੋਂ ਮਜਬੂਰ"

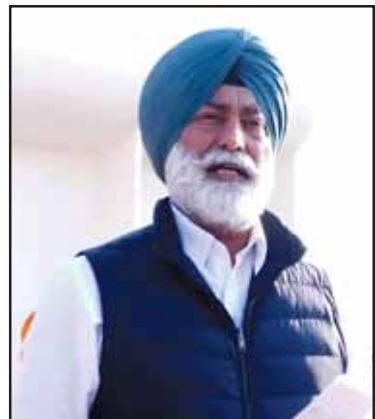
ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ

ਨੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿਆਸੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਦਤ ਤੋਂ ਮਜਬੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਆਸੀ ਗੱਲ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਨੇਊ ਤੇ ਤਿਲਕ ਇਕੱਠੇ ਪੰਡਤਾਂ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ, ਉਸ ਸਮੇਂ (ਪ੍ਰਾਚੀਨ) ਇਹ ਸਨਾਤਨੀ ਪਹਿਚਾਣ ਸੀ। ਮਤੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਅਮਨ ਅਰੋੜਾ, ਵਿਧਾਇਕ ਇੰਜਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਡਾ ਨਵੰਤਰ ਪਾਲ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿਆਸਪੁਰਾ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਸਮਾਂ ਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਖਹਿਰਾ ਵੱਲੋਂ ਵਾਕਆਉਟ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ:ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਭੁਲੱਥ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਅੱਜ

ਫਿਰ ਸਦਨ ਵਿਚ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਤੇ 'ਤੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਵਾਰ ਵਾਰ ਬੋਲਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮੰਗਿਆ ਪਰ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ

ਗੰਭੀਰ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ। ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚੋਂ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ। ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਖਹਿਰਾ ਸਦਨ ਤੋਂ ਵਾਕਆਉਟ ਕਰ ਗਏ। ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਦਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅੱਜ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਸਦਨ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ ਦੇ ਬੋਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਸਮਾਂ: ਸਪੀਕਰ

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਪੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਸਦਨ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਕੀਦਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਦਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕੇ।

ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਸੋਧ ਕਰੇਗਾ ਕੈਨੇਡਾ

ਓਟਾਵਾ:ਕੈਨੇਡਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਸ 'ਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਨਿਯਮਾਂ ਕਾਰਨ ਛੁੱਟ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਨਮੇ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾਈ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਦੇਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਰਸਤਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਿੱਲ ਸੀ-3, ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਐਕਟ (2025) 'ਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਐਕਟ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਸਾਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਲੇਨਾ ਮੇਟਲਜ਼ ਡਾਇਬ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿੱਲ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਕਾਨੂੰਨ 'ਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚੱਲੇ ਆ ਰਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਾ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ 'ਚ ਜਨਮੇ ਜਾਂ ਗੋਦ ਲਏ ਗਏ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ 'ਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਤਰੀਕ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਾਣਹਾਨੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੰਗਨਾ ਖਿਲਾਫ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਦੋਸ਼

ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ-ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 4 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ

ਬਠਿੰਡਾ:ਮਾਣਹਾਨੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਵੱਲੋਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਬੇਸ਼ੱਕ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗ ਲਈ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ 4 ਦਸੰਬਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕੰਗਨਾ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਤੀ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਇਸ ਕੇਸ ਨੂੰ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਕੰਗਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਔਰਤ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ

ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਔਰਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੌਰ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ, ਇਨਸਾਫ਼ ਜ਼ਰੂਰ ਮਿਲੇਗਾ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਹਿੰਦਰਕੌਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਰਾਮਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਹਿਣੀਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਨੇ ਸਕਿਓਰਟੀ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਅਰਜ਼ੀ ਲਗਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਕਿਓਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ

ਖਤਰਾ ਹੈ, ਇਹ ਗ਼ਲਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੱਸਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੰਗਨਾ ਰਣੌਤ ਨੇ 27 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਖ਼ੁਦ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਬੇਬੇ ਮਹਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੋਂ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਸੀ,

ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਮੁਆਫ਼ੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਮਾਮਲਾ 24 ਨਵੰਬਰ ਤਕ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੀ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੇਸ਼ੀ ਤਹਿ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਅਟਕਲਾਂ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਦਾਲਤ ਪੈਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ। ਪਿਛਲੀ ਪੇਸ਼ੀ ਦੌਰਾਨ ਕੰਗਨਾ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਟੀਮ ਨੇ ਨਿੱਜੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਛੋਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵੀ ਪਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਅੱਜ ਫੈਸਲਾ ਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ' ਤੋਂ ਵੀ ਕਰਾਰਾ ਜਵਾਬ ਦਿਆਂਗੇ

ਹਰਿਦੁਆਰ:ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਸੰਭਾਵਿਤ 'ਆਫੈਸਿਵ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨਾਂ' ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜ ਨੇ ਹਰਿਦੁਆਰ 'ਚ ਗੰਗਾ 'ਤੇ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ। ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ ਦੇ ਜੀਓਸੀ-ਇਨ-ਸੀ ਲੈਫਟਿਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਕਟਿਆਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੇ ਹਿਮਾਕਤ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਜਵਾਬ 'ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ' ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਚੰਡ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਯੁੱਧ ਬਹੁ-ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਫੈਸਲਾਕੁਨ ਜਿੱਤ ਸਦਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੀ

ਲਿਖੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੇ ਤਿਲਮਿਲ ਝੀਲ ਖੇਤਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਗੰਗਾ ਕਿਨਾਰੇ ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ

ਵੱਲੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਯੁੱਧ ਅਭਿਆਸ 'ਰੈਮ ਪ੍ਰਹਾਰ' ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਅਸਲ ਯੁੱਧ ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਖ਼ੁਦ ਪੱਛਮੀ ਕਮਾਨ ਦੇ ਜੀਓਸੀ-ਇਨ-ਸੀ ਲੈਫਟਿਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਮਨੋਜ ਕੁਮਾਰ ਕਟਿਆਰ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਲੈਫਟਿਨੈਂਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੈਮ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਮੌਰਚੇ 'ਤੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਚ 'ਸਰਬ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ'

ਦੇਸ਼ ਭਰ 'ਚੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ

ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ: ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ 350ਵੇਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ 'ਸਰਬ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ' 'ਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸਤਿਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਹਰ ਧਰਮ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਤਾ, ਦਇਆ ਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਹੱਕ-ਸੱਚ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰ-ਆਤਮਾ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਚੁਣਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਲਈ ਜਾਨਾਂ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਸਰਬ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ 'ਆਪ' ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੋਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਥੇ ਇਕੱਤਰ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੂਰੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਮਹਾਨ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਬੇ ਦੇ 142 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫੰਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਬਦਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਲਈ ਸਤਿਕਾਰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਤੇ ਸੂਬੇ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਸਦਭਾਵਨਾ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂਆਂ, ਸੰਤਾਂ, ਪੀਰ-ਪੈਗੰਬਰਾਂ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਅਮੀਰ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ੁਲਮ, ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਵਿਰਾਸਤ 'ਚ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਹਰ ਖੇਤਰ 'ਚ ਉੱਤਮਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੁਨੀਆ ਭਰ

ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੌਵੇਂ ਸਿੱਖ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ, ਏਕਤਾ ਤੇ ਆਪਸੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਗਮ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣਗੇ।

ਸਰਬ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ 'ਚ ਆਰਟ ਆਫ਼ ਲਿਵਿੰਗ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਰਵੀਸ਼ੰਕਰ, ਦਮਦਮੀ ਟਕਸਾਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਗਿਆਨੀ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਪੰਥ ਅਕਾਲੀ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਜਥੇਦਾਰ ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਡੇਰਾ ਬਿਆਸ ਮੁੱਖੀ ਬਾਬਾ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਕ ਜਥਾ ਯੂ.ਕੇ. ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਾਰ ਸੇਵਾ ਵਾਲੇ ਬਾਬਾ ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਪੁਰ ਖੇੜਾ ਵਾਲੇ, ਬਾਬਾ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਭੁਰੀ ਵਾਲੇ, ਦੇਵਦੱਤ ਸਵਰਸਵਤੀ, ਅਚਾਰੀਆ ਲੋਕੇਸ਼ ਮੁਨੀ ਜੈਨ ਮੁਨੀ, ਸਈਅਦ ਅਫਸਰ ਅਲੀ ਨਿਜ਼ਾਮੀ, ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਜਗਦਗੁਰੂ ਸ਼ੰਕਰਚਾਰੀਆ ਦੇਵਦੱਤਾਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ, ਮਹੰਤ ਗਿਆਨਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨਿਰਮਲ ਅਖਾਤਾ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਨਾਮਧਾਰੀ ਸੰਪਰਦਾ, ਬਾਬਾ ਬਾਲ ਜੀ ਉਨਾ ਵਾਲੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਹੋਰ ਧਾਰਮਿਕ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਧਰਮਿੰਦਰ ਜੀ ਦੇ ਤੁਰ ਜਾਣ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾ-ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਘਾਟਾ ਪਿਆ: ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ

ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇੰਡੀਆ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਬਈ ਧਰਮਿੰਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਧਰਮਿੰਦਰ ਜੀ ਮੇਰੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਵਰਗੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ (ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਯੂ.ਐਸ.ਏ.) ਗਾਖਲ ਗਰੁੱਪ ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ 'ਸੈਕੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ' ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਜੀ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਹੀ ਮੈਂ ਗਿੱਪੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਬੋਲੀਵੁੱਡ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਗੋਵਿੰਦਾ ਦੀ ਬੇਟੀ ਟੀਨਾ ਅਰੁਜਾ ਨੂੰ ਐਕਟਿੰਗ ਲਈ ਅਤੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਮੀਪ ਕੰਗ ਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਚਾਂਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜਿਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਧਰਮਿੰਦਰ ਜੀ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਵਧੀਆ ਪਲ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ

ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਉੱਥੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਧ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇੰਡੀਆ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੋਰ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ, ਨਫਾ ਵੀ ਉੱਥੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁਬਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੇਰੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਵਾਸ ਪੂਰੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਾਟਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਗਾਖਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਛੜੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਨਿਵਾਸ ਬਖਸ਼ੇ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਣਾ ਮੰਨਣ ਦਾ ਬਲ ਬਖਸ਼ੇ।

ਬੰਬ ਦੀ ਧਮਕੀ ਮਗਰੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਮੁੰਬਈ ਡਾਇਵਰਟ

ਹੈਦਰਾਬਾਦ: ਬਹਿਰੀਨ ਤੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾ ਰਹੇ ਇਕ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੰਬ ਹੋਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਦੇ ਸਬੰਧੀ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਵਾਈ ਈਮੇਲ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਆ ਰਹੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ

ਮੁੰਬਈ ਡਾਇਵਰਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅੱਡੇ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਧਮਕੀ ਭਰੇ ਸੀ ਕਿ ਬਹਿਰੀਨ ਤੋਂ ਬੰਬ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਮੁੰਬਈ 'ਚ ਉਤਰਿਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਸ਼ੱਕੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਬੰਬ ਦੀ ਧਮਕੀ ਸਿਰਫ਼ ਅਫ਼ਵਾਹ ਸੀ।

ਵੀਅਤਨਾਮ 'ਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ 90 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਹਨੋਈ: ਵੀਅਤਨਾਮ ਵਿਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰੀ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 90 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਪਾਣੀ ਵੱਡਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਵੀਅਤਨਾਮ ਦੇ ਮੱਧ ਅਤੇ ਮੱਧ ਹਾਈਲੈਂਡਸ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ।

ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ 12 ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕ ਹਾਲੇ ਵੀ ਲਾਪਤਾ ਹਨ। ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਮੁਤਾਬਕ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕਣ ਕਾਰਨ ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਰਾਜਮਾਰਗਾਂ ਉੱਪਰ ਆਵਾਜਾਈ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋਈ।

One stop shop for all your taxi needs

**The Friendly Group Ltd.
Chelsea Taxi Brokers**

287 10 AVE between 26 & 27 Street 2nd Floor, New York, NY 10001

All types of insurance

** Medallion transfers * Accident claims*

** Taxi Stand Facility available*

Ph: 212-947-9833, 212-695-0601

We are here at your service to sell and buy or insure medallions and we are in business to help our Punjabi Community since last 40 years.

***Ask us about Purchase or new buyer and financing.**

40 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਟੈਕਸੀ ਮਡਾਲੀਅਨ ਖਰੀਦਣ, ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਲੈਣ ਜਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਸਾਡਾ ਸੁਝਾਵਾਨ ਤੇ ਸੁਹਿਰਦ ਸਟਾਫ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ।

ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿੱਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨੇੜੇ ਧਮਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਰਚਾ 'ਚ ਆਈ ਅਲ ਫਲਾਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਰਨ ਬਾਕੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਵੀ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਘੇਰ 'ਚ ਹਨ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਬੇਲਗਾਮ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਯੂਜੀਸੀ) ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇਬਾਜ਼ੀ ਕੌਂਸਲ (ਨੈਕ) ਨੂੰ ਨਿੱਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਖਰੜਾ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ, ਅਲ ਫਲਾਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵੱਲੋਂ ਯੂਜੀਸੀ ਅਤੇ ਨੈਕ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਉਡਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਧਮਾਕੇ ਮਗਰੋਂ ਈਡੀ ਨੇ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਘੋਖ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਲ-ਫਲਾਹ ਟਰੱਸਟ ਅਤੇ ਫਰੀਦਾਬਾਦ ਦੀ ਅਲ-ਫਲਾਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 24

ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ 'ਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਤੇ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਇਸ ਕਦਰ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਫਾਉਂਡਰ ਜਾਵੇਦ ਅਹਿਮਦ ਸਿੱਦੀਕੀ ਮਨੀ ਲਾਡਿੰਗ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮਰਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਧਮਾਕੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਰਚੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਪੂਜਣਯੋਗ ਥਾਵਾਂ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਲ ਫਲਾਹ ਵਰਗੀਆਂ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ ਅਜਿਹੇ ਖੌਫਨਾਕ ਖੁਲਾਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੰਦਰ ਸਵਾਲਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਛੋਟੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਜਾਲ ਹੈ।

ਸਾਲ 2023 ਦੀ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਦੇਸ਼ 'ਚ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਰੀਬ 140 ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਵਾਲੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਜਰਾਤ 'ਚ 28 ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ 'ਚ 15 ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਰਨਾਟਕ 'ਚ 14 ਤੇ 10 ਨਿੱਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਮਾੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸੇ ਸਾਲ ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 54 ਨਿੱਜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਹ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਯੂਜੀਸੀ ਦੇ ਸੈਲਫ਼ ਡਿਸਕਲੋਜ਼ਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਜੂਨ 2023 'ਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਕੌਣ ਕਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਪੈਰ ਧਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਲ ਫਲਾਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ 'ਚ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਤ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਧਮਾਕੇ ਵਰਗੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਤਾਰ ਜੁੜਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਡੀਪਫੇਕ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ 'ਚ ਏ.ਆਈ. ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਜ਼ਰੂਰੀ: ਮੋਦੀ

ਜੋਹਾਨਸਬਰਗ: ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ (ਏਆਈ) ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕ ਆਲਮੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤਕਨਾਲੋਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਨੁੱਖ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੀ-20 ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀਪਫੇਕ ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਚ ਏਆਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਉਪਯੋਗਤਾ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਲਮੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਓਪਨ ਸੋਰਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਡਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ। ਇਸੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਈਕੋ ਸਿਸਟਮ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲਾਭ ਹੋਣੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪੁਲਾੜ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ, ਏਆਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਭੁਗਤਾਨ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਉਦਘਾਟਨੀ ਸੈਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਡਰੱਗ ਤਸਕਰੀ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਚਾਲੇ ਗੱਠਜੋੜ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਕ ਨਵੀਂ ਆਲਮੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਨਸ਼ੀਲੇ

ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਤਸਕਰੀ ਸਿਰਫ਼ ਜਨਤਕ ਸਿਹਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਤੀਜੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏਆਈ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਆਲਮੀ ਸੰਧੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਮਨੁੱਖੀ ਨਿਗਰਾਨੀ, ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਰਾਹੀਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਿਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ

ਡੀਪਫੇਕ, ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਏਆਈ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ

ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਏਆਈ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਾਨੂੰ 'ਅੱਜ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ' ਤੋਂ 'ਕੱਲ੍ਹ ਦੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ' ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਨਰਮੰਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਜੀ-20 ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਜੀ-20 ਹੁਨਰ 'ਚ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਲਈ ਇਕ ਆਲਮੀ ਢਾਂਚਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੇਗਾ।

ਏ.ਆਈ. 'ਤੇ ਸਮਿਟ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ ਭਾਰਤ

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ-ਏਆਈ ਮਿਸ਼ਨ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਏਆਈ ਦੇ ਲਾਭ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਹਾਈ-ਪਰਫਾਰਮੈਂਸ ਕੰਪਿਊਟਿੰਗ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਫਰਵਰੀ 2026 ਵਿਚ 'ਸਰਵਜਨ ਹਿਤਾਯ, ਸਰਵਜਨ ਸੁਖਾਯ' ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਏਆਈ ਇੰਪੈਕਟ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਮੇਜ਼ਬਾਨੀ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜੀ-20 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਲਈ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹਾਂ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਫ੍ਰੈਂਚ ਫੌਜ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਪੋਲ

ਪੈਰਿਸ: ਇਸ ਸਾਲ ਅਪ੍ਰੈਲ 'ਚ ਪਹਿਲਗਾਮ 'ਚ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਕਿਸਤਾਨ

'ਤੇ ਇਕ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫ੍ਰਾਂਸੀਸੀ ਫੌਜ ਦੇ

ਵੱਲੋਂ ਸਮਰਥਿਤ ਅੱਤਵਾਦੀ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ 'ਗ਼ਲਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ਼ਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫ੍ਰਾਂਸ ਦੀ ਜਲ ਸੈਨਾ (ਫ੍ਰੈਂਚ ਨੇਵੀ) ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿਖੇਧੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ ਸਥਿਤ 'ਜ਼ਿਓ ਟੀਵੀ' ਨੇ 21 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ

ਇਕ ਕਮਾਂਡਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਾਲ ਫ਼ੌਜੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ 'ਹਵਾਈ ਸੈਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਾਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਫਾਈਟਰ ਜੈੱਟ ਰਾਫਲ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਫ੍ਰੈਂਚ ਨੇਵੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਸ ਮਨਘੜਤ ਦਾਅਵੇ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈੱਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਲੇਖ ਗ਼ਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ 10 ਸ਼ਹਿਰਾਂ 'ਚ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਹੋਇਆ ਔਖਾ

ਜੈਪੁਰ: ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ 10 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਔਖਾ

ਵਿਗੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਐਨਸੀਆਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਭਿਵਾੜੀ 'ਚ 383, ਜੈਪੁਰ ਦੇ ਸਿਤਾਪੁਰਾ

ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਧੁੰਦ ਦਾ ਅਸਰ ਵਧਣ ਕਾਰਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫ਼ੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮ ਵੱਲੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸੱਤ ਵਜੇ ਤੱਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਤਾ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਘੱਟ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਸਰ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ 10 ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਗੁਣਵੱਤਾ ਸੂਚਕਾਂਕ (ਏਕਿਊਆਈ) ਦਾ ਪੱਧਰ

ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ 343 ਅਤੇ ਟੋਂਕ ਵਿਚ 311 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਕੋਟਾ, ਸੀਕਰ, ਅਲਵਾਰ, ਚੂਰੂ, ਜੈਸਲਮੇਰ, ਜੋਧਪੁਰ, ਕਰੋਲੀ, ਨਾਗੌਰ, ਸਵਾਈ ਮਾਧੋਪੁਰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀਗੰਗਾਨਗਰ ਵਿਚ ਏਕਿਊਆਈ ਦਾ ਪੱਧਰ 200 ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰੋ: ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੂੰ ਅਗਿਆਤ ਫੋਨ ਤੋਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਨਿੰਦਿਆਂ ਨਾ ਕਰਨ, ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਏਜੰਟ ਗਰਦਾਨਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਛੱਡ ਜਾਣ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਸੁਣਾਉਣ ਦਾ ਗੰਭੀਰ ਨੋਟਿਸ ਲੈਦਿਆਂ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ, ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਸਵੈਮਾਨ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਘੀ ਗੁੰਡੀਗਰਦੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ

ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਭਰਭੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ।

ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਅਮਰਜੀਤ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਨੇ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫੀਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ

ਸੈਨੇਟ ਨੂੰ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦੋਲਨ ਬਾਰੇ ਭਰਭੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਵੀਡੀਓ ਅੰਦਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪੰਜਾਬ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਨੇੜਿਓਂ ਜੁੜੇ ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਹਾਜ਼ਮ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਇਲਾਵਾ ਐਸ ਐਸ ਪੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੇਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਅਗਿਆਤ ਨੰਬਰ ਰਾਹੀਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਮਹੂਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਸਭਾ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਜਿਹੇ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਵਿਰੋਧੀ ਅਨਸਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰੇ। ਸੂਬਾ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਜਮਹੂਰੀ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਸਾਥ ਨਾਲ ਜਨਤਕ ਵਫਦ ਰਾਹੀਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸੰਘੀ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਿੰਨਾ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ ਭਾਗ ਲਾਏ, ਸੱਤ ਸਲਾਮਾਂ ਐਸੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ। ਹਰਿਆਣਾ ਦਾ 'ਖੱਟਰ ਯੁੱਗ', ਪੰਜਾਬ ਦਾ 'ਕੱਟੜ ਯੁੱਗ', ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆ ਤੱਕ ਯਾਦ ਰਹੇਗਾ। 'ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਠੋਡੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ ਕੇ, ਲਾਲਾ-ਲਾਲਾ ਹੋਗੀ ਮਿੱਤਰ', ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਲੀਲਾ ਛੱਡੋ, ਪੰਜਾਬ ਤਾਂ ਮਰੀਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖੁਸ਼ ਹੈ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਲੀਮਾਰ ਬਾਗ 'ਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਕਾਟੋ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿੰਨੂ ਢਿੱਲੋਂ ਇੱਕ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਪੁੱਛਣੋਂ ਨੀ ਹਟਦਾ,

ਚਰਨਜੀਤ ਭੁੱਲਰ

'ਕਾਟੋ ਕਾਹਤੋ'। ਬਈ! ਇਹ ਕਾਟੋ ਦੀ ਨਿੱਜਤੋ, ਉਹ ਫੁੱਲਾਂ 'ਤੇ ਖੇਡੇ, ਚਾਹੇ ਕੰਡਿਆਂ 'ਤੇ। ਸਰਕਾਰੀ ਇਮਾਨ ਏਨਾ ਕੱਟੜ ਹੈ ਕਿ ਰਹੇ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ। ਚੋਈ ਕੈਰੇਟ ਸੋਨੇ ਵਰਗਾ, ਐਨ ਸੁੱਧ 'ਤੇ ਖਰਾ। ਕੋਈ ਸੱਕ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਚਾਹੇ ਡੀਆਈਜੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ। ਸੰਘੀ ਏਜੰਸੀ ਸੀਬੀਆਈ ਦਾ ਕੱਖ ਨਾ ਰਹੇ, ਜੀਹਨੇ ਇਮਾਨ ਨੂੰ ਮੇਕਅਪ ਵੀ ਨੀ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੰਨੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਦਨਾਮ ਕਰਾ'ਤਾ, ਸਾਢੇ ਸੱਤ ਕਰੋੜ ਦੀ ਮਾਇਆ, ਨਾਲੇ ਢਾਈ ਕਿੱਲੋ ਸੋਨਾ ਅਬਦਾਲੀ ਵਾਂਗੂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅਹੁ ਗਏ। ਕੰਵਰ ਗਰੇਵਾਲ ਨਸੀਹਤਾਂ ਦੀ ਪੰਡ ਖੋਲ੍ਹੀ ਬੈਠਾ, 'ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਗਠਤੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਬੈਠਾ, ਜਿਹਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ'। ਭਲਾ ਪੁਰਖ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਲਾਲੀ 'ਚ ਮੂੰਹ ਕਾਲਾ ਕਰਾ ਬੈਠਾ। ਅਦਲਾ ਬਦਲੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਦਲਾਲਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਜਾਤੀ ਅਮਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਦਲਾਲਪੁਰੀਏ ਨਾ ਹੋਣ ਤਾਂ ਦਫਤਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਸਿਉਂਕ ਛਕ ਜੇ, ਖੱਜਲ ਜਣੇ! ਇਹੋ ਤਾਂ ਫਾਈਲਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਲਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਇੰਜ ਲੱਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਲਾਲ ਨੀ, ਐੱਚਆਰ ਮੈਨੇਜਰ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਵੀ ਸਦਾਬਹਾਰ। ਹੁਣ ਨੇਕ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਧੁਤਕੂ ਲੱਗਿਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੈਣ ਬਸੇਰੇ 'ਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ ਨੇ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਨੂੰ 'ਖੁਦਾਈ' ਮੌਕੇ ਇੱਕ ਆਈਏਐੱਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਨੌਂ ਇੰਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਦਾ ਕਲਯਾਣੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਧੋਲਾ ਮੁੱਲ ਨੀ ਪਾਇਆ। 'ਇਵੇਂ ਹੋਣੀ

ਬਈ! ਤੈਨੂੰ ਸੱਤ ਸਲਾਮਾਂ...

ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨਣਦ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ। ਪਰਮੀਸ਼ ਵਰਮਾ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਰਿਹਾ, 'ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਸਭ ਫਤੇ ਜਾਣਗੇ'।

ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਫਤੇਗਾ, ਜੇ ਹਰੀ ਸੰਕਰ ਪਰਸਾਈ ਦੀ ਗੱਲ ਮੰਨੋਗੇ, 'ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੋਤਾ ਪਕੜਾ ਜਾਏ ਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇ ਕੇ ਛੁਟਾ' ਉਤੀਸਾ ਦੇ ਰੇਲਵੇ ਅਫਸਰ ਦੇ ਘਰੋਂ ਸੰਘੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ 17 ਕਿੱਲੋ ਸੋਨਾ ਵਸੂਲ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਧੀਰਜ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਾਹ ਦੀ ਕੁਟੀਆ 'ਚੋਂ 60 ਕਿੱਲੋ ਸੋਨਾ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਏਧਰ, ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਰਾਮ ਰਾਜ ਲੱਭਿਏ। ਅਮਿਤਾਭ ਬਚਨ ਪੁੱਛਦਾ ਪਿਐ, ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ ਕਰੋੜਪਤੀ। ਮਾਹਤਤਾਂ ਨਾਲ ਤਾਂ ਲੱਛਮੀ ਦੀ ਅਣਬਣ ਐ, ਇਕੱਲੀ ਸਾਹਾਂ ਦੀ ਪੁੰਜੀ ਬਚੀ ਹੈ। ਸ਼ੁੱਧ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਦੇ ਬੋਸਾਂ ਕੋਲ ਐ। ਕਾਮਰੇਡੀ ਪ੍ਰਵਚਨ ਐ, ਇੱਕ ਬੰਦੇ ਦੀ ਅਮੀਰੀ ਪਿੱਛੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗਰੀਬੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਆਲਮ ਵੀ ਸੱਚ ਆਖਦੇ, 'ਸਾਨੂੰ ਆਟੇ ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ, ਤੇਰੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਖੀਰ, ਤੇਰੇ ਰੋਸ਼ਮੀ ਦੁਸ਼ਾਲੇ, ਸਾਡੇ ਤਨ 'ਤੇ ਨਾ ਲੀਰ' ਬਾਬਿਓ! ਚਿੰਤਾ ਛੱਡੋ, ਬੱਸ ਸਮਾਜਵਾਦ ਸੰਭੂ ਬਾਰਡਰ ਟੱਪ ਆਇਐ। ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਕਰੋ ਕ੍ਰਾਂਤੀਵੀਰਾਂ ਦੇ। ਏਨੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਔਰਤ ਬਜਾਜੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਖਿੜਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਫੁੱਲ ਖਿੜਿਐ। ਬਾਮਸ ਐਡੀਸਨ ਨੇ ਬੱਲਬ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ, ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ। ਇਵੇਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਬਦਲਾਅ ਆਲੀ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹੋਂ ਪੁੱਟ ਰਿਹਾ। ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਪੰਜਾਬ ਖਾਤਰ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡ ਆਇਆ। ਕਿੰਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ 'ਸਾਮ, ਦਾਮ ਤੇ ਦੰਡ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸਮਝਾ ਰਿਹਾ।

ਪੇਂਡੂ ਬਾਬਾ ਆਖਦੇ, ਭਾਈ! ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਛੱਲੀਆਂ ਆਲੇ ਖੇਤ 'ਚ ਡਰਨਾ ਗੱਡਿਆ ਸੀ, ਡਰਨਾ ਹੀ ਛੱਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਕਰਨਾ ਕੀ ਐ, ਸਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨੂੰ ਸੁਣੋ, 'ਬੜੇ ਬੜੇ ਦੇਸ਼ੋਂ ਮੈਂ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਬਾਤਾਂ ਹੋਤੀ ਰਹਿਤੀ ਹੈ'। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਦਿਲ ਨਾ ਟਿਕੇ, ਸਤਿੰਦਰ ਸਰਤਾਜ ਨੂੰ ਧਿਆ ਲੈਣਾ, 'ਛੱਡ ਮਾਲਕ 'ਤੇ ਡੋਰਾਂ, ਬਹੁਤਾ ਸੋਚੀ ਨਾ'। ਸੰਧਵਾਂ

ਆਲਾ ਕੁਲਤਾਰ ਸੋਚੀ ਜਾਂਦੇ, ਨਾਲੇ 'ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ' ਆਲੀ ਸੂਚੀ ਉਡੀਕੀ ਜਾਂਦੇ।

ਵੱਡੇ ਬਾਦਲ ਨੇ ਫਰਮਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਾਲੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਬਣਾਓ। ਸਿਆਣੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਜੁਆਬੀ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ, 'ਚਿੱਟੀਆਂ ਦੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਲੇ ਜਲਦੀ ਬਣਜੂ।' ਕੱਟੜ ਇਮਾਨੀ

ਅਫਸਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਸੂਰ, ਰੱਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਛਕ ਰਹੇ ਨੇ, ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਵੰਡ ਕੇ। ਸੱਤਿਆ ਫਿਲਮ ਦਾ ਡਾਇਲਾਗ ਚੁਕਵੇਂ, 'ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਂ ਪੁਲੀਸ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਪੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹਿਲਤਾ, ਸਭ ਕੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਤੈਅ ਹੈ।' ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਤੇ ਹੱਥ ਨੀ ਪੈਂਦਾ, ਉਹ 'ਅੱਜ ਦੇ ਰਾੜੇ' ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ ਵਾਂਗੂ ਬੀਵੀ ਨੂੰ ਪੈ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ 'ਕਿਥੋਂ ਲਿਆ ਦਿਆਂ ਰਾਣੀ ਹਾਰ, ਮੈਂ ਸਿਪਾਹੀ ਹਾਂ, ਕੋਈ ਡੀਆਈਜੀ ਨਹੀਂ'।

ਡੀਆਈਜੀ ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਰੱਬ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸਭ ਕੁੱਝ ਸੀ। ਸੰਘੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਸਿੰਘਾ ਰੱਬ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਦਖਲ ਦੇਤਾ। 'ਚੱਲ ਉਡ ਜਾ ਰੇ ਪੰਛੀ, ਅਬ ਯੇ ਦੇਸ਼ ਹੁਆ ਬਿਗਾਨਾ'। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸੋਨਾਮੁਖੀ ਨੇ, ਜਦੋਂ ਭੀੜ ਪਈ, ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਚੇਤੇ ਕਰੇਗਾ। ਖੁਦਾ ਨਖਾਸਤਾ, ਕਦੇ ਜੰਗ ਲੱਗ ਜਾਏ। ਚੀਨ ਦੀ ਜੰਗ ਤਾਂ ਯਾਦ ਹੋਵੇ, ਜਦੋਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਖਾਤਰ ਸੋਨਾ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੂਰਖ ਦਾਸੇ! ਅੱਜ

ਦੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਤਾਂ ਘਰਾਂ 'ਚ ਸੋਨਾ ਰੱਖਿਆ। ਭਾਰਤ ਮਾਂ ਦੇ ਇਹ ਸਪੁੱਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ। ਸੰਘੀ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਐਵੇਂ ਬਾਤ ਦਾ ਬਤੰਗਤ ਬਣਾ'ਤਾ। ਰਾਂਝਾ ਜੀ ਠੀਕ ਆਖਦੇ ਸਨ, 'ਜੇ ਰੰਨਾਂ ਤੋਂ ਵਰਜਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਉਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਚੋਵਣੇ ਨੇ'।

ਪੰਜਾਬ ਪੁਲੀਸ ਕੋਲ ਪੰਜ-ਸੱਤ ਅਨਮੋਲ ਰਤਨ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੂਤੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਬੋਲਦੀ ਐ। ਬੱਸ ਇੱਕੋ ਅਸੂਲ 'ਹਾਂਜੀ ਹਾਂਜੀ ਕਹਿਣਾ, ਸਦਾ ਸੁਖੀ ਰਹਿਣਾ'। ਜਿਉਂ ਹੀ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਐਨੂਅਲ ਪੈਕ ਲੈਂਦੇ ਨੇ, ਫਿਰ ਹਰ ਵਰ੍ਹੇ ਰਿਨਿਊ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਬਿਜਲੀ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵੀ ਬਸੰਤ-ਬਹਾਰ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਨੰਦ ਫਿਲਮ ਦਾ ਡਾਇਲਾਗ ਸੁਣੋ, 'ਲੋਗ ਕਹਿਤੇ ਹੈਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਮੇਂ ਕਿਆ ਮਿਲਤਾ ਹੈ, ਮੈਨੇ ਕਹਾ ਸਕੂਨ'। ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸੇ ਸਕੂਨ ਦੇ ਆਸ਼ਕ ਨੇ। ਨਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਮੰਤਰੀ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਝਟਕੇ ਹਰਜੀਤ ਨੂੰ ਘਰੇ ਤੋਰ'ਤਾ। ਅਖੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਏਥੇ ਕੀ ਕੰਮ।

ਪੰਜਾਬ ਜਣੇ! ਰਾਹਾਂ 'ਚੋਂ ਰੋੜੇ ਹਟਾਉਣੇ, ਕੋਈ ਅਰੋੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ। ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਦਿਹਾਤੀ) ਆਲੇ ਐੱਸਐੱਸਪੀ

ਮਨਿੰਦਰ ਤੋਂ ਐਲਰਜੀ ਹੋ ਗਈ। ਮਨਿੰਦਰ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਗੈਰਸਟਰਾਂ ਨਾਲ ਭਿੜਿਆ। ਉਪ ਚੋਣ ਵੇਲੇ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਭਿੜ ਬੈਠਾ। ਮਨਿੰਦਰ ਹੁਣ ਉਸ ਬੈਂਚ 'ਤੇ ਬੈਠੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਕੀਰਤ ਕਿਰਪਾਲ ਹੋਰੀ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦਾ ਟੈਂਡਰ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਗੋਨਿਆਣੇ ਆਲਾ ਹੋਮ ਰਾਜ ਮਿੱਤਲ, ਗਿਆਨੀ ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐੱਸਐੱਸਐੱਸ ਬੋਰਡ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਲਾ'ਤਾ। ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਦਫਤਰ ਜਾਂਦਾ।

ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਗੋਨਿਆਣੇ ਆਪਣੀ ਆਟਾ ਚੱਕੀ 'ਤੇ ਬੈਠਿਆ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਚਾਰ ਛਿੱਲਰ ਕਮਾ ਲੈਂਦਾ, ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਨਾ ਬੈਠਣਾ ਪੈਂਦਾ।' ਅੱਗਿਓਂ ਜੁਆਬ ਮਿਲਿਆ, 'ਜੇਬਾਂ ਭਰਦਾ ਤਾਂ ਅੱਜ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਚੱਕੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਣਾ ਸੀ।' ਪੈਪਸੂ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਜੈਤੋ ਦਾ ਸੋਨ ਰਾਮ ਨਾਥ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਬੱਸ 'ਤੇ ਬੈਠ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਪਟਿਆਲੇ। ਪਟਿਆਲੇ ਆਲਾ ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਚਕਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਆਵੇ, ਧੋਤੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲੇਗੀ। 'ਮੈਨੂੰ ਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਇਹੋ ਜੇਹੀ ਵਜ਼ੀਰੀ', ਆਖ ਸੋਨ ਜੀ ਤੁਰ ਪਏ। ਮਗਰੋਂ ਮਸਾਂ ਮੋੜ ਕੇ ਲਿਆਏ।

ਸਾਦਗੀ ਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਵੇਲੇ ਹੁਣ ਕਿਥੇ ਰਹੇ ਨੇ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿਰ ਉੱਚਾ ਹੁਣ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵੀਰਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਅਤਿੱਕਾ ਸਿੰਘ ਰੋੜਾ ਬਣੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਪਰਚਾ ਸਿੰਘ' ਨਾਲ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਜੇਲ੍ਹ ਨਾਥ ਦੇ ਡੇਰੇ ਛੱਡ ਆਏ। ਸਦੀਆਂ ਬਾਅਦ ਜਦ ਕੋਈ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਖੋਜੀ ਪੰਜਾਬ ਆਏਗਾ, ਬੈਂਦਲ ਜਾਏਗਾ ਜਦ ਜਾਣ ਜਾਏਗਾ ਕਿ 'ਕੱਟੜ ਘਾਟੀ ਦੀ ਸਭਿਅਤਾ' ਦੇ ਬਾਸਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਨ। ਜਦ ਘੱਗਰ ਤੋਂ ਰਾਵੀ ਤੱਕ ਬੋਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ 'ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਯੋਜਨਾ' ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਖੰਡਰਾਤਾਂ 'ਚੋਂ ਮਿਲਣਗੇ। ਇਮਾਨ ਦੀ ਤਤਾਰੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲੱਭਣਗੇ।

ਅਖੀਰ 'ਚ ਚਾਨਣ ਸਿੰਘ ਹਨੇਰਾ ਲਤੀਫਾ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਨੇ 'ਦਾਸ ਕਮਿਸ਼ਨ' ਬਿਠਾ'ਤਾ। ਕੈਰੋਂ ਨੂੰ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਹਲਕੇ 'ਚ ਗਏ ਤਾਂ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣਾ ਚੇਲਾ ਗੋਡੀ ਹੱਥ ਲਾ ਆਖਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਜੀ! ਮੈਂ ਬੋਡਾ ਦਾਸ ਹਾਂ'। ਕੈਰੋਂ ਸਾਹਿਬ ਭੜਕ ਉਠੇ, 'ਪਹਿਲੇ ਦਾਸ ਦਾ ਪੱਟਿਆ ਤਾਬ ਨੀ ਆਇਆ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਦਾਸ ਆ ਗਿਆ'।

ਕੌਣ ਸੀ ਗੁਰੂਘਰ ਦਾ ਦੋਖੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ

ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵਾਰ ਵਾਰ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰ ਸੀਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਸਕਰੀ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਸੀ। ਸਰਹਿੰਦ ਸਰਕਾਰ, ਦਿੱਲੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਮਨਾ ਤੱਕ (ਸਮੇਤ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜੇ) ਦਾ ਇਲਾਕਾ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਇਰਾਨੀ ਨਸਲ ਦਾ ਕੱਟੜ ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਿਮ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਜਨਮ 1635 ਈਸਵੀ ਦੇ

ਬਲਰਾਜ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਏ.ਆਈ.ਜੀ. (ਰਿਟਾ)
ਫੋਨ: 95011-00062

ਕਰੀਬ ਕੁੰਜਪੁਰਾ (ਹੁਣ ਜਿਲ੍ਹਾ ਕਰਨਾਲ, ਹਰਿਆਣਾ) 'ਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਦਾਦਾ ਮਿਰਜ਼ਾ ਅਕਬਰ ਸ਼ਾਹੀ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹੁਮਾਯੂੰ ਨਾਲ ਇਰਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਦਰਬਾਰੀ ਸੀ। ਹੁਮਾਯੂੰ 26 ਜੂਨ 1539 ਨੂੰ ਚੌਸਾ ਅਤੇ 17 ਮਈ 1540 ਨੂੰ ਕੰਨੌਜ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੋਂ ਹਾਰ ਕੇ ਇਰਾਨ ਭੱਜ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸ਼ਾਹ ਤੈਹਮਾਸਪ ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਨ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸਲਾਮ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 22 ਮਈ 1545 ਤੇ 22 ਨਵੰਬਰ 1554 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1555 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ 14 ਸਾਲ ਦੇ ਬਨਵਾਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਆ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦੇ ਬਾਪ ਦਾ ਨਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾ ਜ਼ਹੀਰ ਹਰਮ ਖਾਨ ਤੇ ਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਅਮੀਨਾ ਬੇਗਮ ਸੀ। ਮਿਰਜ਼ਾ ਜ਼ਹੀਰ ਵੀ ਮੁਗਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ 17 - 18 ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਵਿੱਚ ਭਰਤੀ

ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਮਨਸਬਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੁਗਲ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗੀਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਮਨਸਬ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਪੈਦਲ ਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਘੋੜਸਵਾਰ ਸੈਨਿਕ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। 1780 - 81 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਮੁਨੀਮ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਸਰਹਿੰਦ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਅਗਲੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਗਾਜ਼ੀਉਦੀਨ ਖਾਨ ਫਿਰੋਜ਼ ਜੰਗ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ।

ਗੁਰੂਘਰ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਨਾਮਾ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤਿਅੰਤਕੱਟੜ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਨੂਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਰੀਕਾ ਹੋਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਇਸ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜੋ ਅਸਫਲ ਰਹੇ। ਪਰ 1704 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲਾ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦੇ ਤੋੜ ਕੇ ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਛੜ ਗਿਆ ਸੀ। ਚਾਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ (ਮਾਤਾ ਗੁਜਰ ਕੌਰ) ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਕਾਰਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 17 ਸਾਲ) ਤੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 13 ਸਾਲ) ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ

ਹੋਏ ਤੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 9 ਸਾਲ) ਤੇ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 6 ਸਾਲ) ਨੂੰ 26 - 27 ਦਸੰਬਰ 1704 ਈਸਵੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਨੀਹਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿਣ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ

ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਵੀ ਸਵਾਸ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਇਥੇ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਹੀ ਐਨੀ ਘਟੀਆ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਘਿਣਾਉਣੀ ਹਰਕਤ ਕਰ ਗਿਆ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਰਿਆਸਤਾਂ (ਬੀਜਾਪੁਰ ਤੇ ਗੋਲਕੁੰਡਾ) ਤੇ ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਲੜਨ ਲਈ 1681 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਦੱਖਣ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸੰਨ 1707 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਮੌਤ ਹੋਣ ਤੱਕ ਉਥੇ ਹੀ

ਰਿਹਾ। ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ 19 - 20 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਤੇ 26 - 27 ਦਸੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਜੇ ਉਸ ਨੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਲਈ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਦੂਤ ਭੇਜੇ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਈ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆ

ਵੀ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕਤਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕੀਤੇ। ਸੰਨ 1689 ਈਸਵੀ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਮਰਾਠਾ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਛਤਰਪਤੀ ਸ਼ੰਭਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸ਼ੰਭਾ ਜੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਾਹੂ ਜੀ ਉਸ ਨੇ 18 ਸਾਲ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਜਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਦਾ ਖੁਦ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਖਤ ਨਸ਼ੀਨੀ ਦੀ ਜੰਗ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਪੁੱਤਰ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਮੁਹੰਮਦ ਆਜ਼ਮ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਜੂ ਦੀ ਜੰਗ (20 ਜੂਨ 1707 ਈਸਵੀ) ਵਿੱਚ ਸੈਨਿਕ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਹਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਚੰਗੇ ਸਬੰਧ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਡਰ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਖਾਨ ਨੇ ਜਮਸ਼ੇਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਵਾਸਿਲ ਬੇਗ ਨਾਮਕ ਦੋ ਭਾਤੇ ਦੇ ਕਾਤਲ ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਭੇਜੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ 7 ਅਕਤੂਬਰ 1708 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਂ ਗਏ। ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੁਸ਼ਟ ਦਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਵੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਬਾਪਤਾ ਦੇ ਕੇ ਭੇਜੇ ਗਏ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ 12 ਮਈ 1710 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੋਈ ਚੱਪੜ ਚਿਤੀ ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਭਾਈ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ।

‘ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ’ ਨਹੀਂ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਰਾਖੇ!

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੰਨ (1469-1539) ਦੀ ਗੁਰਗੱਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦੇ ਨੌਵੇਂ ਵਾਰਸ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਵਿਸ਼ਵ ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਵਿਲੱਖਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣੇ ਕਿਸੇ ਨਿਜੀ ਮਨੋਰਥ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਮਾਨਵੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਹਿਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

* ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਤਕਾਲੀ ਹਾਕਮ ਬਾਬਰ ਨੂੰ ਜਾਬਰ ਆਖ ਕੇ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲ ਪੁਰ
ਫੋਨ: 78146-92724

ਪਰਜਾ ‘ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨੇ ਵਰਜਿਆ ਸੀ ਤਿਵੇਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਜਾਬਰ ਹਾਕਮ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਵਲੋਂ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਦੁਖੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ।

* 15 ਮਈ 1675 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਭਾਈ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਫਰਿਆਦੀ ਹੋਇਆ ਕਿ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਸਾਡੇ ‘ਤੇ ਜ਼ੁਲਮ-ਤਸ਼ੱਦ ਕਰਕੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਜਾਉ

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਉ ਕੇ ਜੇ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਲੈ ਆਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਤੇਰਾ ਫੁਰਮਾਨ ਮੰਨ ਲਵਾਂਗੇ।

* ਇਸਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਸਾਥੀਆਂ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਨਾਲ ਪੈਦਲ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਏ। ਦਿੱਲੀ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ ਦੇ ਸਥਾਨ ‘ਤੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਕਮਾਂ ਵਲੋਂ ਧਰਮ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਭਿਆਨਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਤਿੰਨੋਂ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਦਨਾਕ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਅਡੱਲ ਰਹਿਣ ‘ਤੇ ਆਖਰ 11 ਨਵੰਬਰ 1675 ਈਸਵੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਤਹਾਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੜ ਅਤੇ ਸੀਸ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਸੰਸਕਾਰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਹੋਇਆ।

* ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਇਤਹਾਸਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਨਾਮ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਜੋਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ‘ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਛੋਟੇ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਦਸਮ ਪਿਤਾ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਬਾਰੀ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤਿ ਵਲੋਂ ਲਿਖੇ ਗਏ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੋਭਾ’ ਨਾਮੇ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿਚ ਦਰਜ ‘ਪ੍ਰਗਟ ਭਏ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ। ਸਗਲ ਸਰਿਸਟ ਪੈ ਢਾਪੀ ਚਾਦਰ।’ ਵਾਲੀ ਪੰਕਤੀ ਹੀ ਉਪਰੋਕਤ ‘ਹਿੰਦ

ਦੀ ਚਾਦਰ’ ਵਾਲੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਕੁੱਝ ਸਿਆਸੀ ਮਸਹਲਤਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਰੋਧੀ ਦਰਸਾਉਣ ਹਿਤ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੂੰ ‘ਆਪਣੇ ਢੰਗ’ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਸਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

* ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣ ਲੱਗਿਆਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ‘ਸਾਕਾ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ’ ਨਾਮ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿਚਲੇ ਬੋਲ, ਜੋ ‘ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ’ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਮਿੱਠੀ

ਤੇ ਰਸੀਲੀ ਅਵਾਜ਼ ਦੀ ਮਾਲਕ ਸਵਰਗੀ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁੱਝ ਸਾਥੀ ਮਰਦ ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਵਾਇਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਪਟ-ਕਥਾ ਅਤੇ ਗੀਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਾਇਰ ਸ੍ਰੀ ਦੀਪਕ ਜੈਤੋਈ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। ਸਾਕਾ ਸਰਹਿੰਦ ਵਾਂਗ ਹੀ ‘ਸਾਕਾ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ’ ਵਾਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਾਮੋਫੋਨ ‘ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਜਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਈ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਸਲਾਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

* ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਕਿਉਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਮਕਸਦ ਹਿਤ ਹੋਈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੁੰਡਣ ਲੱਗਿਆਂ ‘ਸਾਕਾ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਂਕ’ ਵਿਚਲੀਆਂ ਇਹ ਦੋ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਮੱਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋਣਗੀਆਂ—

* ਸਵਾਲ—ਜਵਾਬ ਨੌਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਤੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ:—

* ‘ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਹੈਰਾਨ ਹਾਂ ਮੈਂ
* ਤੁਸੀਂ ਜੰਝੂ ਤੇ ਤਿਲਕ ਵੀ ਧਾਰਦੇ ਨਹੀਂ।
* ਜਾਨ ਦੇ ਰਹੇ ਓ ਜੰਝੂ ਤਿਲਕ ਬਦਲੇ
* ਏਨੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਪ ਵਿਚਾਰਦੇ ਨਹੀਂ।
* ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਕਾਫਰਾਂ’ ਤੋਂ
* ਕਰੋ ਬੰਦੀ ਛੱਡੋ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਗੱਲ।
* ਝਗੜੇ ਦੀਨ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂ ਦੇ ਹੋਣ ਬੇਸ਼ੱਕ
* ਆਪ ਕਰੋ ਆਪਣੇ ਰੱਬੀ ਪਿਆਰ ਦੀ ਗੱਲ।
* ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ
* ਬਦਲ ਜਾਣੀ ਕੋਈ ਏਥੇ ਖੁਦਾਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।
* ‘ਕਿਸੇ ਵਾਸਤੇ’ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਦੇਣੀ
* ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾਨਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।’
* ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਦੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇੰਜ ਫੁਰਮਾਇਆ—
* ‘ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ
* ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਗੱਲ ਸ਼ਾਹ।
* ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ

* ਮਸਲਾ ਧਰਮ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੱਲ ਸ਼ਾਹ।
* ਸਾਡਾ ਵੈਰ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ
* ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਕੋਈ ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਤੇ ਨਹੀਂ।
* ਸਾਡੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਤਸਬੀਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

* ਜੰਝੂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਡਾ ‘ਯਾਰਾਨਾ’ ਤੇ ਨਹੀਂ।
* ਅਸੀਂ ‘ਧੌਕੇ ਵਿਰੋਧ’ ਜਹਾਦ ਕੀਤਾ
* ‘ਜ਼ੁਲਮ’ ਨਾਲ ਹੋ ਸਿਰਫ ਲੜਾਈ ਸਾਡੀ।
* ਅਸੀਂ ਪੱਖ ‘ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ’ ਦਾ ਪੂਰਨਾ ਏਂ
* ਇਹ ਮਜ਼ਲੂਮ ਨੇ ਚਾਹੁੰਦੇ ਅਗਵਾਈ ਸਾਡੀ।
* ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੀ ‘ਨਾਨਕ ਦੇ ਦਰ’ ਉਤੇ
* ਜੇਕਰ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੇ।
* ‘ਧੌਕਾ’ ਹੁੰਦਾ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇਕਰ
* ਤਾਂ ਇਸਲਾਮ ਲਈ ਵੀ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਦਿੰਦੇ।

* ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਖੁਦਾਈ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੀ
* ਤੇਰੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਪਰ ਤੋੜ ਦਿਆਂ ਗੇ।
* ਅਸੀਂ ਏਸ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ ਸਿਰ ਸਦਕਾ
* ਨਵਾਂ ਇਕ ਇਤਹਾਸ ਨੂੰ ਮੋੜ ਦਿਆਂ ਗੇ।
* ਸਾਡੇ ਖੂਨ ‘ਚੋਂ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਊ ਪੈਦਾ
* ਜੋ ਟਕਰਾਉ ਹਰ ਖੂਨੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ।
* ਅੱਗੋਂ ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਜ਼ਾਲਮ ਤਲਵਾਰ ਚੁੱਕੂ
* ਉਹ ਵੀ ਸੋਧਿਆ ਜਾਊ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ।’

* ਤਾਤਪਰਜ ਇਹ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਜਬਰ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਤਿਲਕ ਅਤੇ ਜੰਝੂ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ, ਇਕ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਰਨ ਜ਼ਰੂਰ ਬਣੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ ਪਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਦੁਖਿਆਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰੀ ਅਤੇ ਸਲਾਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ।

* ‘ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨ ਕੀਆ॥
* ਸੀਸ ਦੀਆ ਪਰ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ॥’

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਦੁੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੇ 350 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ ‘ਤੇ ਆਸੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਵੀ 350 ਸਾਲ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 350 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਸ਼ਾਨ-ਮਾਨ ਭਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਰਚੇ ਗਏ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਬਦਲ ਵੀ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਾਸ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪਿਛਲੇ ਸੌ ਸਾਲ ਆਸ ਦੇ ਘੱਟ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮਾਂ ਔਖਾ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਚੇਤੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾਈ ਜਾਹੇ ਜਲਾਲ ਵਿਰਾਸਤ ਵਜੋਂ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸਦਾ ਲਈ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾਲ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਪਿਤਾ

ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਆਸਟਰੇਲੀਆ
ਫੋਨ: 94159-60533

ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ‘ਜੀਵਤ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ’ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਵਿਰਾਸਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਜੋ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਖਸ਼ੀ।

ਪਿਤਾ ਮੇਰੇ ਬਡੇ ਧਨੀ ਅਗਮਾ॥
ਉਸਤਤਿ ਕਵਨ ਕਰੀਜੈ ਕਰਤੇ ਪੇਖਿ ਰਹੇ ਬਿਸਮਾ॥

(ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਅੰਗ 507)
ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਸੱਤਾ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੰਤਾਨ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਸਰਵਉੱਤਮ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਆਪਣੇ ਸਿੱਖ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਜਿਹੀ ਜੀਵਨ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਜ ਕੇ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ, ਸਨਮਾਨ, ਹੱਕ ਤੇ ਹਿੱਸਾ ਪੱਕਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਾਤ ਪਾਤ, ਵਰਣ, ਵਰਗ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭੇਦ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਇੱਕ ਜਾਤ ਹੋ

ਪਿਤਾ ਹਮਾਰੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

ਗਈ। ਪੁਰਖ ਲਈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਇਸਤ੍ਰੀ ਲਈ ਕੌਰ। ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਲਈ ਖਾਲਸਾ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਅੰਤਰ ਅਵਸਥਾ, ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਵਰੂਪ ਦੀ ਇੱਕਰੂਪਤਾ ਸੀ। ਅੰਤਰ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਖੰਡੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਤੇ ਵੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੰਜ ਕਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੰਗਾਰ। ਇਸ ਇੱਕਰੂਪਤਾ ਨੇ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤਾਕਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਬੁਨਿਆਦ ‘ਤੇ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਹੋਏ। ਖਾਲਸਾ ਦੀ ਸੰਗਠਨ ਸ਼ਕਤੀ ਮੁਗਲਾਂ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ਾਂ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫਰਮਾਨ ਮੰਨਿਆ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਵੱਡੀ ਚੜ੍ਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਤਾ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਪੁੱਤਰ ਲੱਭਿਆਂ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ। ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਮ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਸਿੰਘ, ਕੌਰ ਨਾਲ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵਜ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਪਦਵੀ ‘ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਿੰਘ ਹੈ ਪਰ ਅੱਗੇ ਜਾਤ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਾਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਨਾਮ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਲਚਾਲ ਵਿਚ, ਸਧਾਰਣ ਵਿਵਹਾਰ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਅਲੋਪ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਜਾਤ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਦੂਰੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾਣਾ ਸਬੰਧ ਦਾ ਖੋਖਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੀ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦਾ ਸਬੰਧ ਖੋਖਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਡੂੰਘੇ ਵਿਚਾਰ

ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਚਿੰਤਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਾਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਆਹ ਲਈ ਜਾਤ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਾਤ ਅਧਾਰਤ ਸੰਗਠਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਲਈ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਆਪਣੀ ਜਾਤ ਦਾ ਸਿੱਖ ਆਪਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੇ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦੇ ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਜਾਤ ਲਗਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਕੌਰ ਦੀ ਬੇਕਦਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਨਿਰਾਦਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਤਾਂ ਜਾਤ ਮਿਟਾ ਕੇ ਸਿੰਘ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਸ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਗਈ ਜਾਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਦਾ ਹਾਰ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ

ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇ ਸਿੱਖ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸੰਦ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ ਦੀ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ‘ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਦੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਜੈਤਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬੋਟਾ ਬਣ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕਰ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਿੱਧੀ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਕਈ ਮਾਧਿਅਮ ਬਣ ਗਏ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਕਥਨ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦਿਆਂ ਹੋਰ ਦਾ ਹੋਰ ਹੀ ਰੂਪ ਲੈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੋਤਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੀ ਨਾਮ ‘ਤੇ ਉਸ ਜੋੜ ਵਿਚ ਤਰੇਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਹੀ ਨਾਮ ‘ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ‘ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਯੋ ਗਰੰਥ’ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਥ ਨੂੰ ਹੀ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਰਮਕਾਂਡ, ਪਾਪੰਡ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਰਜਿਆ ਤੇ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੀ ਉੱਧਾਰ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਦੀ ਸੋਧੀ ਕੁੰਜੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਵਰਤਣਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਆਪ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਵੀ

ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 350 ਸਾਲਾ ਗੁਰਿਆਈ ਦਿਵਸ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਾਂਦੇਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਮ ਪਿਤਾ ਦੇ ਬਵੰਜਾ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁਕਮ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੰਠ ਕਰਨੀ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਣੇ, ਸ਼ਬਦ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਆਦਿਕ ਵਿਸਾਰ ਹੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਨ 1675 ਤੋਂ ਸੰਨ 1708 ਤੱਕ ਦਾ ਗੁਰਤਾ ਕਾਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਕਾਲ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਹਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਬੜੇ ਸਬਰ ਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਔਖੀ ਤੋਂ ਔਖੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਆਪ ਜੇਤੂ ਬਣ ਕੇ ਨਿਕਲੇ। ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਟਾਕਰਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਜਜ਼ਬਾ ਖਾਲਸਾਈ ਸੀ ‘ਨ ਡਰੋਂ ਅਰਿ ਸੋਂ ਜਬ ਜਾਇ ਲਰੋਂ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਅਪੁਨੀ ਜੀਤ ਕਰੋਂ’। ਅੱਜ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਲੈਂਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਿਖਾਇਆ ਸੀ ‘ਇਹ ਲਾਲਚ ਹੋਊ ਗੁਨ ਤਉ ਉਚਰੋਂ’, ਪਰ ਕੌਮ ਨੇ ਕੁਸਰੀਆਂ, ਪਦਵੀਆਂ ਤੇ ਲਾਲਚ ਪਾਲ ਲਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਾਲਚ ਨੇ ਸਿੱਖ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪਿਤਾ ਆਖਣ ਦੇ ਹੱਕ ‘ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਦਿਨ ਮਹਾਨ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਅੰਦਰ ਆਏ ਵਿਲੱਖਣ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਲਿਖਣੀ ਆਰੰਭ ਹੋਈ ਸੀ। ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦੇ ਬੀਜ ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਨ ਬੀਜੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਿਸਾਰੀ ਹੋਈ ਮਹਾਨ ਵਿਰਾਸਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲੈਣ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਯੋਗ ਸੰਤਾਨ ਸਾਬਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ - ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਵਿਰਸਾ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬਹੁਤ ਪੁਰਾਣਾ ਅਤੇ ਰੋਚਕ ਹੈ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਹਿੰਮਤ, ਮਿਹਨਤ, ਦਰਿਆਇਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਕਰ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਅਣਵੰਡੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਤਿੰਨ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਥਾਪਤ ਸਨ: ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬੰਬਈ (ਮੁੰਬਈ) ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਮਦਰਾਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਚੌਥੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ (ਸੇਵਾਮੁਕਤ)

ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਤਹਾਸ 160 ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਫ਼ੌਤਗੀ (27 ਜੂਨ, 1839) ਤੋਂ ਪੂਰੇ ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 29 ਮਾਰਚ 1849 ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਮਰਾਜ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂਤ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਈ ਬਦਕਿਸਮਤੀਆਂ ਅਤੇ ਦੁਖਾਂਤਾਂ ਦੇ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਲਈ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਣਾਏ ਵਿਦਿਅਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਢਾਉਵਾੜਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਤਹਿਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਈ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਇਕ ਯੂ ਟਿਊਬ ਚੈਨਲ “ਪੰਜਾਬ ਸਿਆ” ਵਿੱਚ “ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ” ਦੇ ਇਸ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਵੀਂ ਵਿਦਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਹੀ 1855 ਈਸਵੀ ਵਿਚ ਲਹੌਰ ਵਿਖੇ “ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਲਹੌਰ” ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਡਾਕਟਰ ਜੀ.ਡਬਲਿਊ ਲੈਟਨਰ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਹੰਗਰੀ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ‘ਲੰਡਨ ਕਿੰਗਜ਼ ਕਾਲਜ’ ਦਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਹ ‘ਅਰਬੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲਾਅ’ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਕਰ ਚਿਹਾ ਸੀ। ਲਹੌਰ ਦੇ ਇਸ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਮੁਲਕ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਿਰੇ ਉੱਤੇ ਸੀ। ਇੱਕ ਮਹਿਕਮਾ ‘ਫ਼ਸਟ ਆਰਟ ਇੰਗਲੈਂਡੀਨੇਸ਼ਨ’ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ 17 ਬੱਚੇ ਦਾਖਲ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 13 ਫੇਰਲ ਹੋ ਗਏ। ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਪੈਂਦੀ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ ਚਲਾਉਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਾਇਕ ਸਹਾਇਤਾ ਤੋਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੀ।

ਜੀ. ਡਵਲਿਊ. ਲੈਟਨਰ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਲੈਟਨਰ ਨੇ “ਅੰਜੂਮਨੇ ਪੰਜਾਬ” ਨਾਮ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਈ ਅਤੇ ਮੀਟਿੰਗ ਰੱਖੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਨਾਮਵਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਮ ਅਵਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੁਪਨਾ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਨਿਰੋਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣਗੇ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਨਾਮ “ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਂਡ ਲਹੌਰ

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ” ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਕਈ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਬਾਅਦ ਆਖਰ ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ “ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਹੌਰ” ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਇੱਕ ਟਰੱਸਟ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। 27 ਮਈ 1868 ਦੇ ਚਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 62,500 ਰੁਪਏ, ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 50,000 ਰੁਪਏ, ਜੀਂਦ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਘੁਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 11,000 ਰੁਪਏ, ਨਾਭਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 11,000 ਰੁਪਏ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ 10,000 ਰੁਪਏ, ਹੋਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੇ 10,000 ਰੁਪਏ, 7,900 ਰੁਪਏ, 12,000 ਰੁਪਏ, 6400 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ 6400 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਜਦ ਕਿ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ 12000 ਰੁਪਏ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚ ਪਾਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਜਮਾਨੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ।

ਮਿਸਟਰ ਲੈਟਨਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਕੀਤੀ; ਨਤੀਜਤਨ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਤਿੰਨ ਖੱਤ ਵਾਰੇ ਵਾਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਲਿਖੇ। ਪਹਿਲਾ ਖਤ 18 ਮਈ 1868 ਦਾ, ਨੰਬਰ 235 ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਵੀ ਦੇਵੇ ਅਤੇ 21,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਫੰਡ ਵੀ ਦੇਵੇ। ਉਸ ਨੇ ਕੁੱਝ ਨੁਕਤੇ ਉਠਾਏ ਜਿਵੇਂ ਪਹਿਲਾ ਕਿ ਕਲਕੱਤਾ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣਾ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ ਸਾਰਾ ਸਲੇਬਸ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾਕਾਰ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤਹਿ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੀਸਰੇ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਹਕੂਮਤ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। 19 ਸਤੰਬਰ 1868 ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਉੱਤਰ ਖੱਤ ਨੰਬਰ 558 ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਰਾਂਟ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਲਹੌਰ ਗੌਰਮਿੰਟ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਵੀ ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ; ਉਹ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੀ ਲਵੇਗੀ। ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਪੰਜਾਬ ਨੇ 12 ਨਵੰਬਰ 1868 ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਬੜਾ ਸਖਤ ਖੱਤ ਲਿਖਿਆ। ਇਹ ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਵਾਮ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮੀ ਬੰਦਿਆਂ, ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਦਮ ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਮੀ ਲੋਕ ਸਾਨੂੰ ਪੈਸਾ ਅਤੇ ਸਮਰਥਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕਰਾਂਤੀ ਚੱਲੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਾ ਚੱਲੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਕਾਰੋ ਨਾ, ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੋ। ਫਿਰ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 1870 ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਕਾਲਜ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ “ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ” ਅਤੇ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਲੇਬਸ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕ ਵੀ ਮਿਲ ਗਿਆ, ਪਰ ਡਿਗਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹਾਲੇ ਵੀ ਕਲਕੱਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕੋਲ ਸੀ।

“ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਥੇ ਸੈਨੇਟ ਬਣਾਈ ਗਈ, ‘ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ’ ਦੀ ਸੈਨੇਟ। ਇਸ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਿਸਟ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਕਿਸਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਸੀ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਲੇਬਸ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਜੀਫੇ (ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ) ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਸੈਨੇਟ ਦਾ ਸੀ। ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਪੈਸਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਵੀ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਕਾਲਜ

ਵਿਚ ਦਾਖਲਿਆ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਏਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਕਿਤਾਬਾਂ ਘੱਟ ਪੈ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਕਮੀ ਪੈ ਗਈ; ਹੋਰ ਸਟਾਫ਼ ਭਰਤੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ; ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਸਭ ਕੁੱਝ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਦਿੱਤੇ।”

ਇਸ ‘ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ’ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ 1882 ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ “ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ” ਦਾ ਦਰਜਾ ਐਕਟ 19 ਆਫ 1882’ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਵੇਡਨ ਪਾਲ ਅਤੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜੀ.ਡਬਲਿਊ. ਲੈਟਨਰ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ (ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਉਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ)। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਓਰੀਐਂਟਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤਰੱਕੀ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਨਵੀਆਂ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁੱਟਦੀ ਗਈ।

ਅਖਾਣ ਹੈ ਕਿ “ਕਾਬਲ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ ਨੂੰ

ਨਿੱਤ ਮੁਹਿੰਮਾਂ” ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜੰਮਿਆਂ’ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਵੀ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਸਤਕ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਬਹਾਨੇ ਸੈਨੇਟ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਾ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਸੈਕਟ ਮੂੰਹ ਅੱਡ ਕੇ ਉਦੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ 1947 ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਿਉਂਕਿ ਲਹੌਰ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਤਕਸੀਮ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੈਨੇਟ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ 60% ਹਿੱਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਰੱਖੇਗਾ ਅਤੇ 40% ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਦਾ ਕਰੇਗਾ। 12 ਅਗਸਤ 1947 ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ, ਜੋ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵਾਇਸਰਾਇ ਨੇ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੇ ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਾਸਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਹੌਰ ਤੋਂ ਹੀ ਚਲਦੀ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗੀ। 1 ਜੂਨ 1948 ਵੰਡ ਤੋਂ ਇਕ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਜ, ਇਮਤਿਹਾਨ ਆਦਿ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਇਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਮੁੱਕ ਗਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਐਡੀਲੀਏਟਡ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਤੋੜ ਲਿਆ। ਵਜ਼ੀਫੇ ਅਤੇ ਤਣਾਹਾਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਜੋ 40% ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚੋਂ ਮੱਦਦ ਦੇਣੀ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਕੂਮਤ ਮੁੱਕ ਗਈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਮਦਨ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਹੀ ਸਹਾਇਕ ਨੇ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬ੍ਰਿਜ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਵੀ ਕਤਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਪਸਤ

ਨਹੀਂ ਹੋਏ (ਉਦੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸਵਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜੁੜੇ ਹੁੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ)। ਵੰਡ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ 27 ਸਤੰਬਰ 1947 ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਤਾ ਪਾਇਆ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਬਾਰਾ ਬਣਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਹੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ “ਈਸਟ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ”; ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਚਾਂਸਲਰ ਮਿਸਟਰ ਚੰਦੂ ਲਾਲ ਤ੍ਰਿਵੇਦੀ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਡੀਨ ਅਨੰਦ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਿਸ ਦਾ ਲਹੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਏਹੀ ਅਹੁਦਾ ਸੀ, ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਡੀ.ਐਨ ਭੱਲਾ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਦਫਤਰ ਸ਼ਿਮਲਾ ਵਿਚ ਆਰਮੀ ਹੈੱਡਕੁਆਟਰ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿਚ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਨੇ ਜੀਅ-ਤੋੜ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ

ਹਰਿਆਣਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨ ਟੋਟੇ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕਰਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਬਣਾ ਧਰੇ। ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸੂਬਿਆ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਹਿਲੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਰਾਜਧਾਨੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ। ਇਕੱਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਲਹੌਰ ਦੇ ਥਾਂ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ 28 ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਵਸਾਏ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁੱਝ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਕੇਂਦਰ-ਸ਼ਾਸਤ ਐਲਾਨ ਕੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀਵੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਕੇਂਦਰ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ; ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਨੇ ਹਿਮਾਚਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਰਿਆਣਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। 1970 ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਇਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਲਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਾਲਜ ਰਹਿ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ ਦੋ ਸੌ ਹੈ।

ਸੈਨੇਟ ਅਤੇ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਜਾਮਨੀ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਮਨਮਰਜ਼ੀਆਂ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਸ ਦੇ ਡੈਮੋਕਰੇਟਿਕ ਸਿਸਟਮ ਨੇ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਗਿਣਤੀ 91 ਹੈ; ਇਸ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਗਰੈਜੂਏਟ ਚੋਣ ਖੇਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਧੀਨ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਮੈਂਬਰ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸੈਨੇਟ ਏਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਕੰਟਰੋਵਰਸ਼ੀਅਲ ਫੈਸਲਾ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰੱਦ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸੈਨੇਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਮੁਤਾਬਕ ਚਲਾ ਸਕੇ। ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸੈਨੇਟ ਦੀ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਰਹੀ, ਸੈਨੇਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 91 ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 32 ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟਸ ਜ਼ਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ। ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸੈਨੇਟਰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਵਾ ਸਕੇ।

ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸੈਨੇਟਰਾਂ, ਵਿਦਿਅਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 200 ਕਾਲਜਾਂ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸਲੇਬਸ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫ਼ੇ ’ਤੇ)

ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ 'ਚ ਵਸਦਾ ਹੈ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ

ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣ-ਪਹਿਚਾਣ ਦਾ ਮੁਹਤਾਜ ਨਹੀਂ। ਗਾਇਕੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਬਾ-ਕਮਾਲ ਰਹੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਗੀਤ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ, ਸੁਦੇਸ਼ ਕਪੂਰ, ਬੀਰ ਚੰਦ, ਰਣਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਸਵਰਨ ਲਤਾ, ਪ੍ਰੇਮਿਲਾ ਪੰਮੀ, ਬੀਰ ਚੰਦ ਗੋਪੀ,

ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਦੀ ਵਾਰ ਦੀਦਾਰ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਪਰੋ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਬਤੌਰ ਗੀਤਕਾਰ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਮਕਬੂਲ ਗੀਤ 'ਜੱਟ ਬੜਾ ਬੇਦਰਦੀ' ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗਾਇਕ ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਅਤੇ ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਕਈ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਨਾਂ ਮੋਹਰੀ ਗੀਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਇਆ।

ਉੱਘੀ ਚਿਕਾਰਡਿੰਗ ਕੰਪਨੀ ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਵੀ. ਰਾਹੀਂ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਵਲੋਂ ਗਾਇਕਾ ਸਨੇਹ ਲਤਾ ਨਾਲ ਗਾਏ ਗੀਤ 'ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨੀਂਦ ਨਾ ਆਵੇ' ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ਵਾਲਾ ਸਫਰ ਕਰੀਬ 3 ਦਹਾਕੇ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਸਨੇਹ ਲਤਾ, ਸੁਸ਼ਮਾ ਬੱਬੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ, ਸੁਖਵੰਤ ਕੌਰ, ਬਲਜੀਤ ਬੱਲੀ, ਅਮਰ ਨੂਰੀ ਵਰਗੀਆਂ ਨਾਮੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਦੋਗਾਣਾ ਜੋੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਗਾਇਕ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮ 'ਗੱਭਰੂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ' ਵਿਚ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਅਮਰ ਨੂਰੀ ਦਾ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਅਖਾੜਾ ਬੋਹੜ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ। 'ਨਾ ਮਾਰ ਜ਼ਾਲਮਾ' ਵੇ ਪੈਕੇ ਤੱਤੜੀ ਦੇ ਦੂਰ, ਫਾਟਕ ਕੋਟਕਪੂਰੇ ਦਾ, ਬੋਲ ਮੂੰਹੋਂ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਛੜਿਆ, ਜੋੜੀ ਜਦੋਂ ਚੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਦੀ, ਜਲ ਤੇ ਫੁੱਲ ਤਰਦਾ, ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਅੱਜ ਵੀ ਹਿੱਟ ਹਨ। ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਸਾਲ 1973 ਤੋਂ 1988

ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਕਰਨੈਲ ਗਿੱਲ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਾਲਾ, ਰੇਸ਼ਮ ਰੰਗੀਲਾ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਛਿੰਦਾ, ਮੁਹੰਮਦ ਸਦੀਕ ਹੋਰ ਗਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਗਾਏ ਗਏ। ਦੇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਲ 1942 ਵਿਚ ਸਰਗੋਧਾ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਦੇ ਚੱਕ ਨੰਬਰ 133 ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਸਰਦਾਰ ਸਮੁੰਦ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਬੇਬੇ ਦਾਨ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ 5 ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਕਾਮਰੇਡ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਸੀ। ਦੇਸ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਸੰਧੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਜਗਰਾਉਂ ਤਹਿਸੀਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭਰੋਵਾਲ ਖੁਰਦ (ਲੁਧਿ:) ਵਿਖੇ ਪੱਕਾ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਪਿੰਡ ਗਾਲਿਬ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਬੀਬੀ ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਹੋਇਆ।

ਆਪ ਦੇ ਘਰ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਧੀ ਦੀਪਾਂ ਅਤੇ ਸਪੁੱਤਰ ਜਗਮੋਹਨ ਸੰਧੂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ। ਦੀਦਾਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਗੀਤ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਲੰਮੀ ਹੇਕ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਮਲਿਕਾ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਅਨੇਕਾਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨੇ ਪੈਰ ਰੱਖਿਆ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਸਫਲ ਰਹੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਖੱਟੀ, ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਗਾਉਣ 'ਚ ਕਈ ਗਾਇਕਾਵਾਂ ਨਿੱਤਰੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਪਰਲੀ ਕਤਾਰ ਦੇ ਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਨਾਂ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਂ ਹੈ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ।

ਦਾਦੀ ਨੇ ਪਾਲਿਆ - ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦਾ ਜਨਮ 18 ਫਰਵਰੀ ਸਾਲ 1944 ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਰਾਮ ਕੌਰ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਅਤੇ ਪਿਤਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤੀਮਾਨ

ਉੱਤਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ, ਪਿੰਡ ਕੋਠੇ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦੀ ਮਾਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚਲ ਵਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਦਾਦੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਚਾਰ ਭੈਣਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਭਰਾ ਹੈ।

ਸਕੂਲੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸਿੱਖਿਆ - ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਸਕੂਲ 'ਚ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ ਦੀ ਬਾਲ ਸਭਾ 'ਚ ਗਾਉਂਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਹੋਸਲੇ ਨੇ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਵਧਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲ, ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜੇ.ਬੀ.ਟੀ ਪਹਿਲੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵੇਲੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਅਧਿਆਪਕਾ ਬਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇ-ਸ਼ੁਮਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦਿੱਤੀ। ਵਿਆਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨੌਕਰੀ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ 1968 ਵਿਚ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਜੋ ਚੰਗਾ ਗਾਇਕ ਵੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਜੋੜੀ ਬਣ

ਗਈ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਰਿੰਦਰ ਚੰਚਲ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਚਲਦੀਆਂ ਰਸਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਨਰਿੰਦਰ ਚੰਚਲ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ ਉਸਤਾਦ ਧਾਰ ਲਿਆ। ਬਾਵਾ 1 ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਪਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਕਿਰਪਾਲ ਬਾਵਾ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ ਜੋੜੇ ਦੇ ਘਰ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਚੀ ਬਾਵਾ, ਗਲੇਰੀ ਬਾਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਤ ਬਾਵਾ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਲਾਚੀ ਬਾਵਾ 12 ਫਰਵਰੀ, 2020 ਈ: ਨੂੰ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਨਾ-ਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਜਿਸ ਦੀ ਗਹਿਰੀ

ਸੱਟ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੂੰ ਸਦਾ ਦਿਲਗੀਰ ਕਰੀ ਰੱਖਦੀ ਸੀ।

ਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ- ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਨਾਲ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਰੋਡੀਓ 'ਤੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। 'ਕੋਰਾ-ਕੋਰਾ ਕੁੱਜਾ ਠੰਢਾ ਠਾਰ ਪਾਣੀ' ਇਹ ਗੀਤ ਬਾਵਾ ਦੇ ਮਨ ਪਸੰਦ ਦਾ ਗੀਤ ਸੀ, ਇਸ ਗੀਤ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਈ। ਇਹ ਸਾਲ 1969 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਤੇ ਕਿਰਪਾਲ ਬਾਵਾ ਦੇ ਕਈ ਐਲ. ਪੀ. ਰਿਕਾਰਡ ਦੋਗਾਣੇ ਕਰਵਾਏ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਅੱਧੀ ਸਦੀ ਆਪਣੀ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਬਾਵਾ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ 45 ਸਕਿੰਟ ਲੰਬੀ ਹੇਕ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਵਾ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾ ਹੈ ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਚੈਨਲ 'ਤੇ ਆਈ,

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਜਦ ਗਾਉਣ ਵੇਲੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਨੂੰ ਕੰਨ ਉੱਤੇ ਰੱਖ, ਸੱਜੀ ਬਾਂਹ ਉੱਪਰ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਜਦ ਲੰਬੀ ਹੇਕ ਲਾਉਂਦੀ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਡੁੱਬੇ, ਸਿਫਤਾਂ ਦੇ ਪੁਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ। ਬਾਵਾ ਦੀ ਗਾਇਕੀ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਤਰਾਂ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 6 ਦਸੰਬਰ 2025 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-719

'ਛੋਟਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁਖੀ ਪਰਿਵਾਰ' ਦਾ, ਕਦੇ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਨਾਅਰਾ, ਤਸਵੀਰ ਨੇ ਸੱਚ ਕਰ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ, ਸਾਈਕਲ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਜ਼ਾਰਾ। ਚਿਹਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਸਭ ਦੇ ਹੈ, ਧੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਹੈ ਆਈ, ਨਾਲੇ 'ਇੱਕ ਪੰਥ ਦੇ ਕਾਜ' ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਪਤਨੀ ਦੀ ਮੁਫਤ ਸੈਰ ਕਰਾਈ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-717

ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਧੀਆਂ ਰੱਬ ਨੇ, ਚਿਹਰਿਆਂ 'ਤੇ ਫੁਲਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਮੁਸਕਾਨ ਹੈ ਤਿੰਨਾਂ ਪਾਏ ਸੂਟ ਸਰੋਂ ਫੁਲੇ, ਜਿਹੜਾ ਤੱਕ ਲੈਂਦਾ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈਰਾਨ ਹੈ ਤਿੰਨਾਂ ਜਦ ਲਾਈਨ ਬਣਾਈ, ਰੋਣਕ ਹੋ ਗਈ ਦੂਣ-ਸਵਾਈ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਉਹ ਕਰਨ ਤਰੱਕੀਆਂ, ਇਕ ਦੂਜੀ ਲਈ ਹੋਣ ਸਹਾਈ। -ਮਾ. ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਲੰਮੇ

ਤਿੰਨਾਂ ਜਣੀਆਂ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਛੋਟੇ ਹੈ ਖਿੱਚਵਾਈ, ਬਦਾਮੀ ਰੰਗੀਆਂ

ਸਰੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲ ਜੇਹੀ ਪੋਸ਼ ਬਣਾਈ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੀਆਂ ਨੇ ਧੀਆਂ ਗੱਲ ਹੈ ਸਮਝਾਈ, ਤਿੱਤਲੀ ਵਾਂਗੂੰ ਹੋਵਣ ਚੰਚਲ ਘਰ ਘਰ ਰੋਣਕ ਲਾਈ। -ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਵਾਂਗ ਸਰੋਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਖਿੜੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਭੈਣਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਵਣ। ਨਿੱਕੀ ਤਾਈਂ ਇੱਜ਼ਤ ਬਣਾ ਕੇ ਰੇਲ ਦੇ ਵਾਂਗਰ ਤੁਰੀਆਂ ਜਾਵਣ। ਚੇਹਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਫਲਕਣ ਹਾਸੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਭਾਵਣ। -ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੋਰ

ਆਸ ਪੁੱਤਰ ਦੀ, ਤਿੰਨ ਆ ਗਈਆਂ। ਮਾਏ ਬਾਪ ਨੂੰ ਦੰਦਲਾਂ ਪਈਆਂ। ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਵੇਂ, ਦਾਜ ਲੈ ਗਈਆਂ। ਧੀਆਂ ਸਦਾ ਈ ਪਰਾਈਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਮਾਪੇ ਆਖਣ ਘਰ ਅਪਣੇ ਤੂੰ ਜਾਣਾ। ਸਹੁਰੇ ਆਖਣ ਬਿਗਾਨੀ ਧੀ ਆਣਾ। ਬਿਗਾਨੀ ਓਹਨਾਂ ਆਪਣਾ ਕਰ ਜਾਣੇ। ਉਮਰ ਆਪਣੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਟਿਕਾਣੇ। ਅੰਤ ਸਮੇਂ ਜਦ ਛੱਡ ਤੁਰ ਗਈ ਅੱਗੇ। ਪੇਕਿਓ, ਉਹ ਕਛਨ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗੇ। ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਔਰਤ-ਜੂਨ ਹਾਂ ਆਈ। ਅਪਣਾਇਆ ਕਿਸੇ ਨਾਂ, ਰਹੀ ਪਰਾਈ। -ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਸਿਰਤਾਜ਼, ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਉਦਾਸ ਹੈ

ਮਾਕੋਵਾਲ/ਚੱਕ ਨਾਨਕੀ/ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 1675, ਨਮੋਸ਼ੀ ਗ੍ਰਿਸਿਆ ਉਤਰਿਆ ਰੰਗੋਂ ਬਦਰੰਗ ਚਿਹਰਾ, ਹੀਣਤਾ ਭਰਪੂਰ ਬੁਲਸੀ ਆਤਮਾ, ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਰਤਕਦੀ ਚੀਸ, ਗਲੇਡੂ ਪਥਰਾਏ ਗੱਲਾਂ ਤੇ... ਸਿਤਮ ਦੀ ਇਬਾਰਤ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ... ਉੱਧੀ ਪਾਈਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ, ਸਹਿਮਿਆ ਖੜ੍ਹਾ ਉਦਾਸ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ। ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ ਚਰਨੀ ਢਹਿ ਪਿਆ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੇ ਦਰਬਾਰ। 'ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਵਾਲਿਆ, ਭਵਜਲ ਚੋਂ ਤਾਰਨ ਹਾਰਿਆ, ਬੇਤਾ ਭੁੱਬਦਾ ਮੋਢਾ ਦੇ ਤਾਰਿਆ, ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਦਾ ਤੂੰ ਪਤਵਾਰ। ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।'

ਘੋਰ ਕਲਯੁਗ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਆਇਆ ਜੰਨਤ-ਏ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰਾਇਆ। ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਸ਼ਾਹੀ ਫੁਰਮਾਣ... ਧੋਤੀ ਟੋਪੀ ਜਨੇਊ ਸਭਿਆਚਾਰ ਰੂੜੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਕਾਫ਼ਰਾਂ ਦਾ ਕਰ ਦਿਓ ਸਫ਼ਾਇਆ। ਖਾਲਸਾ ਇਸਲਾਮੀ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣਾ, ਨਮਾਜ਼ਾਂ ਕਲਮਾ ਪੜ੍ਹੋ, ਸੁੰਨਤ ਕਰਵਾਓ, ਰੁਤਬੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲਓ, ਮੂੰਹ ਮੰਗੀਆਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪਾਓ। ਕੁਫਰ ਹਨ ਹੋਰ ਧਰਮ ਸਾਰੇ, ਇਸਲਾਮ ਅਪਣਾਓ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਅਜਮਾਓ ਮੁਗਲ ਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਖੀ ਤਲਵਾਰ।... ਸਾਡੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਟੈਕਸ ਜਜ਼ੀਆ ਭਾਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਤੇ ਲਾਇਆ, ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਬੋਹਲ ਵੰਡਾਇਆ, ਹਿੰਦੂ ਘਰਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਨਾਕਾਬੰਦੀ! ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਪੰਡਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਵਾਂਗ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਟਾਰਗੇਟ, ਸੰਖਾਂ ਟੱਲੀਆਂ ਦੀ ਘੁੱਟੀ ਸੰਘੀ, ਮੰਦਰ ਦੁਆਰੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰੇ, ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਕਹਿਰ ਮਚਾਇਆ। ਦਿਨ-ਦੀਵੀ ਨਿਧੜਕ ਡਾਕੇ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਮੱਚੀ ਹਾਹਾਕਾਰ। ਸਾਡਾ ਜਿਊਣਾ ਦੁੱਭਰ ਦੁਰਕਾਰ। ... ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਧੂਹ ਕੇ ਜਰਵਾਣੇ ਸਰਕਾਰੀ ਏਜੰਟ ... ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ, ਸਾਡੇ ਹੱਥੋਂ ... ਸ਼ਰੇਆਮ ਦਿਨ-ਦੀਵੀ, ਧੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ, ਪਤਨੀਆਂ, ਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰੇ-ਬਾਜ਼ਾਰ. ਲੀਰੋ-ਲੀਰ ਕਰਦੇ ਜੱਗ ਜਣਨੀ ਦੀ ਮਰਯਾਦਾ, ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਅਜ਼ਮਤਾਂ ਦਾ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਖਿਲਵਾੜ. ਅਬਲਾਵਾਂ ਸੰਗ ਦੁਸ਼ਕਰਮ, ਸਮੂਹਕ ਬਲਾਤਕਾਰ। ਜੰਨਤ ਦੀਆਂ ਹੂਰਾਂ ਲੱਭਦੇ ਉਜਾੜ ਰਹੇ ਜੰਨਤ। ਚੋਰਾਂ ਨਾਲ ਰਲ ਗਈ ਕੁੱਤੀ, ਖੇਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਦੀ ਵਾੜ।... ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਗਾਉਂਦੇ ਉਲੂ ਕਰੁਣਮਈ ਵਿਰਾਨੀਆਂ ਦਾ ਮਰਸੀਆ। ਗਊ ਗਰੀਬ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ, ਸੁੰਦਰ ਹੁਸੀਨ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਰਾਜ, ਹੱਕ ਸੱਚ ਨਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦ ਕਿਵਾੜ, ਉੱਭੇ-ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ। ਐਲੀ ਐਲੀ ਕਰਦੇ ਮੁਤਅੱਸਬ ਕੱਟੜਪੰਥੀ,

ਦਿੰਦੇ ਤਾਹਨੇ ਮਿਹਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ, 'ਬੁਲਾਓ ਆਪਣਾ ਪੀਰ ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਦਾ ਰਾਖਾ, ਖੁਦਾ ਬੰਦਾ ਪਰਵਰਦਿਗਾਰ, ਬਣ ਜਾਵੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਦਿਖਾਵੇ ਚਮਤਕਾਰ।... ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰੋ ਸਰਕਾਰ।

ਸਰਕਾਰੀ ਲੋਭ ਲਾਲਚ, ਇਵਜ਼ਾਨਾ, ਹਰਜਾਨਾ! ਕੀ ਕਿਵੇਂ ਕਦੋਂ ਭਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ਇਹ ਖਸਾਰਾ? ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਤ ਭੰਗ ਹੋਣ ਦੀ ਭਰਪਾਈ! ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਰੋਲਣ ਦੀ ਮੁਜਰਾਈ? ਕਿਉਂ ਕਰੀਏ ਅਸੀਂ/ਤੁਸੀਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰੀਵਰਤਣ? ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਚਿਤਾਤੁਰ ਬਾਬਾ ਤੇਗ ਮੱਲ, ਢੂੰਡ ਰਿਹਾ ਜੁਆਬ। ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ... ਉਦਾਸ ਹੈ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।...

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ:- ਇਹ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਸਿਰ ਆ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰਤੱਵ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਮਤਲਬ... ਦਿੱਲੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਗ ਫਸਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਮਖਮਲੀ ਅਰਮਾਨ ਲੁਟਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਸ਼ਾਹੀ ਤਾਜ ਕਲਗੀ ਗਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਅੱਗ ਵਿਚ ਹੱਥ ਸੜਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ ਆਰੇ ਨਾਲ ਤਨ ਚਿਰਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਦੇਗਾਂ ਵਿਚ ਤਨ ਉਬਲਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਇਹ ਹੈ ਯੁੱਗ ਪਲਟਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ਵੱਡੇ ਫ਼ਕਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ! ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਵਿਚ ਸੀਸ ਕਟਵਾਉਣ ਦਾ ਸਾਕਾ। ...

ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ:- ਸੁਣ ਕੇ ਤਲਖ ਹਕੀਕਤ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ, ਮਲਕਤੋਂ ਉਠ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਆਏ। ਜਾਓ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਜਾਓ, ਦੁਖੀਆਂ ਦਾ ਤੁਸੀਂ ਦੀਨ ਬਚਾਓ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਨਿਰਾਦਰ, ਸਵੈਮਾਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ। ਮੇਰਾ ਫ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਿਓ ਕੋਈ, ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਸਬਕ ਸਿਖਾਓ। ਤੁਹਾਥੋਂ ਵੱਡਾ ਨਾ ਕੋਈ ਸਰਬੰਸ ਦਾਨੀ, ਦਿੱਲੀ ਜਾਓ ਸੀਸ ਕਟਾਓ। ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ... ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।

ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ:- ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜੀ ਲਾਵਾਂਗੋ, ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਬਚਾਵਾਂਗੇ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਨੇ ਪਾਈ, ਭਾਜੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਚੁਕਾਵਾਂਗੇ। ਨਾ ਧੌਸ ਦੇਣੀ ਨਾ ਮੰਨਣੀ, ਸੁਨਹਿਰੀ ਮਰਯਾਦਾ ਤੇ ਫੁਲ ਚੜ੍ਹਾਵਾਂਗੇ। ਪਿਉ ਦਾਦਾ ਦੇ ਗਏ ਨਸੀਹਤ, ਨਾ ਜਬਰ ਮੂਹਰੇ ਸੀਸ ਝੁਕਾਵਾਂਗੇ। ਕਹਿ ਦਿਓ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਝਬਦੇ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜੀ ਲਾਵਾਂਗੋ, ਮਨੁੱਖੀ ਹਕੂਕ ਤੇ ਜ਼ਬਰ ਹਟਾਵਾਂਗੇ।

ਸਮੂਹਕ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਲੋਭ ਔਰੰਗੇ ਦੀ ਪਿਆਸ ਮਿਟਾਵਾਂਗੇ। ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਵਾਂਗੇ, ਕਾਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤੁਖ਼ਮ ਮਿਟਾਵਾਂਗੇ। ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਮਾਰਾਂਗੇ, ਮੁਗਲ ਵੰਸ਼ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਢਾਹਵਾਂਗੇ। ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ... ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ।'''
-ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਸਖੀਰਾ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ

ਜ਼ਾਲਿਮਾਂ ਦੇ ਜੁਲਮਾਂ ਤੋਂ ਡਾਹਵੇ ਘਬਰਾਏ ਹਾਂ। ਬਣ ਕੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾਤਾ ਦਰ ਤੇਰੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਹਾਕਮ ਨੇ ਮਤਾ ਹੁਣ ਨਵਾਂ ਇਹ ਪਕਾਇਆ ਏ। 'ਸਵਾ ਮਣ ਜੰਝੂ ਲਾਹੁਣੇ' ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਇਆ ਏ। ਗਲ ਵਿੱਚ ਪੱਲਾ, ਹੰਝੂ ਨੈਣਾਂ 'ਚ ਲੁਕਾਏ ਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾਤਾ ਦਰ ਤੇਰੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਡਰਨਾ ਡਰਾਉਣਾ ਦਾਤਾ ਤੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ ਨਹੀਂ। ਸੱਚੇ ਸੱਚ ਕਹਿਣੇ ਇੱਕ ਤੂੰਹੀਓ ਘਬਰਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਮਿਲੇ ਨਾਹੀਂ ਵੇਈ, ਬੜੇ ਦੇਵਤੇ ਧਿਆਏ ਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾਤਾ ਦਰ ਤੇਰੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਨਾਨਕ ਦਾ ਦਰ ਕਦੇ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂਉਂ ਮੋੜਦਾ। ਬਣ ਕੇ ਨਿਮਾਣਾ ਆਏ ਜਿਹਤਾ ਹੱਥ ਜੋੜਦਾ। ਅਸੀਂ ਫਰਿਆਦੀ ਫਰਿਆਦ ਲਿਆਏ ਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾਤਾ ਦਰ ਤੇਰੇ ਆਏ ਹਾਂ।

ਸੁਣ ਕੇ ਪੁਕਾਰ ਗੁਰੂ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਏ। ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਬੋਲ ਪਰ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਲਹਿ ਗਏ। 'ਆਖੋ ਜਾ ਕੇ ਚੇਲੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਕਹਾਏ ਹਾਂ' ਬਣ ਕੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾਤਾ ਦਰ ਤੇਰੇ ਆਏ ਹਾਂ।

'ਦੀਸ' ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾ ਇਕਰਾਰ ਸੀ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੀਸ ਦੇਣਾ ਵਾਰ ਸੀ। ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਰੋਏ ਕੁਰਲਾਏ ਹਾਂ ਬਣ ਕੇ ਸਵਾਲੀ ਦਾਤਾ ਦਰ ਤੇਰੇ ਆਏ ਹਾਂ।
-ਗੁਰਦੀਸ਼ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ- ਕੈਲਗਰੀ*

ਪੰਨ ਪੰਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ

ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਜੁਲਮ ਅਗੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਬਣ ਕੇ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਜਖਮ ਭਰਣ ਆਏ, ਨੂਰ ਦੀ ਬਾਰਿਸ਼ ਬਣ ਕੇ,

ਸੱਚ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖੇ, ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਲਾਟ ਜਗਾਈ, ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਰਹਿਮਤਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਬਣ ਕੇ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਚੌਕ ਨੇ ਵੇਖਿਆ, ਕਿਵੇਂ ਸਿਰ ਨੇ ਸੱਚ ਨਿਭਾਇਆ, ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ—ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਬਣ ਕੇ—

ਕੁਫਰ ਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਕੰਬੀਆਂ, ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿਆ "ਨਾ ਡਰੋ," ਹਰ ਜੁਲਮ ਦੇ ਅਗੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ, ਨੂਰ ਦੇ ਤਲਿਸ਼ਮ ਬਣ ਕੇ।

ਪੰਡਿਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ, ਜਦ ਤੁਸੀਂ ਆਸ ਬਣੇ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਰੂਹ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ, ਇੱਕ ਮਸੀਹਾ ਬਣ ਕੇ।

ਤਲਵਾਰ ਨਹੀਂ—ਤੁਹਾਡਾ ਤਰੀਕਾ ਸੀ, ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ, ਕੌਮ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵੱਸ ਗਿਆ, ਹਰ ਸਾਹ ਵਿਚ ਤਸਬੀਹ ਬਣ ਕੇ।

ਮੱਖਣ ਸ਼ਾਹ ਲੁਬਾਣੇ ਦਾ ਜਹਾਜ਼ ਬੰਨੇ ਲਾਇਆ ਆਪਣਾ ਮੋਢਾ ਦੇ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾ ਲਈ ਸੀਸ ਕਟਵਾ ਦਿਤਾ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਬਣ ਕੇ

ਪੰਨ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀਉ, ਮੇਰੇ ਲੱਖਾਂ ਪਰਣਾਮ ਤੁਹਾਡੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨੂੰ, ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਸਾਡੇ ਵੀ ਰਾਹ ਸਵਾਰ ਦਿਉ, ਰਹੋ ਦਿਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜ਼ਲੀ ਬਣ ਕੇ।
-ਦੇਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ

ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਬਾਬੇ ਦੀ ਜਦ ਵੀ ਅੰਤਰ-ਮੁਹਿਤ ਹੋ ਤਸਵੀਰ ਤੁਸੰਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੋਈ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਦਾਦਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਤੱਤੀ ਤਵੀ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਾਹਵੇਂ ਸੀਸ 'ਤੇ ਤੱਤੀ ਰੇਤ ਪਵਾਉਂਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਦਾ ਮੇਲ ਕਰਾਉਂਦੇ ਆਪਣੇ ਨਜ਼ਰੀ ਧਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੂਰ 'ਚੋਂ ਉਠਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਆਪ ਦੇ ਨੂਰ ਤੱਕ ਲੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਲਾਹੀ ਕਿਰਨਾਂ ਦੀ ਚਕਾ-ਚੌਧ 'ਚ ਅੱਖਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਚੁੰਧਿਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਤਸਵੀਰ ਆਪ ਦੀ ਤੁਸੰਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੜ ਮੁੜ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਅਗਲੀ ਵੇਰ ਸਿੱਧਾ ਫੇਰ ਜਦ ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰੁਖ ਆਪਣਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਉੱਥੇ ਆਪ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾੱਘ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਿੰਮਤ ਜੁਟਾਉਣ ਲਗਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਲਾਲ ਹਨੇਰੀ, ਝੱਖੜ ਸਾਹਮਣੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਵੱਸ, ਬੇਖ਼ਬਰ ਹੋ ਜਿਸ ਥਾਂ ਆਪ ਦਿੱਤੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਮਰਕਜ਼ 'ਤੇ ਮਸਤਕ ਧਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਸਪੁੱਤਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦੀ ਆਪ ਤੋਂ ਵਿਰਸੇ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੱਚਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੜਦਾਦਾ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਲਈ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦੀ ਪਾਈ ਮਹਾਨ ਪ੍ਰਥਾ 'ਤੇ ਸਜਾਇਆ ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਤੱਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਜ਼ਾਲਮ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਆਪ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਕੋਟਿ-ਕੋਟਿ ਪ੍ਰਾਣਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।

ਆਪ ਦਾ ਚਿਤਵਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਗੜ੍ਹਦੇ ਹੋ ਕੇ ਤਸਵੀਰ ਆਪ ਦੀ ਤੁਸੰਵਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਨ 'ਤੇ ਨਿਮਾਣਾ ਜਿਹਾ ਪੈਰੋਕਾਰ ਆਪ ਦਾ ਸਾਰੇ ਜਗਤ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ।
-ਪ੍ਰਿੰ.ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ

ਗੁਰਬਤ

ਮਾਏ ਨੰਗ-ਧੜੰਗੇ ਬਾਲ ਦੀਏ! ਕੁਝ ਸੋਚਦੀਏ ਕੁਝ ਭਾਲਦੀਏ! ਜੋ ਲਿਪਟੀਆਂ ਤੇਰੇ ਤਨ ਉੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੀਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੀਏ।

ਹੈ ਯਾਦ ਵੀ ਆਈ ਜਵਾਨੀ ਸੀ? ਜੋ ਰੁੱਤ ਬੜੀ ਮਸਤਾਨੀ ਸੀ। ਕਦੇ ਚੁੱਕੇ ਤੇਰੇ ਨਖਰੇ ਸਨ ਭੀ ਜੀ ਤੇਰੇ ਦਾ ਜਾਨੀ ਸੀ? ਖਾਤਰ ਤੂੰ ਦੇ ਕੁ ਟੁੱਕਰਾਂ ਦੇ, ਜਿੰਦ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਗਾਲਦੀਏ।

ਕੀ ਸੋਚਿਐ ਤੇਰੇ ਇਸ ਬੱਚੇ 'ਤੇ ਚੇਤਰ ਦੀ ਪੌਣ ਵੀ ਮੌਲੇਗੀ? ਫੁੱਲ ਉਗਣ ਉਹਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੋਲੇਗੀ?

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਦਿਲ ਰੁਕ ਜਾਂਦਾ ਜਦ ਯਾਦ ਆਵੇ, ਨਿਰੰਤਰੇ ਏਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਏ।

ਹਨ ਤੇਰੇ ਜੇਹੇ ਲੱਖ ਏਥੇ। ਜਿਉਂ ਰੁਲਦੇ ਵੇਖੇ ਕੱਖ ਏਥੇ। ਸਾਰ ਨਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕੋਈ, ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਮੁਹਰਾ ਚੱਖ ਏਥੇ। ਉਮਰਾ ਧੱਕੇ ਖਾਂਦੀ ਦਾ, ਨਾਂ ਲੈਂਦੇ ਜੋਬਨ ਰੱਖ ਏਥੇ। ਗੱਲ ਛੇੜ ਨਾ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਹੋਵੇ, ਹਾਏ ਹਾਉਕਾ ਚੁਲ੍ਹੇ ਬਾਲਦੀਏ।

ਏਥੇ ਨੇਤਾ ਦੁਧੀਂ ਧੋਤੇ ਨੇ। ਲੋਕਾਂ ਸਿਰ ਦੋਸ਼ ਹੀ ਮੜ੍ਹਦੇ ਨੇ।

ਹਰ ਦਿਨ ਇੰਜ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦਾ ਏ, ਇਉਂ ਰਾਤੀਂ ਤਾਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੇ। ਇਸੇ ਰੌਲੇ-ਰੱਪੇ ਭਗਦਤ ਦੀ, ਗੱਲ ਹਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਾਲ ਦੀ ਏ।

ਮੈਨੂੰ ਰੋਸ ਹੈ ਅਤਿ ਅਮੀਰੀ ਦਾ। ਤੇ ਸੋਗ ਹੈ ਕੋਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ। ਸੋਨੇ ਦੀ ਲੋਹੇ ਨਾਲ ਹੈ ਜੋ ਦਰਦ ਹੈ ਓਸ ਰਕੀਬੀ ਦਾ। ਸੋਨਾ ਤੇ ਲੋਹਾ ਰਲ ਜੀਵਣ ਗੱਲ ਬਣਦੀ ਤਾਂ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਏ।
-ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਨਾਕਾਮ'
ਫੋਨ: +1 864 318 5500

2025 ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣੇ 'ਚ ਛਪੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ

ਅੱਜ ਦਾ ਦੌਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਦੌਰ ਹੈ। ਨਿੱਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਤਕ; ਸਭ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਹਨ। ਸਕਰੀਨ ਦੇ ਇਸ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤ ਦਾ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕਾਰਜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ! ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ; ਲਿਖਤ (ਪੁਸਤਕ, ਅਖ਼ਬਾਰ ਤੇ ਰਸਾਲੇ) ਅੱਜ ਵੀ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਛਾਪ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ 'ਸਕਰੀਨ' ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਢਾਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਈ ਹੈ ਪਰ! ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰਾ ਨਹੀਂ

ਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ
ਫੋਨ: 90414-98009

ਛਾਇਆ। ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ।

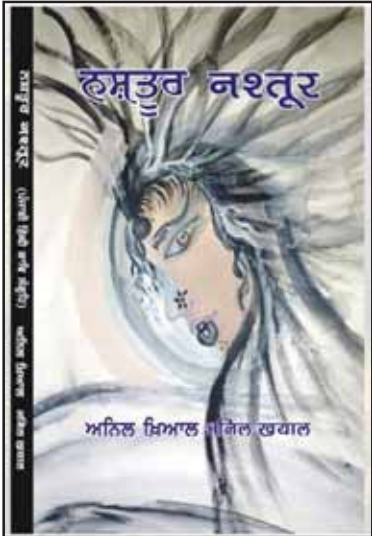
ਖ਼ੈਰ! ਇਹੇ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਹਿਤ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸਾਲ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ, ਰਸਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ-ਮੀਡੀਆ ਤੇ ਦੇਖਣ-ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਲੇਖਕਾਂ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿੱਤਰਾਂ ਤਕ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਬਣਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਘਰਾਂ ਦੇ ਖੁੰਝਿਆਂ 'ਚ ਪਈਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਉਤੀਕ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਖ਼ੈਰ!

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਹਰ ਸਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, (ਪਿਛਲੇ ਲਗਭਗ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਮੁਮਨ ਇੱਕ ਦਰਜਨ ਤੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰਿਆਣੇ ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦਾ ਹੈ (ਲਗਭਗ 18 ਲੱਖ) ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ। ਅੰਬਾਲਾ, ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ, ਕਰਨਾਲ, ਯਮੁਨਾਨਗਰ ਅਤੇ ਸਿਰਸਾ ਪੰਜਾਬੀ ਵੱਸੋਂ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹਨ। ਖ਼ੈਰ! ਸਾਡੇ ਹੱਥਲੇ ਲੇਖ ਦਾ ਮੂਲ ਮਨੋਰਥ ਹਰਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਸਾਲ-2025 ਦੌਰਾਨ ਛਪੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ।

ਸਾਲ- 2025 ਦੌਰਾਨ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਛਪੀਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ:-

(1) ਕੌਣ ਲਿਖੂ ਸਿਰਨਾਵਾਂ? (2) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ- ਲੇਖਕ ਡਾ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਗਾਂਧੀ

ਅੰਬਾਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਗਾਂਧੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਕੌਣ ਲਿਖੂ ਸਿਰਨਾਵਾਂ?' ਤੇ ਦੂਜੀ ਪੁਸਤਕ 'ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ: ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ।' ਸੁਦਰਸ਼ਨ ਗਾਂਧੀ ਜਿੱਥੇ ਵਧੀਆ ਕਵੀ ਹਨ ਉਥੇ ਹੀ ਉਘੇ ਆਲੋਚਕ ਵੀ ਹਨ। ਹਰਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਦਸ਼ਾ, ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਰਪੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚਲੇ ਬਹੁਤੇ ਲੇਖ

ਪੰਜਾਬੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਲੇਖ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਪੁਸਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਾਲੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਆ ਸਕਣ।

ਯਾਰਤਿਆ (ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ) - ਲੇਖਿਕਾ ਛਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਿਰਸਾ

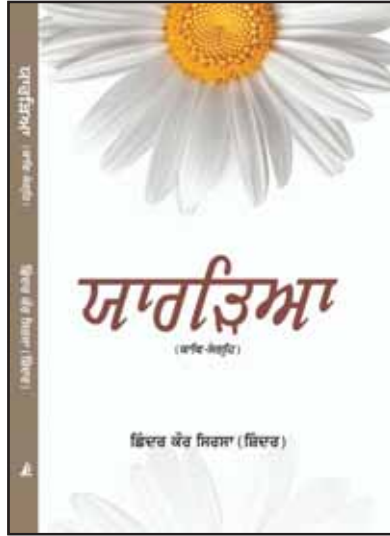
ਸਿਰਸੇ ਰਹਿੰਦੀ ਸ਼ਾਇਰਾ 'ਛਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਿਰਸਾ' ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਯਾਰਤਿਆ' ਵੀ ਇਸ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਰਾ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤ ਮਨ ਦੇ ਕੌਮਲ ਵਲਵਲਿਆਂ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰੋਇਆ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਅਜੋਕੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ 'ਮਸ਼ੀਨ' ਬਣਨ ਨੂੰ ਵੀ ਚਿੰਤਰਿਆ ਹੈ। ਛਿੰਦਰ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਪੇਂਡੂ ਧਰਾਤਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਬਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਸੁਖ ਮੰਗਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਵਿਯੋਗ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(1) ਮਾਣੇ ਬਿੱਲੀ (2) ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ- ਲੇਖਕ ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸੌਦਾ

ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸੌਦਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇੱਕ ਬਾਲ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਮਾਣੇ ਬਿੱਲੀ' ਤੇ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਉਮੀਦ ਦੀ ਕਿਰਨ'। 'ਮਾਣੇ ਬਿੱਲੀ' ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਮਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਨਿੱਕੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਾਰੇ ਪਾਠ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਰਣਾਦਾਇਕ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਸ਼ਤੂਰ (ਪੰਜਾਬੀ- ਹਿੰਦੀ ਸਾਂਝਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)- ਲੇਖਕ ਅਨਿਲ ਖ਼ਿਆਲ

ਕਰਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਲੇਖਕ ਅਨਿਲ ਖ਼ਿਆਲ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ- ਹਿੰਦੀ ਸਾਂਝਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਨਸ਼ਤੂਰ' ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਰ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਤਲਖ਼ ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀਆਂ ਕੌਮਲ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ਹਿਦ, ਹੁਕਮ ਦਾ ਰੰਗ, ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਬੱਕੀਆਂ ਰਾਹਾਂ ਆਦਿਕ ਨੂੰ

ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਇਰ ਦੇ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵਿਸ਼ਾ ਚੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਉੱਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ (ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)-ਲੇਖਿਕਾ ਮੀਨਾ ਨਵੀਨ

ਅੰਬਾਲੇ ਰਹਿੰਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਮੀਨਾ ਨਵੀਨ ਦਾ ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਉੱਚੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ' ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਸਕੂਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਵੱਡੀ ਮਾਂ' ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਲੇਖਿਕਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨੂੰ ਮਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉੱਚਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੀਨਾ ਨਵੀਨ ਦੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਪਾਤਰ ਉਸਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਘਟਿਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

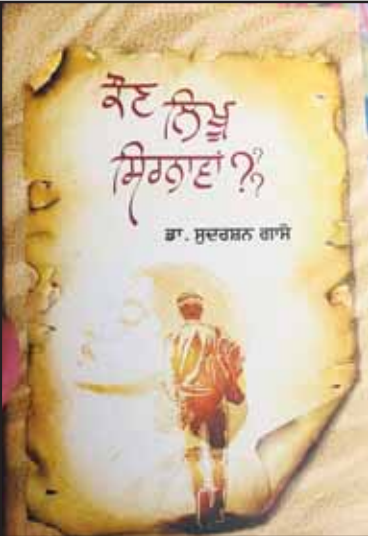
ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸੰਧੂ ਹੋਇਆ (ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)- ਲੇਖਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ

ਲੇਖਕ ਡਾ. ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ ਦੀ ਪੰਜਵੀਂ ਪੁਸਤਕ 'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸੰਧੂ ਹੋਇਆ' ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬੀ ਪੁਸਤਕ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਸਮਾਜਿਕ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸਿਰਜੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਉਥੇ ਹੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਣਾਚਾਰ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ, ਬੇਈਮਾਨੀ, ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ, ਅਨਿਆਂ, ਭਰੂਣ-ਹੱਤਿਆ, ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਅਤੇ ਦਲਿਤ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੂਰਬੀਰ-ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਤਾਂ-ਗੋਤਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ;

'ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੁਣ ਸੰਧੂ ਹੋਇਆ/ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਕੰਬੋਜ,

ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਡੀ ਜਾਵਣ/ ਲੋਕ ਇੱਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼।' (ਪੰਨਾ- 13)

ਇਸ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੁਝ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਸਿਰਜਣਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲੇਖਕ ਖ਼ੁਦ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਫ਼ੌਜੀ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਵਕਤ

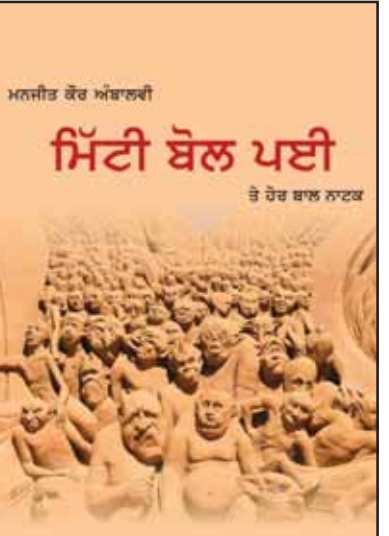
ਕਿੱਥੇ ਹੈ?, ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦੱਸਣਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ। ਪਰ! ਉਸਦਾ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਕੁਰੂਕਸ਼ੇਤਰ ਹੈ।

(1) ਮਿੱਟੀ ਬੋਲ ਪਈ (ਬਾਲ ਨਾਟਕ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ) (2) ਸਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ (ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ) - ਲੇਖਿਕਾ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅੰਬਾਲਵੀ ਅੰਬਾਲੇ ਰਹਿੰਦੀ ਲੇਖਿਕਾ 'ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅੰਬਾਲਵੀ' ਦੀ ਬਾਲ-ਨਾਟਕਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਮਿੱਟੀ ਬੋਲ ਪਈ' ਤੇ ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ' ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਹਨ। ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅੰਬਾਲਵੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਰਜਣਾ ਖੇਤਰ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਬਾਲ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਬਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਨੇੜੇ ਤੋਂ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। 'ਸਿੱਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ' ਵਿੱਚ ਕੁਲ-50 ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਜੋਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਗੱਲ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਲੋਕ ਵਿਰਸਾ (ਸੁਹਾਗ, ਘੋੜੀਆਂ, ਮਾਹੀਏ ਅਤੇ ਟੱਪੇ)- ਲੇਖਿਕਾ ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ

ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਸਿਰਜਣਾ ਲੋਕਧਾਰਾ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਸਾਹਿਤਕ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਕਾਰਜ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ, ਘੋੜੀਆਂ ਸੁਹਾਗ ਅਤੇ ਟੱਪਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ ਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਨੇ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਪੁਸਤਕ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਲੋਕ ਗੀਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ, ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਅਨੁਸਾਰ, "ਇਹਨਾਂ (ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ) ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਫਰੋਲਣ ਬਾਦ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਜਟਿਲਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਹਿਤਲ ਦੇ ਐਨੇ ਯਥਾਰਥਕ ਭੇਦ ਪਰਦੇ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਫੋਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੀਨ ਮਾਈਕਰੋਸਕੋਪ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।" (ਸਾਡਾ ਲੋਕ ਵਿਰਸਾ: ਸੁਹਾਗ, ਘੋੜੀਆਂ, ਮਾਹੀਏ ਅਤੇ ਟੱਪੇ, ਪੰਨਾ- 8)

ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ (ਨਾਵਲ)- ਲੇਖਕ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵਿੱਚ 37 ਸਾਲ ਸਰਵਿਸ ਕਰਕੇ ਬਤੌਰ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸੇਵਾਮੁਕਤ (ਲੇਖਕ) ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸਾਹਨੀ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ' ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਵਲ 'ਸੋ ਕਿਉਂ ਮੰਦਾ ਆਖੀਐ', 'ਕਾਫ਼ਰ ਕੌਣ' ਅਤੇ 'ਔਨਰ ਕਿਲਿੰਗ' ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਰ੍ਹੇ ਛਪੇ ਨਾਵਲ 'ਮੌਤਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀ' ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿੱਚ ਗਲਤਾਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵਿੱਚ ਲੰਮੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਸਮਾਜਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਪਤਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਜ਼ੇੜੀਆਂ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਨਾਲ ਪੈਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਅੱਜ-ਕਲ੍ਹ ਅੰਬਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਸ਼ਵਮੇਧ (ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ)- ਲੇਖਕ ਤਰਲੋਚਨ ਮੀਰ

ਤਰਲੋਚਨ ਮੀਰ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਅਸ਼ਵਮੇਧ' ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤਰਲੋਚਨ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਵਿਦਰੋਹ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਨੂੰ ਮੂਲੋਂ ਹੀ ਬਦਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 'ਖੰਜਰ' ਗਜ਼ਲ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਜ਼ਲਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਤਰਲੋਚਨ ਮੀਰ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਸ਼ੈਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਭੰਡਾਰ ਹੈ।

ਆਖ਼ਰ ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਅਤੇ ਗਿਣਾਤਮਕ ਪੱਖੋਂ ਵਧੀਆ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਵਿਖਾਈ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਹਰਿਆਣੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਚੰਗੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਿ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਹੇਵੰਦ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਬਸ਼ਰਤੇ; ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਸ਼ਾਲਾ! ਹਰਿਆਣੇ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਦੀਵਾ ਇੰਜ ਹੀ ਜਗਦਾ ਰਹੇ।

ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਫੋਨ ਦੀ ਘੰਟੀ ਖੜਕੀ, ਚੁੱਕਿਆ। ਘੁੱਦਾ ਬੋਲਦਾ ਸੀ, ਕਹਿੰਦਾ "ਮਾਸਟਰ, ਖੁੰਡੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਸਵੇਰ ਦਾ ਲੱਭੀ ਜਾਨਾ, ਦੇਖ ਤਾਂ ਰਾਤੀਂ ਕਿਤੇ ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ"? ਮੈਂ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ, ਗੱਡੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਂ ਖੁੰਡੀ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਉਹ

ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਜੰਡਿਆਲਾ
ਫੋਨ: 9872830235

ਹੱਸਦਾ ਹੋਇਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ "ਉਹਦੇ ਭਾਰ ਤੋਂ ਅੱਕੀ ਹੋਈ ਕਿਤੇ ਲੁਕ ਗਈ ਹੋਣੀ ਆ"। ਬੀਤੀ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਜਣੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੁੱਝ ਨਾ ਕੁੱਝ ਖਾਂਦਿਆ-ਗੱਲਾਂ ਬਾਤਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਂਝੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਮਹਿਮਾਨ-ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਅਧੂਰੀ ਸਮਝ ਕੇ ਦਿਨ ਢਲਦੇ ਨੂੰ ਡੱਟ ਪੁੱਟ ਲਿਆ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ ਨੂੰ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਉਣੇ ਹੋਏ ਤਾਂ ਬਲਾਚੌਰ ਲਾਗੇ ਇੱਕ ਢਾਬੇ 'ਤੇ ਗੱਡੀ ਰੋਕ ਕੇ ਘਾਟ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ। ਪਿੰਡ ਵਾਪਸ

ਆ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰੇ-ਘਰੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਘਰ ਵਤੇ। ਖੁੰਡੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਦੀ ਰਹੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਗਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ ਪਰ ਘੁੱਦੇ ਨੂੰ ਗਹਿਰਾ ਸਦਮਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਸੀ। ਕਾਰਨ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਹ ਫਿੱਸ ਪਿਆ "ਇਸ ਖੁੰਡੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਮੈਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਲੈਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਖੁੰਡੀ ਮਾਂ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਇੱਕ ਖੁੰਜੇ ਪਈ ਸੀ। ਮਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਖੁੰਡੀ ਕਈ ਸਾਲ ਮੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਬਣੀ ਰਹੀ। ਖੁੰਡੀ ਦੀ ਮੁੱਠ ਉੱਪਰ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਾਪੂ ਦੀ ਹੱਥ-ਘੁਟਣੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਈ। ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੈਂ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲਈ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਖੁੰਡੀ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਬਾਪੂ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿੱਛੜ ਗਿਆ"। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

‘ਪੀਲੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ’ ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਬੜਾ ਗਹਿਨ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ

ਪੀਲੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ

ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ
ਵਟਸਐਪ: 91-97790-11385

ਮਨੀ-ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹਾਂ
ਹਰੇ ਭਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ‘ਚੋਂ
ਇੱਕ ਅਰਧ-ਪੀਲਾ ਪੱਤਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।
ਪੀਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲੱਗਦੀ ਹਾਂ

ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ
ਡਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ

ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਝੱਟ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ

ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ
ਅੱਧੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਕੀ ਪਈ ਹੈ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਹਨੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਵੇਖਣੇ ਨੇ

ਬੀਮਾਰ ਹੈ
ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਮੁੜ ਹਰਾ ਭਰਾ ਹੋ ਕੇ ਹਰਿਆਲੇ ਟੱਬਰ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇ।

ਹਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਮੁੜ ਲਾਡ ਲਡਾਉਣ ਲੱਗਦੀ ਹਾਂ

ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਮੁੜ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ
ਔਹ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਝੁਲਸ ਚੁੱਕਾ ਹੈ
ਡੰਡੀ ਵੀ ਸੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਡਿੱਗਣ ਡਿੱਗਣ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਪਰ ਅਜੇ ਡਿੱਗਾ ਨਹੀਂ

ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀ ਹਾਂ
ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਵਿਚ ਆਣ ਕਰਦਾ ਹੈ
ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ
ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਕੂੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦੀ
ਬੂਟੇ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ
ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ
ਅੰਤਿਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ।
ਪਰ
ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ
ਪੱਤਾ ਗਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ
ਖਾਦ ਬਣ ਕੇ ਬੂਟੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਚ ਗਿਆ ਹੈ
ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪਰ ਔਹ ਵੇਖੋ!
ਬੂਟੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ‘ਤੇ
ਪੰਜ ਛੇ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਫੁੱਟ ਆਈਆਂ ਨੇ

ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪੱਤਾ
ਕੂਲੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਵਿਚੋਂ ਹੱਸਦਾ ਹੈ
ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ
ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ
ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਹਾਂ
ਸਦਾ ਤੁਰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ
ਹਮਜ਼ੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ

ਮੈਂ ਮੁੱਕਿਆ ਸਾਂ
ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਸਾਂ

ਪੀਲੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ — ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਾਹਿਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ, ਪੜਚੋਲ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾ ਬੇਬਾਕ ਬੋਲ

ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਹ ਰਚਨਾ ‘ਪੀਲੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ’ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਧਾਰਣ ਘਰੇਲੂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਭਰਦੀ ਹੈ—ਮਨੀ-ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਇੱਕ ਪੀਲੇ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ। ਪਰ ਸਾਹਿਤਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਜੁਰਅਤ, ਠਹਿਰਾਉ, ਪੁਨਰ-ਜਨਮ ਅਤੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੇ ਅਭਿਨਵਾਦ ਦੀ ਗਹਿਨ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਹ ਲਘੂ ਰੂਪ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਫਲਸਫੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ—ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਹੈ।

ਭਾਸ਼ਾ-ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ
ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਦੇਸੀ, ਮਿੱਟੀ-

ਐਸ.ਪੀ. ਸਿੰਘ

ਵਾਂਗ ਸਹਿਜ ਅਤੇ ਸੁਗੰਧ ਵਾਂਗ ਹੈ—ਨਾ ਕਿਤੇ ਭਾਰੀ-ਭਰਕਮ, ਨਾ ਕਿਤੇ ਜਟਿਲ। ਪੂਰੀ ਕਵਿਤਾ ਗੱਲਬਾਤੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮਾਂ ਧੀਮੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਨਿਰਣੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇ।

ਪਰ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪੱਖੋਂ ਤਕਨੀਕੀ ਛਾਂਟ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ: ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਛੰਦ, ਲੈਅ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਦੀ ਬੰਦਸ਼ ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਇੱਕ ਮੁਕਤ ਛੰਦ (Free Verse) ਹੈ ਜੋ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਕਾਂ ਦੇ ਰੁਕਾਅ, ਠਹਿਰਾਅ ਅਤੇ ਭਾਵ-ਪਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਗਹਿਰਾਈ ਹੈ ਪਰ ਲਹਿਜ਼ਾ ਕਿਤੇ-ਕਿਤੇ ਇਕਸਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਅਜੋਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਦੀਬਾਂ—ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਕਿਰਣ ਖੇਰ, ਪ੍ਰੋ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ— ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਉਹੀ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਸਾਥ ਲੈਂਦੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ।

ਰੂਪਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕ-ਵਿਗਿਆਨ

ਮਨੀ-ਪਲਾਂਟ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਬੂਟਾ ਨਹੀਂ—ਇਹ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ ਵਜੂਦ ਹੈ, ਅਸਥਿਰਤਾ ਅਤੇ ਨਾਸ਼ਵਾਦ ਦਾ ਰੂਪਕ ਹੈ।

ਪੀਲਾ ਪੱਤਾ—ਢਲਦੀ ਉਮਰ, ਬਕਾਵਟ, ਮੌਤ, ਪਿਛਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ, ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਚੱਕਰ (recycling of life)

ਕਵਿਤਾ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਚੱਕਰ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਤੇ ਖੁਦਰੰਗ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਕਵਿਤਰੀ ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਿਆ ਪੱਤਾ ਮੁੜ ਮਿੱਟੀ ਬਣ ਕੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਖਾਦ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—

ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਥਿਰਤਾ, ਪਰ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਦਾ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦਾ ਫਲਸਫਾ ਹੈ।

ਇਹ Sikh/Buddhist ਦਰਸ਼ਨ ਸਮਸਾਰਾ ਅਤੇ ਅਨੰਤਤਾ ਨਾਲ ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਤੇ ਮਕਸਦ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦਾ ਬਾਕੀ)

ਘੁੰਦੇ ਨੂੰ ਘਰ ਛੱਡਣ ਤੱਕ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਚਿਤਵਣ ‘ਤੇ ਖੁੰਡੀ ਇੱਕ ਪਲ ਵੀ ਪਾਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾ ਵਸੇ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਗੀਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਤੋੜੇ ਕਰੇਲੇ ਅਤੇ ਰਾਮ-ਤੋਰੀਆਂ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਘੁੰਦੇ ਨੂੰ ਫੜਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ “ਪੋਡੂਓ, ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਰੇਲੇ ਖਾ ਕੇ ਦੱਸਿਓ, ਫਿੱਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ”? ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੁੰਡੀ ਦੀ ਮੁੱਠ ਨਾਲ ਲਪੇਟ ਲਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਚੇਤਾ ਨਾ ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ।

ਕਵਿਤਰੀ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਪੱਤਾ ਤੋੜਣ ਤੋਂ ਡਰ ਦੇ ਪਲ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ:

ਜੀਵਨ ਦੀ ਹਰ ਅਵਸਥਾ ਕਦਰ ਯੋਗ ਹੈ। ਹਰ ਵਹਿਰਾਉ ਵਿਚ ਪੁਨਰ-ਜਨਮ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੌਤ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦੀ ਲੜੀ ਦਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ। ਮਰਦਾ ਪੱਤਾ ਵੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਥੀ ਬਣ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਗਹਿਨ ਅਤੇ ਨਰਮ ਸੰਦੇਸ਼ ਬੇਹਦ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰਦਾ ਹੈ—ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਿੰਦੂ ਹੈ।

ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਗਹਿਰਾਈ

ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ‘ਮੌਤ’ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ— ਇਹ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗਤਾ, ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਚੱਕਰੀ ਤਾਕਤ, ਅਤੇ ਅਸਤਿਤਵ ਦੀ ਅਖੰਡਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਲਟਣ, ਮੁੜ-ਜੁੜਨ, ਇੱਕ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਣ ਦਾ ਨਰਮ-ਅਹਿਸਾਸਕ ਚਿਤਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੌਲੀ ਕਰਦੀ ਹੈ— ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਸਕਾਰਾਤਮਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾ “ਮਰਨਾ ਵੀ ਇੱਕ ਜੀਣਾ ਹੈ” ਦਾ ਰੂਪਕ ਹੈ।

ਆਲੋਚਨਾ: ਜਿਥੇ ਕਵਿਤਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕੁਝ ਸਥਾਨਾਂ ‘ਤੇ ਬਿਆਨ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕੁਝ ਢਿੱਲਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਕ-ਅੱਧ ਜਗ੍ਹਾ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿੱਧੀ ਹੈ; ਜੇ ਹੋਰ ਸੰਕੇਤਾਤਮਕਤਾ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਰਚਨਾ ਹੋਰ ਗਹਿਰਾਈ ਲੈਂਦੀ।

ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਛੰਦਾਤਮਕ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ—ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਲਿਖਤ ਬੇਲਗਾਮ ਵਗਣ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕਵੀ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਕੇਤਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਦਬੀ ਬਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਮੋਟੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ

ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ—ਰੂਪਕ-ਧਰੁਣੀ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਮਾਨਵੀ-ਪਰੇਰਕ, ਫਲਸਫੀ ਅਤੇ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨਰਮਦਿਲੀ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸੋਚਣ, ਰੁਕਣ, ਮੁੜ ਵੇਖਣ, ਅਤੇ ਮੁੜ-ਜੀਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੀ ਹੈ।

ਸੁਝਾਅ (ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਆਰ ਦੇ ਤਹਿਤ)

1. ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਸ਼ਬਦ-ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

2. ਜੇ ਕਵੀ ਹੋਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਵਾਲੇ ਰੂਪਕ ਜੋੜੇ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਲਾਤਮਕ ਚਮਕ ਹੋਰ ਵਧੇਗੀ।

3. ਇੱਕ-ਅੱਧ ਬੰਦ ਵਿੱਚ ਲਹਿਰਦਾਰ ਛੰਦ ਦੀ ਹਲਕੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤਮਈ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

4. ਅੰਤ ਦੇ ਭਾਗ ਨੂੰ ਬੋਹੜਾ ਸੰਕੁਚਿਤ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੰਤਿਮ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਪੱਤੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨਹੀਂ—ਇਹ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ।

ਇਹ ਮੌਤ ਵਿੱਚੋਂ ਜੀਵਨ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚੋਂ ਮੌਤ ਦੀ ਨਰਮ, ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਮਨੁੱਖੀ ਕਥਾ ਹੈ।

ਰਜਵੰਤ ਕੌਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਆਪਣੀ ਸਾਦਗੀ, ਭਾਵ-ਗਹਿਰਾਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ-ਮਿੱਤਰ ਫਲਸਫੇ ਕਾਰਨ ਖਾਸ ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਰਚਨਾ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਛੂਹਦੀ ਹੈ — ਅਤੇ ਇਹੀ ਸੱਚੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਹੈ।

ਭਾਗ-2: ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਲਾਈਨ-ਬਾਈ-ਲਾਈਨ ਸ਼ਬਦ-ਭਾਵ, ਪੰਕਤੀ-ਭਾਵ, ਅਰਥ ਅਤੇ ਕਾਵਿ-ਵਿਆਖਿਆ (ਹਰ ਪੰਕਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ)

1. ਮਨੀ-ਪਲਾਂਟ ਦੇ ਬੂਟੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹਾਂ
ਸ਼ਬਦ-ਭਾਵ: ਮਨੀ-ਪਲਾਂਟ: ਘਰ ਦੀ ਨਰਮਤਾ, ਸਹਿਜਤਾ, ਜੀਵਨ।

ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਹੀ ਹਾਂ: ਸੰਭਾਲ, ਪਿਆਰ, ਸਨੇਹ।

ਪੰਕਤੀ-ਭਾਵ: ਕਵਿਤਾ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਘਰੇਲੂ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਮਨ ਦੀ ਤਰੰਗ ਲੁਕੀ ਹੈ।

2. ਡੰਡੀ ਵੀ ਸੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।
ਭਾਵ: ਸੁੱਕਣਾ = ਬੁਢਾਪਾ, ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਜੀਵਨ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਪੜਾਅ ਦਾ ਆਗਮਨ।

3. ਹਰੇ ਭਰੇ ਪੱਤਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਇੱਕ ਅਰਧ-ਪੀਲਾ ਪੱਤਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।
ਭਾਵ: ਇਕ ਅਧ-ਪੀਲਾ = ਅਧ-ਜੀਵਿਤ, ਅਧ-ਮਰਿਆ।

ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਿੰਦਾ ਹੈ ਨਾ ਮਰਿਆ—ਜੀਵਨ ਦੀ ਬਕਾਵਟ-ਅਵਸਥਾ।

4. ਪੀਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲੱਗਦੀ ਹਾਂ—ਦਇਆ + ਡਰ + ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ।

5. ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਡਰ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ—ਇਹ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦੀ ਚੋਕਾਣ ਵਾਲੀ ਨਰਮੀ ਹੈ—ਜੇ ਮੌਤ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਤੋਂ ਵੀ ਡਰਦਾ ਹੈ।

6. ਦਿਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ—ਇੱਥੇ ‘ਕੁਝ ਕੁਝ’ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਨਾਮ-ਰਹਿਤ ਕੰਪਨ ਹੈ—ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਕਲਾ ਇੱਥੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਨਾਮ ਭਾਵ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

7. ਡਿੱਗਣ ਡਿੱਗਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਡਿੱਗਾ ਨਹੀਂ—ਅਧ-ਮਰਨ ਦਾ ਪਲ—ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸਾਹ।

8. ਮੈਂ ਮਾਤਾ ਜਿਹਾ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦੀ ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਮੇਰੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ ਵਿਚ ਆਣ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਪੱਤਾ “ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਉਂਦਾ ਹੈ” —ਜਿਵੇਂ ਬੁੱਢਾ ਮਨੁੱਖ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਹਾਰ ਕੇ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

9. ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ— ਸਿੱਧੀ ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਹੌਲੀ ਜਾਪਦੀ ਲਾਈਨ—

ਮੌਤ = ਕੁਦਰਤੀ, ਅਟੱਲ, ਨਰਮ।

10. ਅਜੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਅੱਧਾ ਹਿੱਸਾ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਹੈ—ਇਹ ਅਨੁਭਵਾਤਮਕ ਪਛਾਤਾਵਾ ਹੈ—

ਕੀ ਮੈਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਤੋੜਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ?

11. ਬੀਮਾਰ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੇ—ਬੁੱਢੇ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ = ਸਮਾਜਿਕ ਹਕੀਕਤ।

ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਣਾ = ਮਰਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਨਾ।

12. ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਪੱਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੈਂ ਕੂੜੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਦੀ

ਇਹ ਬਹੁਤ ਨਰਮੀ ਵਾਲੀ ਲਾਈਨ ਹੈ—

ਕਵਿਤਰੀ ਦੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਇੱਥੇ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

13. ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪੱਤਾ ਬੂਟੇ ਦੇ ਮੁੱਢ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ

ਇਹ “ਅੰਤਿਮ ਕਿਰਿਆ” ਹੈ—ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਸਪੁਰਦ ਕਰਨਾ।

14. ਅੰਤਿਮ ਕਿਰਿਆ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ—ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਸਮਾਨਾ ਬੋਧ—ਮੌਤ ਲਈ ਇੱਜ਼ਤ।

15. ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਵੇਖਦੀ ਹਾਂ ਮੁੜ ਹਰਾ ਭਰਾ ਹੋ ਕੇ

ਇਹ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ—ਮੌਤ ਤੋਂ ਜਨਮ, ਨਾਸ ਤੋਂ ਨਵ-ਨਿਰਮਾਣ।

16. ਖਾਦ ਬਣ ਕੇ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰਚ ਗਿਆ ਹੈ—ਇਹ ਅਸਤਿਤਵਾਦੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ—ਹਰ ਮੌਤ ਜੀਵਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਦੀ ਹੈ।

17. ਕੂਲੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਵਿੱਚੋਂ ਹੱਸਦਾ ਹੈ ਹੱਥ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਰੂਪਕ, ਮਨੁੱਖੀਕਰਨ—ਜਿਵੇਂ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੀ ਹੰਸੀ ਵਿਚ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।

18. ਮੈਂ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਏਥੇ ਹਾਂ

ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਮਰੱਥ ਲਾਈਨ ਹੈ—“ਮੌਤ” ਗਾਇਬ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਰੂਪ ਵਿਚ ਟਿਕਣਾ ਹੈ।

19. ਸਦਾ ਤੁਰਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਹਮਜ਼ੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਰੰਗ-ਤਮਾਸ਼ੇ ਵੇਖ ਰਿਹਾਂ

ਸਮਾਪਤੀ—

ਮੌਤ = ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਾਥੀ।

ਜੀਵਨ-ਚੱਕਰ ਦਾ ਚਿਰ-ਸਚ।

20. ਪਰ ਔਹ ਵੇਖੋ! ਬੂਟੇ ਦੇ ਸਿਰੇ ‘ਤੇ ਪੰਜ ਛੇ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਨਵੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਫੁੱਟ ਆਈਆਂ ਨੇ

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਲਾਇਮੈਕਸ ਹੈ—

ਨਵੀਆਂ ਕਰੂੰਬਲਾਂ = ਉਮੀਦ, ਜਨਮ, ਨਵੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ।

ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼ : ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਵਿਤਰੀ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਗਈ? ਕਵਿਤਾ ਸਫਲ ਹੈ —

ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਇੱਕ ਛੋਟੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦਾ ਵੱਡਾ ਤੱਤ ਕੱਢ ਕੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਭਾਵਨਾ — ਸੱਚ

ਭਾਸ਼ਾ — ਸਾਫ਼

ਟੋਨ — ਨਰਮ, ਮਮਤਾਮਈ, ਅਸਤਿਤਵਾਦੀ

ਸੰਦੇਸ਼ — ਸਕਾਰਾਤਮਕ

ਕਲਾ — ਰੂਪਕ, ਪ੍ਰਤੀਕ, ਮਨੁੱਖੀਕਰਨ ਦੀ ਹੋਸ਼ਿਆਰ ਵਰਤੋਂ

ਪਾਠਕ ਨਾਲ ਨਿਆਂ — ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਬੇ ਸੁਧਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਬੇਲੋਸ ਗੱਲਬਾਤੀ ਅੰਦਾਜ਼ ਬਹੁਤ ਅੱਗੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਘਣਤਾ ਕੁਝ ਕਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਸੰਕੇਤਮਈ ਅਤੇ ਕਲਾ-ਘਣ ਲਫਜ਼ ਵਰਤੋ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕਤਾ ਹੋਰ ਨਿਖਰਦੀ।

ਪਰ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ—

ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਹਿਰਦੇ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਤੋਂ ਜਨਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮੌਤ-ਜੀਵਨ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਨਰਮੀ ਨਾਲ ਛੂਹਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੀ ਵਕਤ ਕੱਢਿਆ ਕਰ ਯਾਰਾ!

ਮਿੱਤਰ ਦਾ ਫ਼ੋਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਬੜੀ ਲੰਮੀ ਚੌੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਸੌਣ ਤੱਕ ਦੀ ਸਮਾਂ-ਸੂਚੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੀ ਨੱਸ ਭੱਜ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਬੱਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਮਰ ਦੇ ਤੀਸਰੇ ਪਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੁਨਿਆਵੀ/ਪਰਿਵਾਰਕ ਝੰਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰੁੱਝਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਖੁਦ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਉਹ ਸਾਰੀ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚੋਂ ਖੁਦ ਕਿਉਂ ਗਾਇਬ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਤਾਂ ਬੀਤਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਕਿਆਸ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਉਹ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢੇਗਾ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕੀ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਹੀ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਤੁੱਰ ਜਾਵੇਗਾ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ? ਕੀ ਉਸਦੀ ਤਮਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਉਡਾਣ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਉਸਨੇ ਕਦੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਉਮਰੇ ਸੋਚੀ ਸੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਹ ਕੰਮ ਕਰ ਲਵਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੈਟ ਕਰ ਲਵਾਂ, ਘਰ ਬਣਾ ਲਵਾਂ, ਆਦਿ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਜਿਉਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਵਕਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਵਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰੁੱਚੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਾਂਗਾ। ਆਪਣੇ ਖਾਅਬਾਂ ਅਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਾਂਗਾ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਉਸਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਧੂਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਗਾਥਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਦੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੀ ਵਕਤ ਕੱਢ ਸਕੇਗਾ?

ਸਾਡੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਅਖੀਰਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸਦੀ ਇਹ ਤਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਇਛਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਹਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਟੱਲ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗੇ ਹੋਵੇ, ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜਾਂ ਘਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ਼ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਸੀ ਸਾਡਾ ਧਰਮ। ਅਵੱਗਿਆ ਦਾ ਤਾਂ ਕਿਆਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੇ ਪਰ ਖੁਦ ਹੀ ਕੱਟਣੇ ਪਏ ਅਤੇ ਟੁੱਟੇ ਖੰਭਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਜ਼ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵੀ ਸੀਮਤ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਅਸਮਰਥ ਸਨ। ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਔਲਾਦ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਮਾਪਿਆਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਅਚੇਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲੀ ਗੁਤਤੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਮਰ ਦਾ ਦੂਸਰਾ ਪੜਾਅ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅੰਬਰ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠਲੀ ਧਰਤ ਭਾਲਣ ਵਿਚ ਲਾਈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਔਲਾਦ ਜੀਵਨੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਬੀ ਨਾ ਗੁਜ਼ਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੰਘਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੋਹ ਵਿਚ ਅਜੇਹੇ ਬੱਝ ਗਏ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਰਿਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਦੇਖਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਭੋਲੀਆਂ-ਭਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਅਤੇ ਮਾਸੂਮੀਅਤ ਮਾਣਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਸਾਰਥਿਕ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬਚਪਨ ਨੂੰ ਵਾਚਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸਾਹ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨਾਲ ਮੋਹ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਬਾਖ਼ੂਬੀ ਨਿੱਘਾ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਖਨਵਰ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁਗ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਦੇ ਕਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਕਸਕ ਜ਼ਰੂਰ ਉਠਦੀ ਕਿ ਉਮਰ ਤਾਂ ਬੀਤ ਹੀ ਚੱਲੀ ਆ, ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ?

ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਬਦਲ ਰਹੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁਹਜ-ਸਵਾਦ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹਾਂ। ਅਜੋਕੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਿੱਜਵਾਦ ਭਾਰੂ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ। ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਸੁੱਖ-ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਮਾਣਦਾ, ਆਪਣੇ ਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਣ ਲਈ ਬਜਿੰਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੱਜ ਕੱਲ ਦੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਲਈ ਉਨੇ ਫਿਕਰਮੰਦ ਨਹੀਂ, ਜਿੰਨੇ ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੌਂਕ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਤੀਕ ਹੀ ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰ ਲਿਆ

ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਪੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੀ ਕੁਤਾਹੀ 'ਤੇ ਟੋਕਦੇ, ਜੀਵਨੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸੁਹਜਮਈ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਡੇ ਸਖ਼ਸੀ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਜਦ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸਮਾਜਿਕ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਖਾਣਾ ਖਾਣ ਵੇਲੇ ਜਾਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੰਝ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਅਪਨਾਉਣ ਅਤੇ ਦਿਲਕੱਸ਼ ਸਖ਼ਸੀਅਤ ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਤਾਂ ਕਦੇ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਦ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਰਹੇ।

ਔਲਾਦ ਦਾ ਖੁਦ ਤੀਕ ਹੀ ਸੁੰਗਤ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸੀਨੀਅਰ ਹੋਮਾਂ ਵਿਚ ਵਾਤ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਨੀ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਭਲਾ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈ ਪਰ ਆਖਰੀ ਉਮਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਸ਼ਰਮ

ਬਾਪ ਜਾਂ ਬਾਪ ਵਰਗੀ ਮਾਂ ਜੋ ਸਾਡੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਬੋਝਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ/ਲੈਂਦੀ। ਉਸਦਾ ਖਾਲੀ ਬੋਝਾ ਵੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਰਨੋਂ-ਫਿਰਨੋਂ ਆਰੀ ਹੋ ਜਾਈਏ, ਸਾਡਾ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸਾਡੇ ਸੌਂਕ ਸਿਉਂਕੇ ਜਾਣ ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਦਲੀ ਰੰਗ ਧੁੰਧਲਕੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਰੀਏ। ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵੀ ਨਾਦ ਨੂੰ ਸੁਣੀਏ। ਅੰਦਰ ਸੁੱਤੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਈਏ। ਅਚੇਤ ਵਿਚ ਬੈਠੀਆਂ ਸੱਧਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰੀਏ। ਕੁਝ ਅਣਗਾਹੇ ਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰੀਏ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੁੰਘਤ ਗਈ ਸੂਖਮਤਾ ਨੂੰ ਫੈਲਾਈਏ। ਆਪਣੀ ਸਹਿਜਤਾ ਅਤੇ ਸੁਹਜਤਾ ਵਿਚੋਂ ਸੁਖਨ ਦਾ ਜਾਗ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਾਮ ਲਾਈਏ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗਿਲਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਬੇਅਰਬੀ ਹੀ ਵਿਹਾਜ ਲਈ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਾਂ ਵਕਤ ਕੱਢਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂ

ਵਿਚ ਹੀ ਪਨਾਹ ਮਿਲੀ। ਉਹ ਸੋਚਦੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣਗੇ ਕਿ;

ਜਿਸ ਘਰ ਲਈ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਗਾਲੀ ਉਹ ਘਰ ਕਿਧਰ ਗਿਆ?

ਬਹੁਤੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਾਲੇ ਘਰ 'ਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਕਮਰਾ ਵੀ ਨਾ ਰਿਹਾ।

ਬੁੱਢੀ ਉਮਰੇ ਸਾਡੀ ਡੰਗੋਰੀ ਦਾ ਤਿੱਤਕ ਜਾਣਾ, ਸਾਹੀਂ ਸੋਗ ਧਰ ਗਿਆ।

ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਵੱਸਦਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਕੁੱਖੋਂ ਜਾਇਆਂ ਦਾ ਨਾਸੂਰ ਰਿਸ ਰਿਹਾ।

ਦੁਹਾਈ ਲੋਕੋ! ਕੇਹਾ ਵਕਤ ਕਿ ਆਪਣੀ ਅਰਬੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਮੋਢਾ ਦੇਣਾ ਪਿਆ।

ਸੀਨੀਅਰ ਹੋਮ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਹਿਸਾਬ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਅਤੇ ਕੀ ਕਮਾਇਆ? ਰਹਿ ਗਿਆ ਮੈਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ, ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਚ ਹੋਇਆ ਪਰਾਇਆ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਇਹ ਹੀ ਹੋਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਆਪੇ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਬਿਤਾਇਆ? ਆਪਣੀਆਂ ਰੀਝਾਂ ਨੂੰ ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਦਫ਼ਨਾਇਆ। ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਵਕਤ ਗਵਾਇਆ? ਕਿਉਂ ਮੈਂ ਉਸ ਔਲਾਦ ਲਈ ਖੱਪ ਖੱਪ ਮਰਦਾ ਰਿਹਾ ਜਿਹੜੀ ਆਖਰੀ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਟੰਗ ਕੇ ਤੁੱਰ ਗਈ?

ਅਜੇਹੀ ਤਰਾਸਦੀ ਮੇਰੇ ਹੀ ਹਿੱਸੇ ਕਿਉਂ ਆਈ? ਮੇਰੀ ਔਲਾਦ ਇੰਨੀ ਭਾਵਹਿਣ ਅਤੇ ਨਿਰਮੋਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ? ਕੀ ਉਸਦੀਆਂ ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਤੰਦਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੀਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਸਨ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਸਾਂ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਜਾਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਆ ਜਾਣਾ ਅਤੇ ਘਰ ਨੂੰ ਵਿਹਲਾ ਕਰ ਜਾਣਾ? ਇਹ ਕੋਹੀ ਕਾਹਲ ਔਲਾਦ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੱਸੀ ਕਿ ਮਰਨ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਵੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਗੋਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਹੀ ਸੱਭ ਕੁਝ ਹੜਪਣ ਲਈ ਕਾਹਲੇ? ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਕੱਲ ਭੋਗਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘੁੰਮਣ-ਘੇਰੀਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਖਤਮ ਕਰ, ਆਪਣਾ ਬਿਸਤਰ ਵਲੇਟ ਲੈਂਦਾ। ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕੋਈ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਮਾਂ ਵਰਗਾ

ਨਾ ਇਸਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅੱਜ ਤੋਂ ਹੀ ਕਰੀਏ।

ਤਿਲਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਵਕਤ ਸਾਡੀ ਤਲੀ ਤੇ ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਖੁਣ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਰੋਕ ਹਾਂ। ਪਰ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲ ਰਹੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਐ ਬੰਦੇ! ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਣਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਇਹ ਸਮਾਂ ਤੇਰਾ ਹੈ ਜਾਂ ਤੂੰ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣਾ? ਐ ਬੰਦੇ! ਆ ਆਪਾਂ ਦੇਵੇਂ ਇਕਸਾਰ ਹੋਈਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਘੁੱਲ ਮਿਲ ਜਾਈਏ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਸੀਰ ਅਤੇ ਤਰਜੀਹ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਣ। ਇਸ ਰੰਗਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ 'ਕੇਰਾ ਸਭ ਨੇ ਹੀ ਤੁੱਰ ਜਾਣਾ। ਮਨ ਵਿਚ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਰੱਖ ਕੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਗਿਲੇ ਜਾਂ ਸ਼ਿਕਵੇ ਤੋਂ, ਹੱਸ ਕੇ ਆਪਣਾ ਆਖਰੀ ਕਦਮ ਧਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਹ-ਅਸਵਾਰ ਬਣਨਾ ਜਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਅਣਮਾਣੀਆਂ, ਅਧੂਰੀਆਂ ਤੇ ਅਪੂਰਨ ਆਸਾਂ ਦੀ ਧੂਣੀ ਬਾਲ ਕੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਰਾਖ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿਵੇ ਦੀ ਰਾਖ਼ ਬਣਨਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਬੰਦੇ ਤੈਨੂੰ ਹੀ ਸੋਚਣਾ ਪੈਣਾ।

ਮੇਰਾ ਕਾਲਜ ਦਾ ਦੋਸਤ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ 50 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸ ਹੰਢਾਉਂਦਾ, ਅਜੇ ਤੀਕ ਵੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀ ਹੀ ਹੈ। ਦਿਨ-ਰਾਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ, ਪਿਛੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜਦਾ, ਇਕ ਮਸ਼ੀਨ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਵਿਆਹਿਆ ਹੋਇਆ ਵੀ ਅਣਵਿਆਹਿਆ ਹੈ। ਘਰ ਵਾਲੀ ਉਸਨੂੰ ਉਡੀਕਦਿਆਂ ਚਾਂਦੀ ਰੰਗੇ ਵਾਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸੁਹਾਗ ਦਾ ਰੰਗ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵੀ ਉਸਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ। ਉਸਦੇ ਮਾਪੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਆਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁੱਖਸਤ ਹੋ ਗਏ।

ਕਈ ਵਾਰ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਸਦਾ ਸਾਰਾ ਜੀਵਨ ਕਿਸ ਲੇਖੇ ਲੱਗਿਆ? ਕੀ ਉਸਨੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸੁਖ ਨੂੰ ਮਾਣਿਆ ਜਾਂ ਉਹ ਮਾਣਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਮੁੱਲ ਖਰੀਦੇਗਾ? ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਾਂਗਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਉਹ ਚੇਤੇ ਰੱਖੇਗਾ? ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗਨੀ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪੀੜਾ ਉਸਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਲ ਪਲ ਕੋਹਦੀ ਹੋਵੇਗੀ? ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਦੌੜ ਦੌੜਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ

ਸ਼ਬਦ ਜੋਤ

ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਲ

ਫੋਨ: 216-556-2080

ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਇਸ ਭੁੱਲ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਘਰਵਾਲੀ, ਮਾਪੇ ਅਤੇ ਧੀਆਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਕੁਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਕਚੂਰਤਾ ਦਾ ਹਰਜ਼ਨਾ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਰਹਿੰਦੀ ਉਮਰ ਤੀਕ ਭਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਹਿਰਸ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਇਸ ਜਹਾਨ ਤੋਂ ਤੁੱਰ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਸ਼!

ਉਹ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੁਝ ਅਜੇਹਾ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂਦਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣਦੇ, ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਦੇ। ਅਜੇਹੇ ਅਕਾਰਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਕੌਣ ਲੇਖਾ ਕਰੇਗਾ? ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਵੇ ਦੀ ਰਾਖ਼ ਵਾਂਗ ਉਡ ਜਾਵੇਗਾ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਸੋਚਣਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਸ਼ੈਲੀ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾਉਣਾ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਾ, ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬਿਤਾਵੇ। ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਆਪਣੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਯਾਰੇ ਵਾਸਤਾ ਈ! ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਚਾਹਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵੀਆ ਕਰੋ। ਇਕ ਵਾਰ ਤੁਰ ਗਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕੀਤਾ। ਸਗੋਂ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕੋਹਲੂ ਦੇ ਬਲਦ ਦੀ ਜੂਨ ਕੱਟ ਗਿਆ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਮਾਣਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਵਿਚ ਵਕਤ ਦਾ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਕੱਢਣਾ ਪੈਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਪੈਣਾ ਅਤੇ ਖੁਦ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਪੈਣਾ ਕਿ ਮੈਂ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਸਮਾਂ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹਾਂ। ਬਥੇਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਆਪਣਿਆਂ ਦਾ, ਕੁਝ ਆਪ ਵੀ ਜੀਅ ਕੇ ਦੇਖ ਲਾਂ।

ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਖੁਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰਕ, ਭਾਵਨਾਤਮਕ ਅਤੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰੀਵ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਹੀ ਕੱਢੋਗੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਡੀਕ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਤੁਸੀਂ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੋ, ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜਦ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ। ਖੁਦ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵਕਤ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਵਕਤ ਕੱਢ ਹੀ ਲੈਂਦੇ। ਆਖਰ ਨੂੰ ਤਾਂ;

ਸਾਹਾਂ ਸੰਦਤਾ ਸਾਜ਼ ਇਕ ਦਮ ਰੁੱਕ ਜਾਣਾ।
ਦੁਨੀਆਂ ਉਤੋਂ ਦਾਣਾ ਪਾਣੀ ਮੁੱਕ ਜਾਣਾ।
ਯਾਦਾਂ ਤੇਰੀਆਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਚੇਤੇ ਰਹਿਣਗੀਆਂ,
ਆਖਰ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਮਨਾਂ 'ਚੋਂ ਉੱਕ ਜਾਣਾ।
ਐਵੇਂ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਤੇਰੀਆਂ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ,
ਕੁਤਮ ਕਬੀਲਾ ਪਲ 'ਚ ਸੱਥਰੀ ਢੁੱਕ ਜਾਣਾ।
ਹਰ ਪਲ ਨੂੰ ਰੱਜ ਜੀਣਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹੁੰਦਾ ਏ,
ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਬੀਤੇ ਦੇ ਵਿਚ ਲੁੱਕ ਜਾਣਾ।
ਵਕਤ ਦੀ ਬੀਹੀ ਕਈ ਵਜਾ'ਗੇ ਵਾਜੇ ਨੇ,
ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨੇ ਆਖਰ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਛੁੱਪ ਜਾਣਾ।
ਸਾਹਾਂ ਦਾ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਨਹੀਂ,
ਅੰਬਰੀ ਜਾਪਦੀ ਡੋਰ ਨੇ ਦੇਖੀਂ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ! ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸੱਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਖੁਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸਮਾਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਖੁਦ ਨੂੰ ਭਾਲਦੇ ਹੋ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਸਦਾ ਅਣਜਾਣ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਯਾਰਾ ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਿਆ ਕਰ। ਆਪਣੇ ਲਈ ਵਕਤ ਜ਼ਰੂਰ ਕੱਢੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਵੇਂ ਸ਼ਿਕਵਾ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰ ਕਿ ਕਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਲਈ ਸਮਾਂ ਮਿਲੇਗਾ?

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਅੱਜ ਵਿਚ ਜੀਓ। ਕੱਲ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਰਹੋ ਜਾਂ ਨਾ ਰਹੋ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਹੱਥ-ਵੱਸ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਣਮੁੱਲੀ ਅਮਾਨਤ ਬਣਾਓ।

ਆਮਰ ਹੋ ਗਿਆ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦਾ 'ਹੀ ਮੈਨ'

ਧਰਮਿੰਦਰ ਮੰਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੇ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰਾਂ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਧੜਕਣ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ "ਹੀ ਮੈਨ" ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਜੋ ਮੁਕਾਮ ਫਿਲਮ ਇੰਡਸਟਰੀ 'ਚ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤਾ ਸਾਇਰ ਹੀ ਕੋਈ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਭਿਨੇਤਾ, ਨੇਤਾ, ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਸਾਇਰ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਇੱਕ ਡੂੰਘੀ ਛਾਪ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਫਿਲਮੀ ਸਿਤਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਹਰ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਨਾਲ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਹਾਨਾਇਕ ਵੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਤਰੰਜੀ ਸਟੇਟਾਂ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਤੱਕ, ਹਰ ਕਿਰਦਾਰ 'ਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇੱਕ ਫਿਲਮ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ 'ਚ ਨਵੇਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਇੱਕ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਛਪਿਆ ਤਾਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੋਟੋ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੋਟੋਆਂ 'ਚੋਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨਾਂ ਦੇ ਸਖਸ਼ ਦੀ ਫੋਟੋ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੱਜਾਂ 'ਚ ਅਭਿਨੇਤਾ ਸੁਨੀਲ ਦੱਤ ਤੇ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਨਰਗਿਸ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਮੁੱਥੜੀ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਡੀਸ਼ਨ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 1960 'ਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਰਜੁਨ ਹਿੰਗਰੇਨੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਦਿਲ ਭੀ ਤੇਰਾ ਹਮ ਭੀ ਤੇਰੇ' 'ਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੀਰੋਇਨ ਕੁਮਕੁਮ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਫੂਲ ਔਰ ਪੱਥਰ' ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਫਲਤਾ

ਦੇ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਏ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਅਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ 'ਚ ਮੀਨਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਰਾਜ ਸ਼੍ਰੀ, ਤਨੂਜਾ, ਨੂਤਨ, ਵੈਂਜਤੀ ਮਾਲਾ, ਮਾਲਾ ਸਿਨ੍ਹਾ, ਸ਼ਰਮੀਲਾ ਟੈਗੋਰ, ਵਹੀਦਾ ਰਹਿਮਾਨ, ਆਸ਼ਾ ਪਾਰੇਖ, ਸਾਧਨਾ, ਸਾਇਰਾ ਬਾਨੋ, ਰਾਖੀ ਤੇ ਜ਼ੀਨਤ ਅਮਾਨ ਆਦਿ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ

ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫਿਲਮਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਭਿਨੇਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰੇਖਾ, ਅਨੀਤਾ ਰਾਜ, ਜਯਾ ਪ੍ਰਦਾ, ਰੀਨਾ ਰਾਏ, ਰੱਤੀ ਅਗਨੀਹੋਤਰੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਲ ਕਪਾਡੀਆ ਆਦਿ ਹਨ। ਕੁਝ ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਔਧੀ ਵਾਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼੍ਰੀਦੇਵੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਨਾਕਾਬੰਦੀ', ਨੀਤੂ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਚੁਨੌਤੀ', ਕਿਮੀ ਕਾਟਕਰ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਹਮਲਾ', ਬਬੀਤਾ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਕਬ ਕਿਉਂ ਔਰ ਕਹਾਂ', ਦੀਪਾ ਸਾਹੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਤ੍ਰੀਨੇਤਰ', ਪੂਨਮ ਵਿੱਲੋਂ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਸੋਨੇ ਪੇ ਸੁਹਾਗਾ', ਦੀਪਸਿੱਖਾ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਸੈਕਿੰਡ ਹੈਂਡ ਹਸਬੈਂਡ', ਅਦਾਕਾਰਾ ਸਮਿਤਾ ਪਾਟਿਲ ਨਾਲ

ਫਿਲਮ 'ਬਦਲੇ ਕੀ ਆਗ', ਪਰਵੀਨ ਬਾਬੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਜਾਨੀ ਦੋਸਤ', ਜਯਾ ਭਾਦੁਰੀ ਨਾਲ ਫਿਲਮ 'ਸਮਾਧੀ', ਸ਼ਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਨਾਲ 'ਮਰਦੋਂ ਵਾਲੀ ਬਾਤ', ਤੇ ਲੀਨਾ ਚੰਦਾ ਵਰਕਰ ਨਾਲ ਫਿਲਮ "ਰਖਵਾਲਾ" ਦੇ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਜਦ ਲੀਨਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪਤੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਸਨ ਤਾਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਦਵਾਈਆਂ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਪਹੁੰਚਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਜਦ ਲੀਨਾ ਦੇ ਭਰਾ ਨੇ ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਆਏ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀ ਤਾਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਲੀਨਾ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਝਿੜਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ

ਕਲਾਕਾਰ ਸਨ। ਫਿਲਮ 'ਰਖਵਾਲਾ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਹੇ ਲੀਨਾ ਚੰਦਾ ਵਰਕਰ ਦੀ ਇਹ ਖਵਾਹਿਸ਼ ਰਹੀ ਕਿ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰੇ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਫਿਲਮ 'ਮਰਦੋਂ ਵਾਲੀ ਬਾਤ' 'ਚ ਧਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਸਪਰੂ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਵੀ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਾਇਕਾ ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਨੇ ਗਾਇਆ ਸੀ। ਫਿਲਮ 'ਜ਼ਿੰਦਗੀ' 'ਚ ਉਸ ਪਾਰ 'ਚ ਧਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਯੋਗਿਤਾ ਬਾਲੀ 'ਤੇ ਵੀ ਇੱਕ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਗੀਤ 'ਚ ਵੀ ਆਸ਼ਾ ਭੋਂਸਲੇ ਨੇ ਹੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਫਿਲਮ ਇੱਜ਼ਤ 'ਚ ਵੀ ਧਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਜਯਾਲਲਿਤਾ ਤੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਫਿਲਮਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਤਾ ਮੰਗੇਸ਼ਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿੱਠੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਖੁਣੀ ਗਈ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ "ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ"

ਸਾਲ 1975 ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਯਾਦਗਾਰ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। 'ਸ਼ੋਅਲੇ', 'ਦੀਵਾਰ' 'ਚੁਪਕੇ-ਚੁਪਕੇ' ਤੇ 'ਆਂਧੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਬਣਾਈ। ਇਸੇ ਦੌਰ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਦੁਲਾਲ ਗੋਹਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ'। ਫਿਲਮ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਝਿਜਕ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਵਾਦ ਦਿੱਤਾ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਤੇ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਦੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਐਕਸ਼ਨ, ਹਾਸਰਸ, ਸੰਗੀਤ ਤੇ ਮੇਲੋਡਰਾਮਾ ਦਾ ਅਨੋਖਾ ਸੰਗਮ ਸੀ। ਇਹ 20ਵੀਂ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਸੱਤਵੇਂ ਦਹਾਕੇ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਉਦਾਹਰਣ ਬਣ ਗਈ, ਜਿਸ ਦੀ ਤਾਜ਼ਗੀ ਅਤੇ ਆਕਰਸ਼ਣ 50 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ 'ਸ਼ੋਅਲੇ' ਨੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇੱਕ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਐਕਸ਼ਨ ਹੀਰੋ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੀਤੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ 'ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ' ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਛਵੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਸਰਸ ਪੱਖ ਵੀ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਿਰਫ ਬਾਕਸ ਆਫਿਸ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰ ਗੀਤ 'ਮੈਂ ਜੱਟ ਯਮਲਾ ਪਗਲਾ ਦੀਵਾਨਾ' ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਤਾ ਨੇ 'ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ' ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪੱਕੀ ਥਾਂ ਦਿਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਹੋਰ ਰਵਾਇਤੀ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਵਾਂਗ 'ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ' ਵੀ ਗੁਆਚੇ ਹੋਏ ਪਰਿਵਾਰ, ਡਕੈਤ, ਬਦਲੇ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾ-ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਵਰਗੀ ਕਹਾਣੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ ਪਰ ਦੁਲਾਲ ਗੋਹਾ ਨੇ ਇਸ 'ਚ ਚਟਪਟੇ ਟਵਿਸਟ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗ ਭਰਿਆ ਕਿ ਪੂਰੀ ਕਹਾਣੀ ਜੀਵੰਤ ਅਤੇ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਸਫਰ ਬਣ ਗਈ। ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਚ ਇੱਕ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਡਕੈਤ

ਭਰਤ (ਅਜੀਤ) ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਗਵਾ ਕੇ ਅਜੀਤ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੋਹਾ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਨਰੇਂਦ੍ਰਘੋਸ਼ ਨੇ ਇਸ 'ਚ ਕਾਮੇਡੀ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਤਤਕਾਲ ਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਰੌਚਕ ਹੋ ਗਈ। ਡਕੈਤਾਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ 'ਚ ਵਤਨ ਅਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਅਜੀਤ (ਧਰਮਿੰਦਰ) ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਾਟਕ ਕਰਦਾ

ਹੈ। ਉਸਦਾ ਇਹੀ ਰੂਪ ਫਿਲਮ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਰਚਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕੱਢਣ ਦੇ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਇੱਥੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਕਾਮਿਕ ਟਾਈਮਿੰਗ ਅਤੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਇਸ ਨੂੰ ਰੌਚਕ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਇਸ 'ਚ ਪਿੰਡ ਦੀ ਚੰਚਲ ਕੁੜੀ ਰਾਧਾ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ 'ਚ ਹੈ ਜੋ ਅਜੀਤ ਦੇ ਝੂਠੇ ਪੁਲਸੀਆ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਤੇ ਫਿਦਾ

ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹੋਮਾ ਤੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੀ ਜੋੜੀ ਪਹਿਲਾਂ 'ਸੀਤਾ ਔਰ ਗੀਤਾ' 'ਚ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ 'ਚ 'ਸ਼ੋਅਲੇ' 'ਚ ਅਮਰ: ਹੋ ਗਈ। ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ 'ਚ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਮਸਤੀ ਭਰੇ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਗਾਣੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਪਸੰਦ ਆਏ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। 1975 ਤੱਕ ਧਰਮਿੰਦਰ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਛਵੀ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ, ਜਿਸ

ਇੱਕ ਪਛਾਣ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਸ ਗਾਣੇ 'ਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਾਂਸ ਸਟੈਪ ਨੂੰ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ 'ਚ ਅਣਗਿਣਤ ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਵੀ ਬਣੇ (ਯਮਲਾ ਪਗਲਾ ਦੀਵਾਨਾ ਸੀਰੀਜ਼)। 1975 ਤੱਕ ਹੋਮਾ ਮਾਲਿਨੀ 'ਡਰੀਮ ਗਰਲ' ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫਿਲਮ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਅਦਾਕਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਫਿਲਮ 'ਚ ਹੋਮਾ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਕੇਵਲ ਸਜਾਵਟੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਾਸਰਸ ਤੇ ਰੋਮਾਂਸ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ। ਸਹਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਰੰਗੀਨ ਬਣਾਇਆ। ਇਸ 'ਚ ਦੁਖੀ ਨਾਇਕ, ਬਦਲਾ, ਜ਼ਿੰਦੀ ਨਾਇਕਾ, ਚਲਾਕ ਖਲਨਾਇਕ, ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਤੇ ਲੋਕ ਸੁਰਾਂ ਨਾਲ ਸਜੇ ਗਾਣੇ ਸਾਰੇ ਮਸਾਲੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਕਹਾਣੀ ਅਨੁਮਾਨਤ ਹੈ ਪਰ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੇ ਸਟਾਰ ਪਾਵਰ ਨੇ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਮਨੋਰੰਜਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਔਧੀ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ 'ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ' ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸਫਲ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸਿਨੇਮਾ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਕ ਦੇ ਯਾਦਗਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਫਿਲਮ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੁਲਾਲ ਗੋਹਾ ਨੂੰ

ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਹਾਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ 'ਚ ਨਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਤੁਲਿਤ ਮਨੋਰੰਜਨ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜੋ ਆਮ ਪਰਿਵਾਰਾਂ, ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਖਿੱਚਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। 'ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ' ਉਸ ਦੌਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀਨ ਮਨੋਰੰਜਨ ਫਿਲਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਿਰਫ ਗੰਭੀਰ ਜਾਂ ਮਹਾਕਵਿਅਾਤਮਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਹਾਸਰਸ, ਮਸਤੀ ਅਤੇ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਸਿਨੇਮਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਸੀ।

-0-

Reliable**Trucks & Trailer Repair Shop****7401 Brookville Road Indianapolis, IN 46239**

- * Truck & Trailer Alignment
- * Truck Oil Change
- * Truck & Trailer Brakes
- * Shock and Chambers
- * Drive Lines & AC Work
- * Tire Change, Repair, & Balance
- * Reefer Oil Change

- * DPF Work * Nox Sensor
- * Truck & Trailer Bushings
- * Air Compressor * Air Dryer
- * Radiator Change

ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਅਲਾਈਨਮੈਂਟ, ਟਰੱਕ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਬਰੇਕਾਂ, ਟਾਇਰ ਬਦਲਣ, ਰਿਪੇਅਰ ਅਤੇ ਬੈਲੇਂਸ, ਰੀਫਰ ਆਇਲ ਬਦਲਣ, ਏਅਰ ਡਰਾਇਰ, ਰੇਡੀਏਟਰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਟਰੱਕਾਂ ਤੇ ਟਰੇਲਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

Gurbaksh S Randhawa: 317-800-2976**Sam Bhullar: 317-995-2020****ਇੰਡੀਅਨਾਪੋਲਿਸ ਵਿਚ ਪਾਰਕਿੰਗ ਅਤੇ ਸੈਲਫ ਸਟੋਰੇਜ****Indianapolis, IN****Yard Address: 10318 Pendleton Pike, Indianapolis, IN 46236****Semiyard****Parking & Self-Storage Available****Download Semiyard App & Book****916 755 0085**

Mobile & Text:

916 610 0033

SCAN ME !

24/7 Access & Support**PARK MONTHLY!**

\$125

\$125

\$125

\$125

\$200

